

2

1971

SOIHTU

Sosialistisen Opiskelijaliiton julkaisu · 35. vuosikerta

**Tulopolitiikka ja
luokkataistelu**

Puolueesta

SOL:n ohjelmasta

Monopolikapitalismi

2 SOIHTU

1971

Sosialistinen Opiskelijaliitto

Lukijalle	1
Tulopolitiikka — taru ja todellisuus <i>Olavi Pohjola</i>	4
Tulopolitiikka ja luokkataistelu <i>Soihtu</i>	19
Puolueesta <i>Kari Toikka</i>	25
Sosialistinen tietoisuus ja opiskelijat <i>Juhani Ruotsalo</i>	47
Nykyajan monopolikapitalismin tendensseistä ja näköaloista <i>Otto Wille Kuusinen</i>	58
Otto Wille Kuusinen — bibliografia	71
POLIITTISIA ASIAKIRJOJA	73
SOL:n uusi kannanotto Tšekkoslovakian tapahtumiin	73
SKP:n kannanotto EEC-kysymyksestä	74
RAPORTTEJA	76
Tilanne hallinnonuudistuksessa <i>Ari Erti</i>	76
Kuusi tiedepoliittista ohjelmaa <i>Juhani Artto</i>	79
Kirjallisuusluettelo EEC:stä ja integraatiosta yleensä <i>Petteri Baer</i>	82
Marxilainen koulutoveri	86
KIRJOJA	88
Puoluekantaiseen kirjallisuuteen <i>Peter Fredriksson</i>	88
Aseistautukaa toverit — leninismillä <i>O. P.</i>	90
AIKAKAUSLEHTIÄ	92
Social Sciences <i>Peter Fredriksson</i>	92
Mirovaja Ekonomika <i>Timo Koste</i>	93
International affairs <i>Kanerva Cederström</i>	95

Toimitus

Simonkatu 8 A 8 00100 Helsinki 10
Puh. 646 995 — Ps-tili 76269-4

Toimituskunta

Päätoimittaja: Kari Toikka (638 662)
Toimitussihteeri: Olli Perheentupa (748 827)

Juhani Artto
Petteri Baer
Peter Fredriksson

Talous

Unto Kanerva

Graafinen asu

Johan Storgårds

Toimitusneuvosto

Puheenjohtaja: Reijo Kalma-
kurki (636 692)

Ari Aalto
Kanerva Cederström
Kari Hänninen
Eriikka Jussila
Marja-Leena Kanerva
Asko Suikkanen
Jan Ola Sunabacka
Erkki Susi
Aino Telkkä

Julkaisija

Sosialistinen Opiskelijaliitto

Lukijalle

Soihdun kehittyminen on erottamaton osa Sosialistisen Opiskelijaliiton kehittymistä. SOL:n nopea organisatorinen voimistuminen ja opiskelijaliikkeelle sen kasvatus- ja liittolaisuustehtävien täsmentymisen myötä aukeavat vallankumoukselliset näköalat synnyttävät ja edellyttävät entistä voimakkaampaa marxismi-leninismin opiskelua, käytännössä ratkaistavien ongelmien teoreettista käsittelyä ja uuden tiedon luomista. Tässä prosessissa Soihtu on kasvanut, tämän prosessin edistämisessä on sen tehtävä. Ilman vallankumouksellista teoriaa ei ole vallankumouksellista liikettäkään. Ja yhtä lailla kuin työväenluokan vaistonvaraisuuden kritiikkinä tämä tieteellisen sosialismin peruslause pätee uudessa opiskelijaliikkeessä, joka on ottamassa vasta ensi askeleita proletariaatin johtaman vallankumouksellisen liikkeen viitoittamalla tiellä.

Samalla kun Soihtu tulee harjoittamaan tinkimätöntä kritiikkiä opiskelijamaailmassa ilmeneviä porvarillisen ideologian vaikutuksia vastaan, se hylkää päättäväisesti vulgaarimarxilaisen fatalismin, joka tuomitsee työväenluokkaa lähestyvät opiskelijat epähistoriallisena ja eriytymättömänä kategoriana pikkuporvariston ideologeiksi. Opiskelijaliike koostuu muuttuvasta ja erilaatuisesta aineksesta. Sen poliittinen merkitys voidaan arvioida oikein vain lähtemällä suomalaisen valtiomonopolistisen kapitalismin ja tieteellis-tekni- sen vallankumouksen uusien ilmiöiden konkreettisesta analyysistä, tekemällä selvä ero opiskelijaliikkeen marxilais-leniniläisten järjestöjen ja niiden ulkopuolella vallitsevan eriateisen tietoisuuden välillä jne. . Ilman monimutkaisten objektiivisten ja subjektiivisten tekijöiden huolellisen analyysin edellyttämää vaivannäköä juututaan periaatteettomiin pseudoteorioihin, joiden sisältö vaihtelee kulloisenkin taktisen tarpeen mukaan.

Opiskelijaliikkeen tuomitsevan dogmatismien kohtalokkaana aisaparina on yleensä opportunistinen työläisromantiikka, kuvitelma että yhtä itsenäisnäköisesti kuin opiskelijat ovat ideologisesti pikkuporvareita, ovat työläiset vallankumouksellisia. Tällainen idealismi unohtaa, että vaikka työläisillä olisi objektiivisesti sata kertaa paremmat edellytykset kuin opiskelijoilla saavuttaa vallankumouksellinen luokkatietoisuus, tämä ei merkitse, että työläisetkään voisivat saavuttaa sen automaattisesti, ilman pon-

nisteluja, ristiriitoja, ideologisia taka-askeleita. Tästä on todistuksena koko työväenluokan historia.

Romantisoiva suhtautuminen työläisiin ja nihilistinen suhtautuminen opiskelijoihin saa haitallisia seurauksia kaikkialla missä työläisten ja opiskelijoiden on kohdattava toisensa poliittisessa yhteistoiminnassa. Se tekee tyhjäksi leniniläisen käsityksen puolueesta kapitalismin tuottaman henkisen ja ruumillisen työnjaon ylittäneiden — työväenluokasta ja sivistyneistöstä lähtöisin olevien — kommunististen intellektuellien järjestönä. Se tekee mahdottomaksi ratkaista oikein vallankumoukselliselle liikkeelle yhä tärkeämmäksi muodostuvan kysymyksen työväenluokan ja sivistyneistön liitosta. Ja ennen kaikkea se tekee tyhjäksi ja mahdottomaksi Sosialistisen Opiskelijaliiton toiminnan *vallankumouksellisena* opiskelijajärjestönä, järjestönä jonka olemassaolon perusteluna on kyky kasvattaa kansandemokraattiselle liikkeelle ja kommunistiselle puolueelle opiskelijajäseniä sekä liittää yhä voimistuva opiskelijoiden ja sivistyneistön taistelu osaksi monopoliin vastaista rintamaa.

Siksi taistelu teorian puolesta, joka ilmaisee oikein opiskelijoiden poliittisen merkityksen ja heidän suhteensa työväenluokkaan on Sosialistisen Opiskelijaliiton elinkysymys. Siksi on taisteltava paitsi opiskelijaliikkeessä myös työväenliikkeessä esiintyviä väärinkäsityksiä vastaan. Opportunististen käsitysten voitto työväenliikkeessä tuomitsee myös opiskelijaliikkeen opportunismiin, peittää siltä vain työväenluokan taistelun yhteydessä aukeavat vallankumoukselliset näköalat, johtaa sen eristämiseen ja eristäytymiseen.

Näin käy selväksi miksi Soihtu ei ole tähän asti rajoittunut eikä tule tästä eteenpäinkään rajoittumaan opiskelijoiden "omiin asioihin". Kommunististen opiskelijoiden on kyettävä ymmärtämään koko vallankumouksellisen liikkeen peruskysymykset aivan yhtä hyvin kuin kommunististen työläistenkin. Mutta myös opiskelijaliikkeen erityisproblematiikka on kyettävä kytkemään koko vallankumouksellisen liikkeen ongelmiin. Vain näin *sekä* opiskelijat *että* työläiset voivat ymmärtää oikein sen poliittisen merkityksen.

*

Olavi Pohjolan artikkeli on systemaattinen selvitys Suomessa harjoitetusta tulopoliitikasta luokkayhteistyön politiikkana, jossa valtiokoneiston ja pääoman roolina on ollut annettujen lupausten säännöllinen pettäminen ja jossa luokkayhteistyön harjoittaminen on käytännössä jäänyt yksinomaan ammattiyhdistysliikkeen huoleksi. Toimituskunnan kommentti on alustava vastaus niille, jotka perustelevat tulopoliitikan vastaisesta taistelusta luopumista tulkitsemalla väärin sen poliittisen luonteen puhumalla esimerkik-

si "ekonomismista" tavalla, joka kääntää Leninin tätä koskevat kirjoitukset pääläelleen.

Kari Toikka selvittelee leniniläisen puolueorian problematiikkaa, so. vallankumouksellisen puolueen käytännöllisten ongelmien teoreettista ratkaisua ja esittää tämän pohjalta keskusteltavaksi eräitä kysymyksiä SKP:sta. Juhani Ruotsalon artikkeli SOL:n periaateohjelmasta koskettaa marxilais-leniniläisen opiskelijajärjestön luonnetta ja toimintaa. Kysymys SOL:n poliittisesta linjasta kytkeytyy kysymykseen SKP:n linjasta ja erityisesti puolueen ristiriitaiseen suhtautumiseen toisaalta opiskelijoihin kommunistisen liikkeen aktiiveina, toisaalta sivistyneistöön työväenluokan mahdollisena liittolaisena.

Otto Wille Kuusisen syntymästä tulee 4. 10. 1971 kuluneeksi 90 vuotta. OWK oli yksi Suomen Kommunistisen Puolueen perustajista. Hän saavutti huomattavan aseman teoreetikkona ja NKP:n ja kolmannen internationaalin toimihenkilönä. Kunnioittaakseen Kuusisen työtä kansainvälisessä kommunistisessa liikkeessä ja tähdentääkseen sen merkitystä Suomen vallankumousliikkeelle Soihtu julkaisee hänen teoreettisesta tuotannostaan nykyaajan monopolikapitalismin erittelyn, joka on hyvä pohja ryhdyttäessä ratkaisemaan niitä uusia tehtäviä, joita monopolien vastaisen rintaman rakentaminen asettaa.

Soihtu 3/71

sisältää mm.

Chilen tilanne — kansanrintama

Baran-Sweezyn arvostelua

EEC-vastaisesta rintamasta

Ay-liikkeestä

Tulopolitiikka — taru ja todellisuus

Olavi Pohjola

Palkka- ja työehtosopimuspolitiikka on maassamme viime vuosina sopimuksin tunnettu varsin ahtaisiin puitteisiin. Samassa veneessä olemisen hengessä ovat työnantajajärjestöjen, valtiovallan ja ammattiyhdistysliikkeen edustajat "objektiivisesti" laskeneet, minkä verran työntekijäin palkkoja ja sosiaalisia etuja kansantalouden kestävävyyden mukaan voidaan kunakin vuonna korottaa. Täten syntyivät tulopoliittiset kokonaisratkaisut, L-sopimukset ykkönen ja kakkonen sekä UKK-sopimus. Niiden perussisältönä on ollut, että nimellispalkat korotetaan keskimääräistä tuotavuuden nousua vastaavasti ja tämä työnantajien "hyväntahtoisuus" palkitaan sillä, ettei yhtiöitä rasiteta lisäverotuksella. Kyytimiehenä tässä sopimuspolitiikassa on ollut enemmän tai vähemmän — yleensä vähemmän — pitävä hintasäännöstely. Tulopolitiikkaa, johon kokonaisratkaisut perustuvat, on harjoitettu talouselämän vakauttamisen ja vakaan talouselämän jatkamisen nimissä sekä työllisyyden turvaamiseksi. Tulokseen on ollut tuloerojen kasvun nopeutuminen, maamme talouselämän saattaminen varsin sekasortoiseen tilaan ja entistä heikommat työllisyysnäkymät.

Tältä pohjalta on täysin ymmärrettävissä palkkatyöntekijäin keskuudessa voimakkaasti kasvava tyytymättömyys tulopolitiikkaa kohtaan, mikä on näkynyt mm. paikallisina työtaisteluina. Se on näkynyt myös siinä, että metalliliiton jäsenenemmistö hylkäsi L-sopimus kakkosen ja se näkyi siinä, että kaikkien liittojen (mm. kahden suurimman), joiden jäsenistö sai jäsenäänestyksellä määrätellään kantansa UKK-sopimukseen, jäsenistön valtava enemmistö sen hylkäsi.

Tälläkin hetkellä kaikki osapuolet, työnantajajärjestöjen ja valtiovallan edustajat sekä huomattava osa työntekijöiden edustajista rakentavat ja hiovat neuvottelumekanismeja saman tulopolitiikan jatkamiseksi nykyisen sopimuskauden päättyessä vuoden 1972 maaliskuun lopussa. Tämä merkitsee luokkavastakohtien kärjistymistä, joka puolestaan johtaa luokkataistelun kärjistymiseen. Paljon on puhuttu työmarkkinoilla odotettavissa olevasta kuumasta syksystä. Mutta kuumen syksyn lisäksi tulee myös kuumaa talvi.

Tulopolitiikan tavoitteet

Toisen maailmansodan jälkeisenä kautena on työväenluokan ammatillisesti ja poliittisesti järjestäytynyt voima koko kapitalistisessa maailmassa suuresti kasvanut. Samaan aikaan on sosialistinen maailmanjärjestelmä lujittunut ja omalla olemassaolollaan ja kehityksellään antanut kapitalistiselle maailmalle haasteen kilpailusta työtätekevien kansankerrosten elin- ehtojen parantamiseksi. Tämä on luonut palkkatyön tekijöille mahdollisuudet kohottaa joskus huomattavastikin palkkatasoaan ja lisätä sosiaalisia etujaan.

Tällä on ollut varsin myönteinen vaikutus eri kapitalististen maiden kansantaloudelliseen kehitykseen. Kun aika-ajoin on nimellispalkkojen kohoaminen johtanut myös reaali-palkkojen kohoamiseen ja kun on lisätty sosiaalisia etuja (eläkkeet, sairausvakuutukset, lapsilisät), on sillä luotu lisäkysyntää kansantalouteen. Tästä on ollut seurauksena se, ettei mak- sukykyinen kysyntä ole jäänyt niin rajusti kuin aikaisemmin jälkeen tuotannon kasvusta ja sen kasvumahdollisuuksista. Sosiaalipolitiikalla on luotu tietty määrä vakaata kysyntää ja taloudellisella laskukaudellakin on yleensä onnistuttu torjumaan ainakin nimellispalkkojen yleinen alentaminen. Tämä on ollut päätekiä siinä, etteivät kapitalistisen maailman taloudelliset laskukaudet ole muodostuneet niin pitkiksi ja syviksi kuin aikaisemmin. Tosin ne toistuvat nyt lyhemmin aikaväleihin.

Mutta mitään varsinaista käännettä kansantulon jakosuhteissa ei ole tapahtunut. Tuloerot kaikissa kapitalistisissa maissa kasvavat edelleen, eikä suinkaan vähiten meidän maassamme. Työväenluokan järjestövoimalla on kuitenkin onnistuttu jossain määrin rajoittamaan pääomatulojen ja siten tuloerojen kasvua. Aikaisemmin kapitalistit käyttivät melko huoltomasti inflaatiota varaventiilinään. He purkivat kohonneet palkka- kustannukset inflaation avulla hintoihin ja siten säätivät voittojensa kasvun reaali-palkkojen kustannuksella. Tässä ne ovat saaneet hallitusten ja valtiopankkien tuen. Kansainvälisen kaupan 'liberalisoituessa' ja integroitua ei tämä keino ole enää entiseen tapaan käyttökelpoinen säännösten estäessä suojatullit ja rajoittaessa tuontisäännöstelyn mahdollisuuksia. Hintatason nousu kotimaassa nopeammin kuin muissa maissa vaikeuttaisi kotimaisten yritysten kilpailukykyä sekä kotimaassa että kansainvälisillä markkinoilla. Tämä rajoittaa mahdollisuuksia siirtää lisäantyneet palkka- ja sosiaalikustannukset hintoihin, rajoittaa mahdollisuuksia käyttää inflaatiota keinona reaali-palkkojen polkemiseksi.

Rinnan tällaisen kehityksen kanssa on kasvanut kapitalismin valtiomopolistinen luonne — monopolipääoman ja valtiovallan yhteenkietoutuminen ja valtiovallan puuttuminen yhä suuremmassa määrin talous-

elämän eri puoliin ensi sijassa monopolikapitalismin hyväksi.¹

Tällaiselta pohjalta on kehitetty tulopolitiikka palkkatyön tekijäin kasvaneen järjestövoiman eliminoimiseksi palkkaratkaisuista ja ammattiyhdistysliikkeen toiminnan säätelemiseksi niin, että se soveltuisi monopolipääomalle hyväksyttäviin puitteisiin.² Tulopolitiikasta kehitettiin väline, joka hävittää työpalkan itsenäisyyden ja yhdessä työttömyyden kanssa säännöstelee työpalkan niin, että se olisi mahdollisimman hyvässä sopu-soinnussa suurimman mahdollisen voiton kanssa. STK:n toiminnanjohtaja Päiviö Hetemäki tulkitsi tulopolitiikan merkityksen Jyväskylän Talvessa 1971 seuraavasti: "Viime aikoina olen havainnut vakauttamista ja työehtosopimuksia yleensäkin vastustettavan myös sillä perusteella, että tällainen sopimuspolitiikka on "luokkasovittelua" ja sen vuoksi hylättävää. Mutta mikä sitten olisi tällaisen sovittelun ja sopimuspolitiikan vaihtoehto... Omasta puolestani kuulun niihin, jotka pitävät työrauhan ylläpitämistä sovitteluin ja sopimuksin kaikkien kannalta edullisempänä kuin esim. turvautumista tässä tarkoituksessa suojeluskuntiin tai panssareihin niinkuin joskus on tapahtunut."

Tulopolitiikkaa ja valtiovallan puuttumista palkkojen kehitykseen voidaan väittää välttämättömäksi myös siksi, "että ansiot eri toiminna pysyvät keskenään sellaisessa suhteessa, että keskeiset teollisuudenalat kykenevät saamaan riittävän osan tarjolla olevasta työvoimasta, jonka ne kansallisen edun nimissä tarvitsevat. On totta, että tämä käy ristiin erään oikeuden kanssa, oikeuden jonka puolesta on taisteltu ja jota on suojeltu jo puolitoista vuosisataa, nimittäin oikeuden tehdä sopimuksia asianomaisten osapuolten vapaiden neuvottelujen pohjalta; mutta tämä sinänsä ei ole

1. KOP:n johtaja Matti Virkkunen tulkitsee asian näin: "... tällä suunnitelmallisella kapitalismilla, joka merkitsee — korostan vielä kerran — todellista tasavertaista yhteistyötä valtiovallan ja yritteliäisyyden kesken, ei ole mitään tekemistä sosialismin kanssa. Sen tulee perustua yksinomaan taloudellisiin näkökohtiin, puoluepolitiikalla ei siinä saa olla osuutta... Entinen Englannin hallituksen jäsen Enoch Powell sanoo, että se on lähinnä julkisen vallan asettamista yritteliäisyyden käytettäväksi, jotta tämä toiminta olisi tehokkaampaa." (Matti Virkkunen Keskuskauppakamarin kevätkokouksessa 1967). Kuinka pitkälle tässä suhteessa on meillä päästy, siitä kertoo Suomen Sosialidemokraatti pääkirjoituksessaan 23. 9. 1969: "Valtio ei ole varautunut luomaan maan koko teollisuudelle välttämätöntä hallintoa eikä edellytyksiä. Yksityinen teollisuus on mustasukkaisesti vaalinut kuviteltua riippumattomuuttaan kaikesta ulkopuolisesta. Teollisuusministerien Olavi Salosen ja Väinö Leskisen aikana asemat ovat oleellisesti muuttuneet. Jälkimmäinen ja toisaalta teollisuusliiton puheenjohtaja ovat eri yhteyksissä antaneet lausunnot, joista huokuu selvä lähentyminen ja luottamuksen syntyminen. Kummankin mukaan yhteydennotot ja keskustelut käyvät luontevasti ja asiapohjalla. Toivomuksia on puolin ja toisin, mutta ongelmista uskotaan selvittävän."

2. Tulopolitiikan pohjana oleva tuloteoria on tärkeä esimerkki porvarillisen ideologian kyllästämän "tieteen" avulla tapahtuvasta työläisten riiston tehostamisesta pitkälle kehittyneessä kapitalistisessa yhteiskunnassa. Palkkapolitiikka pyritään pukemaan "tieteelliseen" pakkopaitaan, jonka on määrä saada osakseen työläisten kunoitus ja hyväksyminen.

mikään lopullisesti painava seikka, sillä loppujen lopuksi periaatteellisten oikeuksien on joskus väistyttävä kansallisten tarpeiden edessä.”⁸ Meidän tulopolitiikassamme tätä asiaa on hoidettu kovalla propagandalla solidarisesta palkkapolitiikasta. Sen nimissä on asetettu jarruja ja esteitä niillä tuotannon aloilla, missä pääoman voitot ovat olleet suuremmat ja joilla työntekijäin järjestäytyminen ja taisteluvalmius olisi luonut edellytykset suu-remmillekin palkkojen korotuksille ja sosiaalisten etujen lisäämiselle.

Tulopolitiikan sisältö meillä

Talousneuvosto ryhtyi tutkimaan tulopolitiikkaa v. 1965. Valtionvarainministeri Mauno Koiviston johdolla se sai mietintönsä valmiiksi tammi-

Tuloteoria perustuu rahateoriaan — inflaatioteoriaan. Sen mukaan yhteiskunnan kokonaiskysyntä on kiertokulussa olevien tavaroiden hintojen summa. Näinollen kokonaiskysynnän lisääminen ilman vastaavaa tarjolla olevien tuotteiden määrän lisäämistä aiheuttaa hintojen nousun — inflaation. Saman teorian mukaan työpalkkojen kohoaminen aiheuttaa vastaavan kokonaiskysynnän lisääntymisen, ja mikäli palkat kohoavat yli tuottavuuden (ja samalla yli tuotteiden määrän) kasvun, se on inflatorista palkkapolitiikka.

Marxilaisen inflaatioteorian lähtökohta on toinen. Inflaatiota ei tapahtuisi laisinkaan, jos käytössä olisi todellinen raha, esim. kulta tai setelit, jotka pankit lunastaisivat niihin merkatusta kultamäärästä. Näin siksi, että kulta on tavara niinkuin muutkin tavarat ja se suorittaa rahan tehtävät oman arvonsa perusteella. Sillä on käyttöarvo ja arvo ja tuon arvon määrää se, kuinka paljon yhteiskunnallisesti välttämätöntä työtä sen tuottamiseen tarvitaan. Tavaroiden arvo puolestaan määrää niiden keskinäisen vaihtosuhteen eli hintojen perustan. Mikäli ko. kultarahaa tulisi kiertokulkuun enemmän kuin tavaroiden hintojen summa jaettuna rahan kiertokulkunopeudella edellyttäisi, aiheuttaisi se taipumusta kullan vaihtosuhteen alenemiseksi alle sen arvon. Tämä näkyisi hintojen nousuna. Vastareaktionä olisi tähän se, että ”liika” kulta vetäytyisi pois kiertokulusta, muodostuisi aarteeksi tai käytettäisiin muihin tarkoituksiin (koruiksi) ja hinnat heilahtaisivat taas toiseen suuntaan. Inflaatiolla käsitetään ilmiötä, jossa paperirahan arvo laskee. Paperiraha ei täytä tehtävänsä oman arvonsa, vaan edustamansa kultarahan perusteella. Se voi täyttää tämän tehtävän ilman inflaatiota vain siinä tapauksessa, ettei sitä lasketa liikkeelle enemmän kuin sillä hetkellä kiertokulussa tarvittaisiin kultarahaa. Lasketta-koon tällaista paperirahaa ja muita vastaavia maksuvälineitä kiertokulkuun kuinka paljon hyvänsä, ne yhteismäärältään edustavat vain summaa, mikä sillä hetkellä tarvittaisiin kiertokulussa kultarahaa. Siis samassa suhteessa, kun paperirahaa yli tuon määrän kiertokulkuun työnnetään, laskee sen arvo, tapahtuu inflaatio. Kun paperirahalla ei ole muuta käyttöarvoa kuin toimia kullan sijaisena kiertokulussa, se ei voi vetäytyä siitä ”omatoimisesti” pois sen vaihtoarvon alentuessa. Päinvastoin tuolloin yleensä pyritään vaihtamaan inflaatiomarkat reaaliomaisuuteen, joka lisää rahaa kiertokulussa ja sen kiertonopeutta.

Yleinen tuottavuuden kasvun ylittävään palkkojen korottaminen ei sinänsä lisää rahamäärää kiertokulussa eikä siten myöskään kokonaiskysyntää. Mikäli käytössä olisi kultaraha, merkitsisi tämä vain kapitalistien voiton normin alenemista. Näin käy myös silloin, kun rahapolitiikalla huolehditaan siitä, ettei lisätä rahan eikä muiden maksuvälineiden (postisiirrot ja erilaiset maksushekit) määrää kiertokulussa.

Tuloteorialla ja siihen perustuvalla tulopolitiikalla halutaan vierittää inflaatiosta syy ja vastuu pois niiltä, joille se kuuluu, nimittäin valtion keskuspankilta, maan hallitukselta ja monopolien hallitsemilta liikepankeilta. Samalla se halutaan säilyttää niiden kannettavaksi, joille se ei kuulu, nimittäin työmarkkinajärjestöille ja ennen kaikkea ammatillisille järjestöille.

3. Williams, *The Economics of Everyday Life*.

kuussa 1967. Tässä mietinnössä määritellään tulopolitiikan käsitin seuraavasti: "Tulopolitiikka on nähtävä varsin laajana talouspolitiikan osana, jonka vaikutukset näkyvät hinnanmuodostuksessa, tulonjaossa ja tuotantovoimien suuntauksessa. Talousneuvoston mielestä tulopolitiikka ei ole säännöstelypolitiikkaa, eikä pelkkää palkkapolitiikkaa, vaan kaikkiin tuloihin ja tulonsaajaryhmiin kohdistuvaa selvittely- ja sovittelutoimintaa, jolla pyritään ohjaamaan hinnan- ja tulonmuodostusta talouspolitiikan päämäärien edellyttämällä tavalla."

Tulopolitiikan sääntelyn tai sovittelun piiriin tuon määritelmän mukaan tulisi siis kuulua kaikkien tulojen. Mietinnön liitteenä olevassa talousneuvoston tulopoliittisen tutkimusryhmän mietinnössä kuitenkin todetaan: "... normien asettelu pääomatuloille on huomattavasti vaikeampaa kuin palkoille..." ja myöskin: "Tulopolitiikan mahdollisuuksia yrittäjien ja omaisuudenhaltijoiden tulojen välittömään säännöstelyyn pidetään yleensä vähäisinä."

Olisikin ihme, jos valtiomonopolistisen kapitalismin puitteissa ryhdyttäisiin asettamaan jonkinlaisia normeja pääomatulojen kasvuille. Vaikka valtion toimesta siihen osittain pyrittäisiinkin, on kapitalisteilla tuhannet keinot voittojensa salaamiseen ja hämäämiseen, joten minkään yhtenäisen normin mukainen pääomatulojen sääntely on mahdottomuus. Siten talousneuvostokin mietinnössään tyytyi asettamaan selvät normit vain työpalkkojen ja työnantajain sosiaalikulustannusten kehittymiselle. Mietinnössä todetaan: "Tuottavuusnormien käyttöä suositeltaessa on yleensä lähdetty siitä, että työvoimakustannukset kokonaisuudessaan nousevat työpanosta kohden koko kansantalouden tuottavuuden kasvua vastaavasti." Tämä osoittaa, kuinka tulopolitiikka on kehitetty korvaamaan inflaatiota taistelussa työläisten reaaliansion myönteisen kehityksen rajoittamiseksi.

Devalvaatiopäätöksen yhteydessä 12. 10. 1967 antoi maamme hallitus tulopoliittisen julkilausuman. Siinä sanottiin mm: "... hallitus katsoo, että tulopoliittiset ratkaisut on mitoitettava vuoden 1968 lopussa siten, että nimellistulojen nousu sen jälkeen on sopusoinnussa kokonaistuotannon ja tuottavuuden kehityksen kanssa." Tämä on täysin oikeaoppinen tulopoliittinen julkilausuma ja sellaisena varsin ristiriitainen. Ensiksikin, nimellistulot ja toisaalta tuotannon ja tuottavuuden kasvu eivät ole yhteismitalliset, koska tuotannon ja tuottavuuden kasvu mitataan volyymina, siis reaaliarvoissa. Toiseksi, tässä edellytetään kaikkien tulojen mitoittamista saman periaatteen mukaan. Julkilausumassa edellytetyllä tavalla se ei kuitenkaan käy. Jos jonkun ryhmän, esim. palkkatyöntekijäin, nimellistulojen kasvu onnistutaan rajoittamaan tuottavuuden kasvun puitteisiin, menettää tämä ryhmä osuutta kansantulosta, tuotannon ja tuottavuuden kasvusta samassa suhteessa, kun inflaatio kehittyy ja tämän mene-

tetytyn osan saa oman suhteellisen osuutensa lisäksi joku toinen ryhmä, lähinnä pääoman omistajat kasvavien voittojen muodossa.

Tulopolitiikan onnistuminen vaati keskitetyn ammattiyhdistysliikkeen

Tulopolitiikan yhteydessä on ammattiyhdistysliikkeen oltava hallinnollisesti keskitetty. Tämä on välttämätöntä, jotta estettäisiin liittojen aisan yli potkiminen. Meillä tulopolitiikkaa valmisteltaessa tuli ammattiyhdistysliikkeen keskittäminen erittäin suurimerkitykselliseksi. Meillähän oli varsinaisilla palkkatyöläisillä kaksi eri ammatillista keskusjärjestöä, jotka eivät sopineet yhteistoimintaan. Jos näistä toinen olisi mennyt työnantajien ja valtiovallan kanssa tulopoliittiseen sopimukseen, olisi ollut mitä suurin vaara, että toinen ryhtyy ajamaan sitä rikki työtaisteluiden avulla.

Talousneuvoston tulopoliittinen mietintö edellyttää tulopoliittiseksi kokonaisratkaisuksi sopimusta, jossa olisivat mukana eri talouspoliittiset etujärjestöt ja myös maan hallitus yhtenä osapuolena. Työmarkkinajärjestöillä ja meidän tapauksessamme ensi sijassa STK:lla ja SAK:lla on asiassa varsin keskeinen sija. Siitä puhuu sekin, että mietinnössä esitetään sovittavaksi tulopoliittisesta ratkaisusta ennen varsinaisten työehtosopimusneuvottelujen alkamista. On siis kysymys sopimuksesta, jonka tekevät ammatillisen keskusjärjestön johtomiehet koko ammattiyhdistysliikkeen puolesta ja jonka sopimuksen puitteissa keskusjärjestön jäsenliittojen tulee pysyä neuvotellessaan ja solmiessaan työehtosopimuksia. Ammattiyhdistysliikkeen voimat pitää olla keskitetty, että eri liitot, perusjärjestöt ja työpaikkojen työläiset kyetään prässäämään sopimukseen ja sen noudattamiseen keskitetysti sovitulla pohjalla.

Tämä seikka ymmärrettiin jo varsin varhaisessa vaiheessa niin sosdempuolueen kuin työntajienkin taholla. Kun Talousneuvosto oli saanut mietintönsä valmiiksi tammikuussa 1967 totesi puoluesihteer i Erkki Raatikainen seuraavaa: "Edessä olevana kautena joudutaan työmarkkinapoliittisiin vaikeuksiin. Edistyvä teollistuminen, siirtyminen maatalousvaltaisesta yhteiskunnasta teollisuus- ja palvelusvaltaiseen muotoon aiheuttavat sopeutumisvaikeuksia. Niiden ratkaisemiseksi on johdonmukainen tulopolitiikka välttämätön. Sitä on kuitenkin mahdoton aikaansaada ilman yhtenäistä ammattiyhdistysliikettä."⁴ SAJ:n jarrutettua jatkuvasti ammattiyhdistysliikkeen "eheyttämiskokouksen" koollekutsumista lähti sosialidemokraattinen ministeriryhmä asialle: "Sosialidemokraattiset ministerit pitivät maanantaina yhdessä eräiden ammattiyhdistysneuvotteluissa mukana olleiden ammattiyhdistysjohtajien kanssa kokouksen. Ministerit vaativat tiet-

tävästi "vakauttamisen" nimissä luopumaan SAK:n taloudesta esitetyistä epäilyistä ja suostumaan koollekutsumissopimuksen allekirjoittamiseen. Samoissa merkeissä kerrotaan myös varatuomari Keijo Liinamaan olleen yhteydessä osapuoliin. Näissä kosketuksissa lieenee todettu, että vakauttamisen jatkosta keskusteleminen edellyttää eheytsratkaisua nopeasti."⁵

(Työnantajien kiinnostusta asiaan kuvaa, että kokouksessa, jonka sosiaalidemokraattiset ammattiyhdistysjohtajat pitivät Haikon kartanossa lokakuun alussa 1969 ja jossa sovittiin lopullisesti SAJ:n tulosta omana organisationa SAK:n sisälle, oli isäntänä ja kustantajana STK:n toiminnanjohtaja Päiviö Hetemäki.)

Ammattiyhdistysliikkeen keskittämisprosessin merkitys näkyikin tulopoliittisten kokonaisratkaisujen sisäenajossa. Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto sanoutui irti L-sopimus I:stä ja yritti jäsenistönsä vaatimuksesta saada työehtoihin erinäisiä parannuksia yli sen, mitä sopimus turvasi. Tulokset jäivät suhteellisen vaatimattomiksi, kun barrikaadin toisella puolella työnantajien ja valtiovallan rinnalla tulopoliittisen sopimuksen velvoittamana oli myös SAK:n johto. Samoin kävi metallimiehille seuraavana vuonna. Metallityöläiset ja heidän rinnallaan rakentajat odottivat jälleen turhaan SAK:n tukea pyrkiessään viime talvena lakkotaistelun avulla työehtosopimukseen, jotka olisivat antaneet enemmän, mitä UKK-sopimus edellytti.

SAK ja tulopolitiikka

Kaksi päivää lokakuun 1967 devalvaation jälkeen pitämässään kokouksessa, jossa oli kutsuttuna läsnä myös valtionvarainministeri Mauno Koivisto, SAK:n hallitus tuomitsi niin suoritettuna devalvaation kuin sen yhteydessä maan hallituksen antamaan tulopoliittisen julkilausumankin ja vaati reaaliansioihin vähintään tuottavuuden ja kansantulon kasvun edellyttämän nousun. Kokouksen päätöksessä sanottiin mm: "Solmiessaan työehtosopimuksen työntekijäpuoli sitoutuu määrätyn reaalisien hyödyn, sopimuksenmukaisen työsuorituksen luovuttamiseen työnantajalle. Kun työntekijä saa vastineensa rahassa, sopimus edellyttää, että työnantajankin luovuttama vastine olisi raha-arvoltaan sopimuskauden aikana muuttumaton... Varsinkin pitempiäaikaisten sopimusten näkymättömänä ehtona on ollut, ettei valtiolta sopimuksen voimassaoloaikana muuta rahan ulkoista arvoa. Koska devalvaatio merkitsee työehtosopimusten perusteiden muuttumista, niin keskusliittomme käsityksen mukaan tämä antaa ammattiyhdistysliikkeelle oikeuden ryhtyä neuvotteluihin uuden tilanteen ot-

tamiseksi huomioon työehtosopimuksissa. Tässä yhteydessä SAK haluaa korostaa, ettei se yleensääkään voi pitää oikeana, eikä tule hyväksymään kaavailuja, joiden tarkoituksena on estää palkkatyöntekijöitä saamasta reaali-sioihinsa vähintään sellaisia korotuksia kuin työn tuottavuuden ja kansantulon nousu edellyttävät.”⁶

Hallitus asetti syksyllä 1967 valtakunnansovittelija Keijo Liinamaan johtamaan tulopoliittisia neuvotteluja, soveltamaan käytäntöön devalvaatiopäätöksen yhteydessä annettu tulopoliittinen julkilausuma. Tuolloin pantiin kaikki mahdolliset poliittiset myllyt jauhamaan tulopoliitiikan hyväksi. Mukana olivat kaikki puolueet — SKP mukaanluettuna — ja myös koko maamme julkinen sana yhdenmukaistettiin asian puolesta. Jo seuraavassa maaliskuussa oli myös ammattiyhdistysliike valmis tulopoliittisiin ratkaisuihin talousneuvoston tulopoliittisen mietinnön ja hallituksen tulopoliittisessa julkilausumassaan esittämällä pohjalla. L-sopimus I allekirjoitettiin 27. 3. 1968, L- sopimus II seuraavan vuoden syksyllä ja UKK-sopimus vuotta myöhemmin.

Kun tulopoliittiset ratkaisut tehdään näennäisesti ensi sijassa työmarkkinajärjestöjen kesken ja niihin liittyvät lakiratkaisut tekee eduskunta takakäte, on demgogisesti väitetty, että työmarkkinajärjestöillä on liian suuri valta, joka sitoo valtiiovallan käsiä. Joissakin tapauksissa tämä ”kasvanut valta” selitetään nimenomaan ammattiyhdistysliikkeen vallaksi ja voimaksi. Tosiasiassa kysymyksessä ovat tietenkin toimenpiteet, joita ohjaa ja soveltaa käytäntöön monopolikapitalismin kanssa yhteenkietoutunut valtiovalta. Siten valtimonopolistinen kapitalismi sitoo ammattiyhdistysliikkeen kädet ja estää sen suorittamasta perustehtävänsä: määritellä itsenäisesti palkkatyön tekijäin taloudelliset ja sosiaaliset tavoitteet ja menettelytavat tavoitteiden saavuttamiseksi. Ammattiyhdistysliike, joka alistuu tähän, tulee osaksi osaksi valtiomonopolistista järjestelmää.

Taru ja todellisuus

Tulopoliitiikka markkinoitiin työntekijöille sillä, että oli otettava oppia aikaisemmin tehdystä talous- ja tulopoliittisista virheistä ja korjattava ne.

6. Tällä hetkellä ollaan periaatteessa jälleen samassa tilanteessa kuin devalvaation jälkeen syksyllä 1967. Jälleen on valtiiovallan toimesta ”maksutasepaketilla” (tuontivero, kestokulutushyödykkeiden ylimääräinen liikevaihtovero, korkokannan korottaminen) muutettu työvoiman myyntiehtoja heikommiksi, mitä voimassaolevia sopimuksia tehtäessä edellytettiin. Vaikka UKK-sopimuksen pohjalla tehdyille työehtosopimuksille annettaisiinkin juridisesti sitova merkitys siitä huolimatta, että ne tehtiin ammattiyhdistysliikkeen jäsenenemmistön mielipiteen vastaisesti, vapauttavat valtiiovallan toimenpiteet ammattiyhdistysliikkeen kapitalistisen moraalinkin mukaan sopimusten sitovuudesta ja antavat ammattiyhdistysliikkeelle ja työpaikkojen työläisille oikeuden taistella tapahtuneista hinnankorotuksista ylimääräinen palkan korotus.

Tulopolitiikan sanottiin olevan välttämätön ennen kaikkea järkevälle devalvaation jälkihoidolle. Se sanottiin olevan välttämätön vakaan talouselämän kehityksen turvaamiseksi, hintatason kurissa pitämiseksi, maan kauppa- ja maksutaseen tasapainossa pitämiseksi. Ennen kaikkea se selitettiin välttämättömäksi työllisyysongelman ratkaisemiseksi, työttömyyden poistamiseksi, täystyöllisyyden turvaamiseksi. Sanalla sanoen sen avulla piti mädäksi osoittautuneesta kapitalismista tehdä terve ja elinvoimainen. Tämän vuoksi on mielenkiintoista seurata kehitystä näillä mainostetuilla aloilla "vakauttamispolitiikan" aikana nyt viimeksi suoritettun devalvaation jälkeen ja verrata sitä edelliseen, kymmenen vuotta aikaisemmin suoritettun, devalvaation jälkeiseen kauteen, jolloin tulopolitiikkaa ei harjoitettu.⁷

Vuoden 1957 devalvaation jälkeen kohosi elinkustannusindeksi kolmessa vuodessa ja kymmenessä kuukaudessa 12 %. Vastaavana aikana nyt jälkimmäisen devalvaation jälkeen oli elinkustannusindeksin nousu 21,3 %. Hinnat ovat siis nousseet lähes kaksinkertaista vauhtia edellisen devalvaation jälkihoidon kauteen verrattuna. Yhden vuoden oli maamme kauppatase vientivoittoinen tämän niinkuin edellisenkin devalvaation jälkeen. Mutta vielä kuudentena vuotena edellisen devalvaation jälkeen kauppataseen alijäämä pysytteli 200 miljoonan markan tasolla ja hyppäsi seuraavana vuonna 700 miljoonan tasolle, jolla se pysyikin uuteen devalvaatioon saakka. Nyt jo kolmantena devalvaation jälkeisenä vuotena kauppataseen vaje nousi 1 400 milj. markkaan ja vaje oli edelleen vuoden 1971 alkupuolella voimakkaassa kasvusuunnassa. Tilastoitu työttömyys ei 1960-luvun alkupuolella noussut yli 1,4 %:n työvoimasta (31 000 työtöntä). Jälkimmäisen devalvaation jälkeen paras työllisyysvuosi oli 1970, jolloin työttömyysprosentti oli 1,9 (41 000). Tähänkin päästiin vain sen kautta, että työvoimaa joukkomitassa virtasi ulkomaille, pääasiassa Ruotsiin. Mm. 1970 oli nettosiirto ulkomailla 35 000 henkeä ja edellisenä vuonna alkanut maamme väkiluvun aleneminen jatkui tuona vuonna varsin voimakkaana. Työllisyystilanne on jälleen nopeasti heikkenemässä. Vakauttamisen nimissä onkin siis harjoitettu sekasorron politiikkaa.

SAK:n edustajakokouksen kesäkuussa 1971 hyväksymässä asiakirjassa "Talouspoliittiset tavoitteet ja lähijajan toimintaohjeet" käsitellään myös tulopolitiikkaa. Siinä kansainvälisesti asiaa tarkastellen todetaan aivan oikein: "Kun inflatorisia sysäyksiä haluttiin nähdä ennen kaikkea palkkojen korotuksissa, oli markkinatalousmaiden ammattiyhdistysliikkeen helppo osoittaa, että tällaisen tulopolitiikan lähtökohta oli väärä. Ammatti-

7. Devalvaation jälkihoidon olosuhteissa on tietenkin eroja, mikä tekee vertailusta vain suuntaa-antavan. Mm. devalvaatioprosentti 1957 oli suurempi, 39 %, kun se nyt oli 31,25 %.

yhdistysliike vaati, että tulopolitiikan piti käsittää kaikki tulot. Kun siinä ei onnistuttu, tulopolitiikka sai palkansaajain keskuudessa varsin huonon maineen."

"Suomen osalta todettakoon", sanotaan asiakirjassa, "ettei vuosina 1968—70 harjoitettu "vakauttamispolitiikka" sinänsä ollut varsinaista tulopolitiikkaa. Ammattiyhdistysliike piti sitä ennenkaikkea keinona suojella työntekijöitä devalvaation seurauksena uhkaavalta inflaatiolta. Vuonna 1969 alkanut korkeasuhdanne paransi työllisyyttä, nimellisansiot nousivat ja kun hintasäännöstely vielä kesti melko hyvin, reaaliensioitten kehitys oli varsin tyydyttävä. Mutta vielä enemmän kasvoivat pääomatulot aiheuttaen kysyntä-, hinta- ja tuontipainetta sekä samalla tyytymättömyyttä ammattiyhdistysliikkeen jäsenistön keskuudessa. Tätä ei voida kirjata tulopolitiikan tilille, vaan se johtui nimenomaan siitä, *ettei harjoitettu sellaista tulojakopolitiikkaa*, jolla olisi hallittu muidenkin tulojen kehitystä."

SAK siis toteaa, ettei meillä harjoitettu "vakauttamispolitiikka" ole ollut oikeata tulopolitiikkaa. Mutta sehän on ollut juuri samanlaista tulopolitiikkaa samoin seurauksin, kuin SAK totesi tapahtuneen kansainvälisessä mitassa. Se on ollut myös varsin oikeaoppinen sovellutus maamme tulopolitiittisista mietinnöistä ja hallituksen edellä mainitusta tulopolitiittisesta julkilausumasta.

Mainitus SAK:n asiakirjassa todetaan myöskin seuraavaa: "Vakauttamispolitiikka merkitsi meillä vasta ensimmäistä yritystä, ja vaikkakaan pääomatulojen osalta ei vielä päästy kovin pitkälle, voitaneen mm. ainakin vientivero ja eräät uudet suhdannepoliittiset näkemykset merkitä sen ansioksi." Veron suhteen täytyy kyseessä olla muistihäiriö. Valtioneuvosto päätti vientiveron kantamisesta devalvaatiopäätöksen yhteydessä lokakuussa 1967 ja L-sopimus I tehtiin seuraavan vuoden maaliskuussa. Päinvastoin vientiveron kantaminen lopetettiin L-sopimus ykkösen aikaan toukokuussa 1969, kun alunperin kannettavaksi määrätty vientivero 658 milj. mk tuli kannetuksi. Sitäpaitsi molemmilla L-sopimuksilla panssaroitiin suurokapitalistien kasvaneet voitot niin vienti- kuin muiltakin veroilta. Niissähän sovittiin, ettei verojen eikä veroluonteisten maksujen perusteita sopimuskautena muuteta. Mitä sitten "uusiin suhdannepoliittisiin näkemyksiin" tulee, ovat ne varsin kielteisiä, jos ne ovat niitä, mitä parhaillaan sovelletaan käytäntöön. Olemmehan jälleen taloudellisessa laskukaudessa jonka selitetään johtuvan ulkoisen kysynnän heikkenemisestä. Ammattiyhdistysliikkeessä omaksutun näkemyksen mukaan se pitäisi korvata lisäämällä kotimaista kulutuskysyntää. Tehdään kuitenkin päinvastoin. Maksutasepaketilla (tuontivero, kestokulutushyödykkeiden ylimääräinen liikevaihtovero ja korkokannan korottaminen) heikennetään samanaikaisesti myös kotimaista kysyntää ja syvennetään laskusuhdannetta, li-

sätään työttömyyttä. Jos hallitseviin piireihin on tulopolitiikan hinnalla saatu joitakin terveitä näkemyksiä, ei niillä ole mitään merkitystä, ellei niitä sovelleta käytäntöön.

Palkkojen kehityksestä tulopolitiikan kaudella toi SAK:n edustajakokouksessa puheenjohtaja Hämäläinen esille mm: "Jos työajan lyhennyksen vuosiansiota supistava vaikutus otetaan huomioon, niin esimerkiksi teollisuustyöntekijöiden keskimääräiset reaaliset vuosiansiot supistuivat vuonna 1967. Sen sijaan vuosina 1969 ja 1970 teollisuustyöntekijöiden reaaliensioiden nousu myös vuositasona oli nopeinta koko kuusikymmenluvulla." Siis lähtökohta, jolle reaali-palkat mm. devalvaation avulla painettiin 1967 oli varsin alhainen. Olisi ollut syytä tuoda esille myös verotuksen vaikutus. Suuryritysten saamat verohelpotukset korvattiin tavallisen kansalaisen kasvaneella verotuksella, joten tavallisen palkkatyöläisen palkastaan maksama vero tuona aikana on kasvanut keskimäärin 1—1,5 prosenttiyksikköä vuotta kohti. Hämäläiseltä jäi myös mainitsematta, että esim. L-II edellytti palkkoja korotettavaksi keskimäärin 23 p tunnille (18 p + 1 %). Vuoden viimeisellä neljänneksellä 1970 oli teollisuudessa miespuolisten työntekijäin tuntiansio 62 p ja naispuolisten 44 p korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Keskimääräinen painoitettu nousu oli 55 pennia tunnille. Pääasiallinen syy näin suureen "liukumahan" on siinä, että tyytymättömyys tehtyihin sopimusratkaisuihin johti paikallisiin palkkaliikkeisiin, jotka usein johtivat myös ns. villeihin lakkoihin. Voinemme todeta, että jos palkkakehityksessä viimeisen kolmen ja puolen vuoden aikana on myönteistä, ei se ole tulopoliittisten kokonaisratkaisujen ansiota, vaan se on tapahtunut niistä huolimatta, joukkojen omin voimin.

Huolimatta tuosta "liukumastakin" ovat vain rippeet taloudellisesta noususta koituneet palkkatyöntekijäin hyväksi. Tilastokeskuksen julkaisemien teollisuustilastojen mukaan oli työntekijäin palkkojen osuus v. 1966 teollisuuden jalostusarvosta 36,3 % v. 1969 se oli enää 30,8 %. Kansantulotilastot kertovat, että kun kansantalouden palkkasumma vuosina 1968 ja 1969 kasvoi kumpanakin vuonna 11 %, kasvoivat yhteisöjen voitot 20 ja 30 %.

Tavallisesti devalvaation yhteydessä ja välittömästi sen jälkeen laskee vientituotteista ulkomaan valuutassa saatu hinta, joka vähentää vientikapitalistien saamaa devalvaatiohyötyä. Nyt seurasi kuitenkin vientituotteiden hintojen voimakas kohoaminen, joka on runsaasti kaksinkertaistanut devalvaatiovoiton. Esim. suomalaisen selluloosan vientihinta eri laadut huomioonottaen kasvoi vuodessa elokuusta 1969 elokuuhun 1970 keskimäärin 102 mk tonnilla. Vertailun vuoksi mainittakoon, että selluloosateollisuudessa työntekijäin palkat selluloosatonnia kohti ovat n. 30 mk. Tuonkin jälkeen ovat vientihinnat olleet voimakkaassa nousussa.

Kaiken seurauksena on arvopaperipörssi kovasti vilkastunut ja osakkeiden kurssi-indeksi on ollut voimakkaassa nousussa. Teollisuusosakkeiden kurssi-indeksi nousi L-sopimus ykköstä edeltäneestä kaudesta (helmik. 1968) vuoden 1970 marraskuuhun 119 %. Se merkitsee, että perhe, joka talvella 1968 omisti 50 milj mk:n osakepaketin, omisti niitä viime syksynä 109,5 miljoonan edestä plus sen, mitä yhtiöt ko. aikana korottivat osakepääomaa yhtiön omilla varoilla, jakaen ilmaisosakkeita. Osakeindeksien nousu ei kuitenkaan ole ollut suoraviivainen. "Vuosi 1969 taas alkoi voimakkaalla nousulla. Tällöin *elinkeinoverotuksen uudistamisella pyrittiin yrityksiä kiihottamaan nostamaan osakepääomiaan samalla kun lievennettiin osinkojen verotusta*. Vuoden neljännellä neljänneksellä oli *havaittavissa pienoinen lasku, joka lienee johtunut epävarmuudesta vakautamisen jatkoon suhteen*."⁸ (alleviivaus O. P.) Rinnan osakeindeksin nousun kanssa on kasvanut osakkeiden tuotto, sillä hinnathan määräytyvät lähinnä osakkeiden tuoton tai ainakin odotetun tuoton perusteella.

Tuon lainauksen osoittaman verolainsäädännön ohella on myös "suhdannevarausjärjestelmillä" luotu mahdollisuudet etenkin suuryrityksille kiertää veroja. Tuloksena onkin ollut se, että yhtiöt jopa markkamääräisestäikin maksoivat veroa v. 1969 vähemmän kuin edellisenä vuonna huolimatta voittojen suuresta kasvusta.

Miten eteenpäin?

Työnantajataholla painostetaan kaikkia elimiä tulopolitiikan jatkamiseksi. Maan hallituksen taholta tehdään työtä samaan suuntaan. SAK:n edustajakokouksen alustuksissa ja hyväksytyissä asiakirjoissa otetaan myönteinen asenne tulopolitiikan jatkamiseen. Uskotaan, että kehnosta tulopolitiikasta voitaisiin saada hyvä tulopolitiikka. On hieman omituista, että porvarienemmistöisen eduskunnan ja hallituksena aikana uskotaan pysyttävän sellaiseen, mihin ei pystytty edes silloin, kun näissä elimissä oli työväenpuolueilla enemmistö.

Karjalaisen hallituksen muodostamisen yhteydessä annettiin hallituspoliittinen julkilausuma. Siinä todettiin mm: "Tuloerojen tasoittamiseksi ja tasaisen taloudellisen kasvun turvaamiseksi luodaan hallituksen johdolla tulopoliittinen järjestelmä, joka kattaa kaikki tulomuodot ja tulonsaajaryhmät, tähän liitetään pysyvä suhdannevarausjärjestelmä." Toisin sanoen tulopolitiikalla, joka pitää sisällensä myös suhdannetasausjärjestelmän pitäisi lausuman mukaan turvata nuo julkilausumassa esitetyt tulopoliittiset tavoitteet.

8. Kuvastin 6/1970.

Hallituksen asettama tulopolitiikan kehittämistoimikunta jätti valtioneuvostolle osamietintönsä 8.7.1971. Kun komitean puheenjohtajalta Keijo Liinamaalta kysyttiin samana iltana televisohaastattelussa, että mitä komitea esittää tulopoliittisen sääntelyn ulottamiseksi myös pääomatuloihin, vastasi Liinamaa, ettei komitea puuttunut lainkaan tähän asiaan, vaan jätti sen asian suhdannevarauskomitealle, joka työskenteli heidän komiteansa kanssa samaan aikaan. Tämä mainittu pysyvää suhdannevarausjärjestelmää pohtinut komitea taas sai mietintönsä valmiiksi kesäkuun alussa. Se lähti työssään siitä, ettei se tee mitään esityksiä, jotka merkitsisivät tulonsiirtoja. Yritysten saamia suurimpiakaan suhdannevoittoja ei esitetä missään vaiheessa verotettavaksi tai muuten toisille tulonsaajaryhmille siirrettäviksi. Tavalliselle kansalaiselle, kuten palkkatyöläiselle kylläkin esitetään määrättyissä kehitysvaiheissa lisäveroja.

Hallituksen lupausten petollisuus sen luvatta "parantaa" ja "tasapuolistaa" tulopolitiikkaa näkyy sen käytännön politiikassa. Edellä lainatussa SAK:n edustajakokouksen hyväksymässä asiakirjassa todetaan juuri suuresti kasvaneiden pääomatulojen aiheuttaneen kysyntä-, hinta- ja tuontipainetta. Tämä sama seikka näkyy myös virallisissa tilastoissa. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan (9.12.1970) kasvoi prosenteissa

	1969	1970
bruttokansantuote markkinahintaan	14	11
yksityinen kulutus	12	9
yksityisen kiinteän pääoman muodostus	22	21

Yksityinen kulutus on siis kasvanut huomattavasti hitaammin kuin bruttokansantuote, mutta investoinnit valtavasti nopeammin. Hallituksen taholta ei suinkaan lähdetty lyömään päähän ylimääräistä investointikysyntää, joka useinkin on enemmän vero- kuin tuotantopoliittista ja rasittaa erikoisesti kauppasetta. Hallitus asetti maksutasepaketin tavallisten kansalaisten, ennenkaikkea palkkatyöläisten maksettavaksi. Kauppa- ja maksutaseongelmaa ei tällä ratkaista, mutta sillä siirrettiin kansantulon jakautumaa vieläkin enemmän pääomatulojen hyväksi ja palkkatyön tekijäin vahingoksi.

Tulopolitiikka meillä, niinkuin kaikissa niissä maissa, missä sitä on yritetty soveltaa käytäntöön on osoittanut kelvottomuutensa. Maassa toisensa jälkeen se on kaatunut "villien" lakkojen aaltoihin. Monissa maissa on lainsäädännöllä pyritty rajoittamaan työläisten ja heidän ammatillisten järjestöjensä työtaistelumahdollisuuksia. Samaan aikaan on useassa maassa ammattiyhdistysliikkeen johto tulopolitiikan puitteissa ja luokkasovinnon hengessä luopunut vapaaehtoisesti taisteluasemista ja julistanut

työtaistelut vanhentuneiksi keinoiksi työläisten etuja puolustettaessa. Ratkaisut on tehty työntekijäin ääntä kuulematta.

Nämä ovat ne olosuhteet, jotka synnyttävät työntekijäin vastareaktiot, jossa työntekijäin itselleen rakentamat ammatilliset järjestöt ovat taistelun ulkopuolella ja lakot saavat "villien" lakkojen luonteen. Näin on käynyt Belgiassa ja Englannissa. Ruotsista muistamme Kiirunan ja Göteborgin lakot. Näin on käynyt Tanskassa, Hollannissa ja Saksan Liittotasavallassa ja näin on käynyt meillä. Erikoisesti viime vuonna nousi villien lakkojen määrä maassamme erittäin voimakkaasti. Se osoittaa tulopolitiikkaan kohdistuvan tyytymättömyyden kasvua.

Elinkustannukset ovat maassamme voimakkaassa nousussa. Elinkustannusindeksi nousi kuluvan vuoden seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana 6,1 %. Se osoittaa, että UKK-sopimuksen mukaiset talvella saadut palkankorotukset on jo vedetty takaisin. Menossa ja tulossa on uusia hinnankorotuksia, kuten maataloustuotteiden, vuokrien, radio- ja televisiomaksujen ja monien muiden. UKK-sopimuksen edellyttämät syyskuun palkankorotukset niihin tuskin riittävätkään, kun ottaa huomioon, että verot leikkaavat palkoista yhä suuremmat osan ja että sopimuskausi kestää maaliskuun loppuun saakka.

Tältä pohjalta on työpaikoilta ja ammatillisista perusjärjestöistä nousut vaatimus ylimääräisestä palkankorotuksesta, joka peittäisi tähänastiset hinnankorotukset. Näihin vaatimuksiin ovat yhtyneet myös rakennustyöläisten, muurarien sekä nahka-, jalkine- ja kumityöväen ammattiliitot. SAK:n ylimmän johdon taholta on asiaan suhtauduttu kielteisesti ja luvattu suhtautua kovakouraisesti asiassa mahdollisesti syntyviin "villihin" lakkoihin.

On totta, että villit lakot rikkovat työehtosopimuspolitiikan "puhdasta" henkeä. Ne ovat kuitenkin kiertämätön seuraus harjoitetusta työntekijäin mielipiteen sivuuttavasta sopimuspolitiikasta. Kansainvälinen kokemus lisäksi osoittaa, ettei työläisten ja ammattiyhdistysliikkeen jäsenistön tyytymättömyys sinänsä pakota ammattiyhdistysliikkeen johtoa tarkistamaan kantaansa tulo- ja muuhun sopimuspolitiikkaan. Tulopolitiikan suhteen he ovat tarkistaneet kantansa yleensä vasta sitten, kun he "villien" lakkojen runsauden vuoksi eivät enää hallitse työmarkkinakenttää.

Mikäli SAK:n johto ja eri ammattiliitot eivät lähde nyt tukemaan työpaikoilta noussutta ylimääräisen palkankorotusten vaatimusta, on varsin todennäköistä, että tämä taistelu muodostuu ala-, yritys- ja työpaikkakohtaiseksi ja "villien" lakkojen aalto kokee uuden nousun. Ajankohdasta on jo myöskin valmistautuminen työehtosopimusten uudistamiseen maalishuhtikuun vaihteessa ensi keväänä. Näiden sopimusten pohjustaminen liittyy nyt ylimääräisestä palkankorotuksesta käytävään kamppailuun,

jonka voimakkuudella tulee olemaan ehkä ratkaiseva vaikutus tulevaan työehtosopimuspolitiikkaan.

Tulopolitiikkaan perustuvat kokonaisratkaisut ovat saaneet työntekijäin keskuudessa niin huonon maineen, että hyvin laajasti vaaditaan kokonaan luopumista keskitetyistä ratkaisuista ja siirtymistä liittokohtaisiin ratkaisuihin. Tätä edellyttää monien alojen jääminen jälkeen työehtosopimuspoliittisissa uudistuksissa. Sitä vaatii myös todella solidaarinen palkkapolitiikka: Koko ammattiyhdistysliikkeen tuen antaminen kulloinkin taisteluun joutuneelle työntekijäryhmälle ja erikoisesti palkkapolitiikassa pahiten jälkeen jääneille työaloille ja työntekijäryhmille.

Palkankorotusten ohella on eri ammattiliittojen piirissä yhteisten tavoitteiden ohella erilaisia tavoitteita työehtosopimusten korjaamiseksi. Puutteen ja tarpeet tuntevat ennenkaikkea sopimusten alaisina työskennelleet työntekijät. Siksi ehkä tärkein ja kaikkia liittoja koskeva vaatimus on, että työehtosopimustavoitteet ja ratkaisut on tehtävä yhdessä jäsenistön kanssa, siis vaatimus ammattiyhdistysdemokratiasta. Toinen yleinen vaatimus on demokraattisten toimintaoikeuksien lisääminen itse työpaikoilla ja tässä ensisijaisena luottamusmiesten toimitaoikeuksien ja -mahdollisuuksien lisääminen. Toteuttamatta on vielä myöskin viime vuonna voimakkaasti noussut yleinen vaatimus vuosiloman pidentämisestä ja vuosiloma-ajan palkan korottamisesta.

Vain demokraattinen tavoitteiden asettaminen ja menettelytavoista päättäminen voi koota määrällisesti kasvaneen ammattiyhdistysliikkeen myös laadulliseksi voimaksi puolustamaan palkkatyöläisten etuja taistelussa monopolieja vastaan.

Tulopolitiikka ja luokkataistelu

Soihtu

Olavi Pohjolan artikkeli antaa taloudellista tietoa tulopolitiikasta sekä työväenluokan konkreettisten aineellisten olosuhteiden että kapitalistisen tuotantotavan sisäisten ristiriitojen sääntelyn näkökulmasta. Siitä ja sen pohjalla on tulopolitiikan tarkastelu laajennettava koko siihen poliittiseen ja yhteiskunnalliseen yhteyteen, johon se kuuluu. Kuinka kysymys tulopolitiikasta kokonaisuutena sitten on asetettava?

Reformistista kysymyksen asettelua leimaa kaksi peruspiirrettä. Ensimmäkin siihen kuuluu enemmän tai vähemmän luja usko, että kapitalistisen tavarantuotannon ristiriitaisuudet ja niistä johtuvat taloudelliset kriisit voidaan poistaa tai että niitä ainakin voidaan lieventää ratkaisevasti luokkien molemminpuolisella hyvällä tahdolla ja työväenluokan yksipuolisella pidättäytymisellä "kohtuuttomista" aineellisista nautinnoista. Pohjolan tarkastelusta käy selvästi ilmi, että tulopolitiikan avulla ei voida hallita kapitalistisen tuotannon anarkiaa, saada aikaan "vakaata", "tasaista" kapitalistista kehitystä. Se merkitsee, etteivät työläiset saa saattavinaan sen paremmin myöhemmin kuin ennemminkään.

Reformistisen tulopolitiikka-ajattelun toinen peruspiirre, joka näkyy erinomaisen selvästi erityisesti SDP:n oikeistojohtajien puheissa ja toiminnassa, on sos.dem.puolueen rajaton halu päästä ehdottoman määräävään asemaan porvarillisen valtiomme poliittisella näyttämöllä. Tällaisen aseman edellytyksinä ovat työläisten äänet ja kapitalistien luottamus. Oikeistososiaalidemokraatit kuvittelevat, että tulopolitiikka on se lätkä, jolla nuo kaksi karpästä lyödään yhtä aikaa. SDP on saavuttanut monopolien luottamuksen ja vaikeivät vuorineuvokset tarjoilisikaan suoranaisia avustuksia oikeistodemarien vaalikassaan tulopolitiikan suurentamista po-teistaan, käy koko porvariston propagandavyöry tulopolitiikan puolesta sosialidemokraattien vaalimainokseksi. SDP:n on kuitenkin tällaista politiikkaa harjoittaen mahdotonta säilyttää laajojen työläisjoukkojen luottamus. Sen takaavat toisaalta työläisten aineellisten olojen objektiivinen kehitys, toisaalta se, etteivät kommunistit tässä asiassa suinkaan jää poliittiseen ja ideologiseen toimettomuuteen. Lisäksi SDP:n ja monopolien välinen luottamus aiheuttaa ristiriitoja kapitalistiluokan ja sen omien po-

liittisten edustajien välillä. Tästä hyvä esimerkki on STK:n kielteinen suhtautuminen viime vaalien jälkeen Rihtniemi-vainaan pääministeriunelmiin, jotka olivat ristiriidassa työväenluokkaan — myös kommunistiseen puolueeseen — kohdistuvan integrointipolitiikan kanssa. Ylipäättänsä reformismi on jo perusvirheensä, luokkasovittelun aatteen takia kyvytön näkemään ja myöntämään tulopolitiikan todellista sisältöä ja on siten tuomittu työväenluokan etujen vastaiseen toimintaan.

Kommunistien keskuudessa on Suomessa jatkuvasti esiintynyt syviä erimielisyyksiä tulopolitiikasta. SKP:n tilannetta auttavat ymmärtämään Leninin oivallukset työväenliikkeen taktisten erimielisyyksien syistä. Lenin osoitti, että tärkeänä synnä ovat muutokset porvariston taktiikassa.¹ 1960-luvun lopun Suomessa tulopolitiikka oli porvariston uusi taktiikka, josta tosin oli jo saatu kokemuksia muista maista. SKP:n linjaksi tuli erimielisistä suuntauksista se, joka suhtautui myönteisesti tulopolitiikkaan. Porvariston uusi myönnytys- ja luovimistaktiikka harhautti suuren osan myötäilevästi SKP:n johdosta ja jäsenistöstäkin siihen reformistiseen käsitykseen, että ”siinä tilanteessa” työväenluokan etuja voitiin paremmin ajaa sovittelulla kuin taistelulla. Esimerkki tämänsuuntaisesta ajattelusta on Heikki Typön kirjoitus tulopolitiikasta (KU 21. ja 26. 8. -1971). Kirjoituksen sisältämistä vääristelyistä, sekavuuksista ja ristiriitaisuuksista huolimatta siitä löytyy seuraavat peruskohdat. Tulopolitiikka on muka merkinnyt reaaliensioiden tuntuvaa nousua — todellisuudessa tulopolitiikkaa murtaneet lakkotaistelut ovat tuoneet nämä tuntuvat korotukset. Nykyisissä valtiomonopolismin oloissa palkkaratkaisut muka väkisininkin vaativat jonkinlaista kokonaisratkaisua, tulopolitiikkaa — todellisuudessa tulopolitiikkaa vaativat monopolit, kapitalismi sen sijaan suorastaan huutaa perusteellista yhteiskunnallista mullistusta. Jonkinlainen työväenluokan ”oma” tulopolitiikka muka johtaa aikanaan ”hieman” yleiseltä kannalta katsottuna syvällisiin monopolien vastaisiin uudistuksiin — todellisuudessa tulopolitiikka johtaa työväenluokan syvälle monopolien syliin.

Tällainen ajattelu on teoreettisesti kyvytön näkemään konkreettisten aineellisten olosuhteiden, luokkien syvällisten taloudellisten tarpeiden dialektisen yhteyden vallankumouksellisen politiikankehittämiseen, monopolien vastaisen rintaman luomiseen, yhteiskunnan sosialistiseen uudistamiseen, kyvytön nostamaan tietoisuuden ja taistelun sille tasolle, jota anti-monopolistisen rintaman luomisen uudet tehtävät edellyttävät. Pitkän päälle tuollainen kyvyttömyys johtaa teorian tasolla jopa avoimeen luopumiseen marxismi-leninismien perusnäkemyksistä toinen toisensa perään palkkateoriasta alkaen ja luokkataisteluooppiin lopettaen. Käytännössä tapahtuu alistu-

1. V. I. Lenin: Teokset, osa 16, 347—352, ”Erimielisyyksistä Euroopan työväenliikkeessä”.

minen tulopolitiikkaan antiomonopolistisen sanahelinän saattelemana, saavutusten yliarvioiminen ja ajankohtaisten taistelutehtävien aliarvioiminen.

Yllä tarkasteltu suuntaus on kestävä suuntaus. Tulopolitiikan vastainen asennoituminen onkin nopeasti voimistunut SKP:ssä, eikä puolue enää hyväksynyt kolmatta kokonaisratkaisua UKK-sopimusta. Teoreettinen itsekritiikki ja puolueen linjan syvälinen uudelleenarviointi ovat kuitenkin vielä edessä — kuten Typön kirjoitus osoittaa — joskin jo tulemisensa prosessissa.

Niitä luokkakantaisia kommunisteja, jotka alun alkaen ovat suhtautuneet kielteisesti tulopoliittisiin kokonaisratkaisuihin, on yritetty leimata milloin vasemmisto-opportunisteiksi, milloin ekonomisteiksi. Taistelu vasemmisto-opportunismia vastaan on välttämätöntä. Pikkuporvarillinen vallankumouksellisuus tuomitsee *kaikki* taistellen saavutetut kompromissit petturuudeksi, se ei ymmärrä luokkataistelun moninaisuutta ja pitkäjännitteisyyttä, se "tekee vallankumouksia" — sanoissa. Mutta mitkä teoreettiset perusteet ja elävästä elämästä saadut kokemukset osoittavat että tulopolitiikka on välttämätön kompromissi, jonka vastustaminen on vasemmisto-opportunismia? Eivät mitkään. Päinvastoin, marxilais-leniniläinen teoria, kokemukset maista, joissa tulopolitiikkaa on harjoitettu aikaisemmin kuin Suomessa², ja kansainvälisen kommunistisen liikkeen jälkimmäisistä edellisen perusteella tekemät johtopäätökset osoittavat, että tulopolitiikan hyväksyminen on viime kädessä antautumista porvarillisen valtakomennon edessä.

Juuri tähän päädytään, kun asetetaan kysymys tulopolitiikasta tinkimättä marxismi-leninismistä, luopumatta tieteellisestä näkemyksestä. On nähtävä tulopolitiikan eri puolet ja niiden dialektinen yhteys. Ensinnäkin on jokapäiväiseen elämään kuuluva taloudellinen puoli, joka konkreettisesti ilmenee reaaliensioissa ja niiden muutoksissa ja abstraktisemmin kansantulon jakautumisessa ja sen muutoksissa. Tämä liittyy erottamattomasti toiseen, historialliseen, yhteiskunnalliseen, poliittiseen puoleen. Vallankumouksen teorian kannalta kapitalismi on siirtynyt uuteen historialliseen vaiheeseen siinä mielessä, että ei ainoastaan yleinen poliittinen kriisi, vaan myös yhteiskunnan osittaiskriisit horjuttavat monopoleja, joten työväenluokka *voi* käyttää osittaiskriisejäkin monopolien vastaisten voimien lujittamiseksi.³ Talouselämän kehitys osoittaa, ettei tulopolitiikalla poisteta kapitalistisen tavarantuotannon kriisejä. Tuskinpa monopoliporvaristollakaan on mitään harhaluuloja tässä suhteessa. Tulopolitiikka päinvastoin kärjistää kapitalismin ristiriitoja supistaessaan kulutuskysyntää ja la-

2. Ks. esim. Tapani Lausti: "Euroopan uuskapitalismi ja työväenliikkeen itsenäisyys", Marxilainen Aikakauskirja 3/71 ja B. Kuznetsov: "Monopoleille koko limppu", Tiedonantaja 18—20/1971, erityisesti 19/1971.

3. J. A. Krasin: Lenin, vallankumous, nykyaika, 131.

mannuttaessaan siten tuotantoa. Kysymys ei olekaan tästä, eikä myöskään pelkistä voittoprosenteista ja reaaliansioista, vaan yrityksestä riisittää työväenluokalta kaikki legaaliset mahdollisuudet käyttää näitä monopolien aiheuttamia kriisejä monopoleja itseään vastaan. Kysymys ei ole pelkästään ay-liikkeen palkkapoliittisesta itsenäisyydestä, vaan työväenluokan koko yhteiskunnallispoliittisesta toimintaitsenäisyydestä.

Pohjolan siteeraama Hetemäen lausunto tulopoliittisen neuvotteluratkaisun paremmuudesta suojeluskuntiin ja panssareihin verrattuna on olevinaan suuren inhimillisyyden sosoitus. Inhimillisyyys tässä on pelkkää petkutusta. Tulopoliittinen järjestelmä (ja siihen liittyvä porvariston luovimistaktiikka) ja väkivalta *eivät* ole monopoliporvaristolle vastakohtia eivätkä vaihtoehtoja, vaan yhden ja saman politiikan toisiaan täydentäviä erottamattomia puolia. Tulopoliittinen järjestelmä vaatii pakkosovintoa. Eikä pakkosovinto ole muuta kuin porvariston keino nujertaa poliisin ja oikeuslaitoksen avulla, väkivaltaisesti mutta täysin legaalisesti valtiovallan nimissä työläiset, joiden on *pakko* aineellisten olosuhteiden huonontuessa taistella lakoin tulopoliitiikkaa vastaan. Voi helposti nähdä, että nyt ei ole kysymys vain syksyn palkankorotusten pennimääriä koskevasta kaupanhie-ronnasta, vaan luokkien välisestä taistelusta kaikessa yhteiskunnallisessa ja poliittisessa laajuudessaan.

Tulopoliitiikka on todellakin mitä laajin monopoliporvariston hyökkäys työtätekevien aineellisten ja yhteiskunnallisten olosuhteiden huonontamiseksi, hyökkäys joka ei kohdistu vain reaaliansioita vaan myös vuosikymmenien taistelussa saavutettuja demokraattisia oikeuksia vastaan. Sen vuoksi tulopoliitiikkaa vastaan on taisteltava kaikin keinoin.

Tämä ei suinkaan merkitse palkkataistelun väheksymistä. Päinvastoin, tulopoliitiikan vastainen taloudellinen taistelu on taistelua tuottavuuden kasvun ylittävistä nimellispalkankorotuksista. Olisi pidettävä kiinni edes niistä SAK:n ja myös SKP:n päätöksistä, että palkankorotusten reaaliarvon on vastattava vähintään tuottavuuden kasvua, jolloin hintojen nousun vuoksi nimelliskorotusten on oltava tätä kasvua suuremmat.⁴

Poliittinen taistelu tulopoliitiikkaa vastaan on ensikädessä taistelua lakko-oikeuden säilyttämisen ja ennalleen laajentamisen puolesta. Pakkosovintomenettelyllä aiotaan kutistaa työläisjoukkojen vaikutusmahdollisuudet siirtämällä sopimuspäätökset kokonaan "ylätasolle", työmarkkinajärjestöjen ja valtion yhteiskomitealle. Lakot ja niiden tukeminen sopimusten voimassaoloaikana aiotaan kieltää lailla ja rikkomuksista on tietenkin tarkoitus myös rangaista ankarasti. Pakkosovintoa kaikissa muodoissaan on ehdottomasti

4. Tuottavuuden kasvun asettaminen palkan korotusten ylärajaksi, mitä porvarit vaativat, olisi vain lisäarvon ja työpalkan suhteen vakioimista nyt vallitsevalle tasolle. Tämä olisi riistosuhteen suuruuden merkitsemistä perustuslakiin.

vastustettava. Samoin on toimittava työtekevien oikeuksia jo kaventaneiden kriisilain sekä virkaehtolain lakko-oikeutta ja kunnallista ja valtiollista demokratiaa rajoittaneiden pykälien kumoamiseksi.

Ideologinen taistelu tulopolitiikkaa vastaan on marxilaisen talousteorian tunnetuksi tekemistä työtekevien keskuudessa. Erikoisesti on osoitettava, etteivät palkankorotukset suinkaan aiheuta inflaatiota, vaan pienentävät kapitalistien voittoja, sekä paljastettava, että porvariston ja reformistien puheet "solidaarisesta palkkapolitiikasta" on tarkoitettu hajoittamaan työläisten aito solidaarinen rintama. "Solidaarisuuden" nimissä yritetään palkankorotukset rajoittaa kokonaisratkaisuin yleisesti siihen minimiin, minkä heikoimmat ammattiliitot pystyisivät saavuttamaan ilman muiden tukea. Annetaan ymmärtää, että suurten ja voimakkaiden liittojen suuremmat korotussummat ovat jotenkin pois muiden työntekijäin palkoista, vaikka ne ovat pois vain ensin mainittujen työntekijäryhmien "omien" kapitalistien voitoista. Solidaarisuus-huijauksen tarkoituksena on kylvää kateutta ja eripuraisuutta työläisten keskuuteen ja kääntää muut suurpääoman ahdistamat, objektiivisesti katsoen antimonopolistiset yhteiskunnalliset voimat työväenluokkaa vastaan. Todellinen solidaarisuus on sitä, että voimakkaat liitot tukevat heikompien vaatimuksia, että työväenluokka asettuu luokkana, yhtenäisenä voimana kapitalistiluokkaa vastaan.

Syksyllä tulopolitiikan vastaiseen taisteluun liittyy erottamattomasti myös monopoliporvariston EEC-hankkeiden, liikevaihtoveron lisäveron jatkamisen ja arvonlisäveroon siirtymisen vastustaminen.

Taistelun eri muodot kietoutuvat kiinteästi yhteen ja ovat *monopoli*en ja *porvarillisen valtion* vastaista taistelua, jossa työväenluokka tarvitsee liittolaisia. Tuotantojärjestelmämme objektiivinen kehitys on saattanut pienviljelijät ja myös muiden elinkeinojen pienyrittäjät yhä pahempaan monopolien puristukseen ja siten eduiltaan yhä lähemmäksi työväenluokkaa. Tämän osoittavat mm. pienviljelysalueiden tyhjeneminen ja laajamittaisten yrityskuolemien jatkuminen myös noususuhdanteen aikana. Laajojen opiskelijajoukkojen ja korkeakouluissa toimivien tuki viime kevään lakkotaisteluille osoittaa, että suuri osa sivistyneistöä on kehittymässä merkittäväksi antimonopolistiseksi voimaksi. Toisaalta SKDL:n vaalitappiot, SMP:n nousu ja oikeiston vahvistuminen SDP:ssä ja Keskustapuolueessa osoittavat subjektiivisten tekijäin tärkeyttä ja sitä, että niiden laiminlyönti vain vahvistaa virheellisen politiikan seurauksia. Antimonopolistisen rintaman rakentaminen edellyttää ja myös saa aikaan suuria ideologisia ja poliittisia mullistuksia maan puolue-elämässä. Kommunistit eivät voi ottaa annettuna muiden puolueiden sisäisiä asetelmia. Työtä tekevää kansaa edustavien puolueiden oikeistovoimat on tunnettava yhä ahtaammalle. Siten myös taistelun poliittisten ja ideologisten tunnusten

asettaminen on tärkeä tehtävä — tunnukset eivät rajoitu pennimääriin, vaan ne asetetaan koko taistelutilanteen laajuutta vastaavasti.

Mikä muu politiikka kuin johdonmukainen luokkataistelulinja johtaa kommunistisen puolueen yhtenäisyyteen ja lujittumiseen, todellisen monopolien vastaisen rintaman laajenemiseen ja voimistumiseen? Tähän kysymykseen on vastattava selvästi ja päättävästi.

Puolueesta

Kari Toikka

Ei tarvitse olla kovin pitkälle perehtynyt marxilaiseen käsitykseen teorian ja käytännön, todellisuuden tiedostamisen ja sen muuttamisen välisestä suhteesta, kun ymmärtää ettei kysymys vallankumouksellisesta puolueesta ole mikään tieteen ulkopuolelle jäävä "poliittinen" ongelma sanan siinä mielessä, jossa pikkuporvari kauhistelee tai halveksii "liikaista puoluepolitiikkaa". Mutta tämä on vasta yksi askel porvarillisesta ideologiasta työväenluokan maailmankatsomukseen johtavalla pitkällä tiellä. Sillä ei vielä riitä, että puoluetta käsitellään vallankumouksellisen teorian muista ongelmista riippumattomana "teknisenä" kysymyksenä. Tämä vaara on ollut lähellä, kun SKP:n sisällä viime aikoina käydyssä väittelyssä on esiintynyt pyrkimyksiä käyttää käsitteitä "leniniläiset järjestöperiaatteet", "puoluekuri", "demokraattinen sentralismi" jne. irrallaan vallankumousprosessin kokonaisuudesta, jossa nämä käsitteet saavat vasta täyden merkityksensä. Tällainen menettely on johdonmukainen seuraus väärästä olettamuksesta, ettei puolueessa käytävässä keskustelussa esiinny tärkeitä teoreettisia ja poliittisia erimielisyyksiä, että kysymys on henkilökohtaisiin risti-riitoihin perustuvasta valtataistelusta.

Tämän menettelyn vahingollisuus on siinä, että se ei tee selväksi vaan pikemminkin hämärtää sitä keskeistä teoreettista ja metodologista merkitystä, mikä puolueeseen liittyvillä ongelmilla on marxilaisen tieteen kannalta. Missään tapauksessa se ei johda tulokseen, joka olisi sopu-soinnussa Leninin kehittämän puolue-teorian kanssa. Sillä analysoidessaan Lokakuun vallankumouksen onnistumisen kannalta välttämätöntä "rautais-ta puoluekuria", Lenin samalla huomauttaa, että kurista puhuttaessa tyydytään liian usein vain ylistämään bolševikkeja ja ollaan sen sijaan vähemmän kiinnostuneita syistä, jotka tekivät kurin luomisen mahdolliseksi. Tällä hän haluaa juuri varoittaa esineellistämästä puoluekuria jok-sikin itsestään selväksi "järjestöperiaatteen" ja erottamasta sitä epädia-lektisesti vallankumouksen kokonaisprosessista, jonka osa puolue on. "Ai-noastaan bolševismin historia *koko* sen olemassaolon ajalta voi antaa tyydyttävän selityksen" puolueen luonteesta.¹

1. "Vasemmistolaisuus" lastentautina kommunismissa, Valitut 4, s. 189—190.

Kysymys puolueesta voidaan järkevästi ratkaista vain suhteessa vallankumouksen kokonaisuuteen siitä yksinkertaisesta syystä, että se on yritys vastata tässä kokonaisuudessa esiintyviin ongelmiin. Rosa Luxemburg on melko hyvin ilmaissut näiden ongelmien yleisen luonteen — paremmin kuin hän onnistui ratkaisemaan ne poliittisessa käytännössä: "Suurten kansanjoukkojen liittyminen koko nykyisen järjestelmän ylittävään päämäärään, jokapäiväisen taistelun liittyminen maailman muuttamiseen, on sosialidemokraattisen liikkeen suuri ongelma, jonka täytyy johdonmukaisesti edetä koko kehityksensä ajan kahden salakarin välillä: toisaalla luopuminen joukkoluonteesta ja toisaalla luopuminen päämäärästä, toisaalla sortuminen lahkoksi ja toisaalla lankeaminen porvarilliseksi uudistusliikkeeksi, toisaalla anarkistisuus ja toisaalla opportunistisuus."² Rosa puhuu historiallisen materialismin metodologisesta peruskysymyksestä: miten yhdistää teoria käytäntöön, miten päästä muuttamaan maailmaa pelkän tulkitsemisen sijasta? Miten torjua kapitalistisessa tavaratuotannossa alati uusintuva porvarillinen tauti, jonka oireena on empiristinen ja opportunistinen "reaalipolitiikka" ja sen verhona käytetyt, vähitellen kuihtuvat "sosialistiset ihanteet"; tai yhtä huonona vaihtoehtona kyvyttömyys tarttua todelliseen poliittiseen liikkeeseen "vallankumouksellisella" teorialla? Miten saavuttaa vallankumouksellisen teorian ja vallankumouksellisen käytännön ykseys, joka on kummankin olemassaolon edellytys? Vastauksena näihin kysymyksiin, teorian ja käytännön solmukohta, on poliittisen toiminnan oikea organisoiminen.

Tässä mielessä Leninin luoma puolueoteoria paljastuu askeleeksi marxilaisen teorian ja vallankumouksellisen liikkeen ristiriitaisessa kehityksessä, jossa sosialismi muuttui porvarillisesta utopiasta marxilaiseksi tieteeksi ja jossa kommunismi lakkasi olemasta ideaali ja muuttui todelliseksi liikkeeksi; jossa ennen kaikkea toisen internationaalin teoreetikot avasivat tien takaisin porvarilliseen reformismiin ja jossa sosialististen vallankumousten kauden alussa syntyneet marxilais-leniniläiset puolueet jatkavat tänäkin päivänä taistelua kahdella rintamalla.

Marxin vallankumousteoria ja materialistinen dialektiikka

Idealismin ja mekanistisen materialismin kritiikissään ja dialektis-materialistisessä yhteiskuntateoriassaan Marx osoitti ratkaisun erääseen inhimillisen ajattelun vanhimpaan ongelmaan, jota voidaan nimittää *subjektivismin* ja *objektivismin* ongelmaksi. Yleisesti puhuen tässä ongelmassa on kysymys seuraavasta. Onko yhteiskunnallisen todellisuuden luonne se-

2. Sozialreform oder Revolution?, Politische Schriften, Leipzig 1970. s. 96.

litettävissä ihmisten aatteista, päämääristä ja aikomuksista käsin? Vai onko se ihmisten tietoisesta toiminnasta riippumattomien lainalaisuuksien kohtalonomaista, ihmisten päiden yli tapahtuvaa toteutumista?

Näistä todellisuudenkäsityksistä seuraa yhteiskunnallisessa toiminnassa johtopäätöksenä joko *voluntarismi* tai *fatalismi*. Vallankumouksellisessa liikkeessä voluntarismi merkitsee uskoa, että vallankumouksen tapahtumisen välttämätön ja riittävä edellytys on halukkaiden ja kyvykkäiden vallankumousmiesten, subjektiivisen tekijän olemassaolo. Fatalismi uskoo taas objektiivisten, ihmisten tajunnasta riippumattomien tekijöiden yksinomaiseen merkitykseen; vallankumous tapahtuu (tai jää tapahtumatta) kokonaan esim. tuotantovoimien kehityksestä riippuen.

Marx ratkaisi tämän dilemman osoittamalla, ettei sitä todellisuudessa ole olemassa, että kyseessä on väärin asetettu ongelma. Molemmat tekijät, sekä subjektiiviset oetta objektiiviset kuuluivat välttämättä todellisuuteen, sen tiedostamiseen ja muuttamiseen. Mutta tässä molempien tekijöiden huomioonottamisessa ei ole kysymys mistään idealismin ja materialismin "filosofisesta synteisistä", eklektisismistä. Täytyy muistaa, että Marx ei vain kritikoinut eräitä filosofisia oppeja. Hän pyrki pidemmälle. Hän halusi asettaa *koko* filosofian, kaiken ajattelun ja olemisen mekaanisesti erottavan ja siten myös omista yhteiskunnallisista edellytyksistään idealistisesti irrottautuvan ajattelun kyseenalaiseksi. Kysymystä yhteiskunnallisen todellisuuden tiedostamisen mahdollisuudesta ja edellytyksistä ei Marxin mielestä voitu ratkaista abstraktisesti, perinteellisenä tietoteoreettisena ongelmana erillään kysymyksestä *mitä yhteiskunta on*.

Tämän vuoksi Marx halusi luopua filosofisesta spekulatiosta ja ryhtyä tarkastelemaan todellista yhteiskuntaa, todellista ihmistä, sellaisena kuin tämä uusintaa elämäänsä tiettyjen häntä edeltävien ja hänen tahdostaan riippumattomien aineellisten ehtojen vallitessa. Tutkimuksissaan hän tuli siihen tulokseen, että historian liikevoimia on etsittävä aineellisesta tuotannosta eikä siitä mielivaltaisista irroitetuista poliittisista, filosofisista ja uskonnollisista aatteista. Tämä oli myös ainoa johdonmukainen tapa selittää itse aatteiden olemassaolo ja erityisesti osoittaa, miksi tietyillä aatteilla ja aikomuksilla saattoi olla tiettyjen aineellisten ehtojen vallitessa niin sunnaton vaikutus historian kehitykseen.

Juuri aineellinen tuotanto, yhteiskunnan välttämätön perusta, muodostaa objektiivisten ja subjektiivisten tekijöiden ykseyden materialistisen perustan. Tämä ykseys, joka on myös objektiivisten ja subjektiivisten tekijöiden samankertaisen tiedostamisen ja huomioonottamisen välttämätön edellytys, ei näin ollen ollut pelkkä ajatus "filosofi" Marxin päässä. Se oli jotain, joka oli olemassa siinä yhteiskunnassa, kapitalistisessa yhteiskuntamuodostumassa, jota Marx tutki. Hän osoitti, että kapitalististen tuotanto-

suhteiden muodostumisen myötä muodostui myös historiallinen subjekti, joka objektiivisen tuotannollisen asemansa vuoksi kykeni kriittisesti tiedostamaan yhteiskunnallisten suhteiden kokonaisuuden, josta sen asema juuri aiheutui. Tämä subjekti-objekti, jolle oman aseman tiedostaminen avaa samalla tien koko yhteiskunnan tiedostamiseen ja muuttamiseen, on proletariaatti. Marxin mukaan "olosuhteiden muuttuminen samaan aikaan inhimillisen toiminnan yhteydessä voidaan käsittää ja ymmärtää järjestelmällisesti vain *kumoukselliseksi käytännöksi*".³ Tällä tavoin subjektiivisten ja objektiivisten tekijöiden jäykkä vastakkainasettelu kumoutuu siinä yhteiskunnallisissa prosessissa, jossa työväenluokka tulee tietoiseksi omasta asemastaan ja koko yhteiskunnan lainalaisuuksista ja ryhtyy tämän tietoisuuden viitoittamaan kumoukselliseen toimintaan.

Näin työväenluokka on sekä seuraus että syy siinä historiallisessa liikkeessä, jossa tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden objektiivinen kehitysdialektiikka tekee mahdolliseksi ja välttämättömäksi kapitalistisen yhteiskunnan kumoamisen ja sosialismin rakentamisen. Tämä on ainoa tapa välttyä toisaalta subjektivistisestä voluntarismista ja toisaalta objektivistisestä fatalismista ja saavuttaa dialektis-materialistinen käsitys todellisuudesta. (On juuri kysymys kyvyttömyydestä ymmärtää tämä seikka, kun porvarilliset ja revisionistiset kriitikot uskovat löytävänsä Marxin ajattelusta ristiriidan, dualistisen, epäjohdonmukaisen käsityksen todellisuudesta.)⁴ Tällä tavoin käy myös ymmärrettäväksi, ettei yhteiskuntatiedettä voida erottaa siitä yhteiskunnallisesta prosessista, jossa proletariaatti muodostuu vallankumoukselliseksi luokaksi, muuttaa yhteiskuntaa ja saavuttaa yhä täydellisemmän tiedon sen lainalaisuuksista. Kyseessä ei ole fraasi, vaan tärkeä metodologinen huomautus, kun Lenin toteaa että vallankumouksellinen teoria "muodostuu lopullisesti vasta sitten, kun se kytkeytyy läheisesti todellisen joukkoliikkeen ja todellisen vallankumousliikkeen käytäntöön".⁵ Tämä huomautus on myös yksinkertainen avain Marxin teoriassa olevien puutteiden ymmärtämiseen: hänen teoriansa oli tavalla tai toisella kytkeytynyt luokkataistelun silloiseen tilanteeseen.

3. Teesejä Feuerbachista, Marx-Engels Valitut II, s. 361.

4. Eräänä johtopäätöksenä tästä uskomuksesta voidaan mainita se tapa, jolla meillä Erik Allardt — monien muiden Popperiin turvautuvien toisenkäden Marx-kriitikoiden tapaan — tekee eron "tiedemies"-Marxin ja "tietäjä"-Marxin välillä. Toinen "sosilogisesti mielenkiintoisempi" Marx tulee vallankumouksesta puhuessaan samalla täsmentäneeksi joitain "lisäedellytyksiä" luokkataistelun kehittymiselle. Toinen taas on tieteeltä kokonaan menetetty "profeetta", "joka uskoo, että historia välttämättömästi kulkee tiettyjä päämääriä kohti". (Yhteiskunnan rakenne ja sosiaalinen paine, Porvoo 1966, s. 122—123). Tällaisessa silpomisessa ei tietenkään ole kysymyksessä liberaalin ideologinen juonittelu, vaan välttämätön seuraus porvarillisen sosiologian putoamisesta historian ja yhteiskunnan väliseen kuiluun, sen takertuminen historiattomaan "yhteiskuntaan" ja yhteiskunnan yläpuolella leijuvaan "historiaan", sen kyvyttömyys nähdä idealististen teorioidensa lävitse, mitä todellisessa, historiallisessa yhteiskunnassa tapahtuu.

5. "Vasemmistolaisuus", Valitut 4, s. 190.

Tilanne Marxin jälkeen

Marx totesi johdonmukaisesti, että "työväenluokka on vallankumouksellinen tai se ei ole mitään". Työväenluokka ilman subjektiivisia edellytyksiään on vain työväenluokan objektiivinen mahdollisuus. Juuri marxilaisen luokkakäsitteen omalaatuisuus (erotuksena vulgaareihin porvarillisiin yrityksiin konstruoida luokka subjektivististen gallup-kyselyiden tai pseudoobjektivististen mielivaltaisesti muodostettujen tilastolukujen avulla), joka on seurausta yhteiskunnallisen todellisuuden ja vallankumouksellisen prosessin omalaatuisuudesta, aiheuttaa teoreettisia ja käytännöllisiä ongelmia. Millä tavoin yhteiskunnan tieteellinen tiedostaminen, vallankumouksellinen tietoisuus kehittyy proletariaatissa? Voiko se syntyä spontaanisti, automaattisena seurauksena proletariaatin asemassa tapahtuvista muutoksista ja niiden käynnistämästä luokkataistelusta? Vai edellyttääkö se työväenluokan objektiivisen aseman ulkopuolisten elementtien mukaantuomista sen spontaaniin kehitykseen?

Marx ei koskaan ennättänyt paneutua tähän kysymykseen systemaattisesti. Tämä on yhteydessä siihen ettei hänen teoksissaan ole myöskään löydettävissä laajaa ja yhdenmukaista esitystä puoluteoriasta. Tieteellisen sosialismin perustajien analyysin painopiste oli eittämättä kapitalismin kehityksen objektiivisten lainalaisuuksien selvittämisessä. Huolimatta laajasta käytännön poliittisesta toiminnastaan heidän pääroolinsa oli kuitenkin pikemminkin tulevan vallankumouksen luonteen ennakkoinnissa kuin käynnissä olevan vallankumouksen aktiivisessa valmistelussa. Tämä oli yksinkertainen seuraus siitä historiallisesta tilanteesta, jossa he elivät. Esimerkiksi Kommunistisen Puolueen Manifestissa Marx ja Engels tuovat selvästi esiin puolueen välttämättömyyden, mutta tämän välttämättömyyden perustelu luokkatietoisuuden ristiriitaisen kehityksen valossa jää ilmaan. Toisaalta klassikoilta ei ole vaikeaa löytää tekstejä, joissa subjektiivisten ja objektiivisten tekijöiden dialektiikan analyysin sijaan vallankumouksen tapahtuminen perustellaan pääasiassa osoittamalla sen objektiivinen väistämättömyys (Poliittisen taloustieteen arvostelun esipuhe).

Näin ollen ei ole odottamatonta että imperialismiin yleismaailmallisen kriisin kärjistymisen alkaessa Marxin teoreettisesta perinnöstä syntyy erimielisyyttä.⁶ Leninin merkitys marxilaisessa traditiossa voidaan nähdä juuri tämän riitaisen pesän selvittämisessä, marxilaisen ratkaisun osoittaminen ongelmiin, joihin Marx itse ei ollut voinut vastata. Ja kysymys on kes-

6. Uusien yhteiskunnallisten ilmiöiden ilmaantuminen muodostaa aina myös solmukohdan marxilaisessa traditiossa. Uudenlaisen analyysin välttämättömyys synnyttää erimielisyyksiä paitsi siitä mikä uusissa ilmiöissä on yleistä mikä erityistä, myös siitä mikä marxilaisessa teoriassa on olennaista ja yleispätevää, mikä taas liittyy vain tiettyihin konkreettisiin olosuhteisiin. Tämä merkitsee sitä että uudessa

keisesti juuri luokkatietoisuuden muodostumisen selvittämisestä, siitä mitä subjektiivisia edellytyksiä objektiivisilta edellytyksiltään kypsynyt sosialistinen vallankumous edellyttää ja miten nämä ovat luotavissa.

Leninin käsitys luokkatietoisuuden merkityksestä ja sen kehityksen luonteesta muodostui toisaalta taistelussa subjektivisteja, ennen kaikkea venäläisiä narodnikkeja vastaan, jotka olivat kykenemättömiä analysoimaan kapitalismin kehitystä Venäjällä ja jotka siten eivät voineet ymmärtää vallankumouksen objektiivisten tekijöitten merkitystä, vaan suistuivat voluntarismiin. Toisaalta hän kävi taistelua ekonomisteja ja mensevikkejä, "meidän bernsteinilaisiamme" vastaan. Näille politiikka ja ideologia merkitsivät taloudellisen kehityksen mekaanista heijastumista ja vallankumouksellinen tietoisuus oli automaattinen tulos tuotannossa kärjistyivistä ristiriidoista.⁷ Vallankumous tuli näin ollen merkitsemään kapitalismin talouden fatalistista ja väistämätöntä "kasvua" sosialismiin, rationaalista myöntymistä tuotantovoimien kehityksen esittämiin vaatimuksiin. Vallankumouksen historiallinen merkitys, laadullinen muutos ihmiskunnan historiassa, voidaan tällöin ilmaista vain vallankumouksen todellisesta etenemisestä riippumattomina abstrakteina "ihanteina" ja "arvoina".

Kapitalismin analyysiin kykenemättömällä voluntarismilla ei tietenkään voinut olla mitään tekemistä marxilaisen vallankumousteorian kanssa. Mutta yhtä päättäväisesti Lenin hylkää myös itseään "oikeaoppiseksi marxilaisuudeksi" väittävän fatalismin, jolla oli laaja vaikutusvalta socialidemokraattisen liikkeen sisällä. Fatalismin hylkääminen merkitsee myös siihen liittyvän luokkatietoisuuden spontanismin hylkäämistä. Yhtä vähän kuin kapitalismi voi ilman ratkaisevaa joukkojen tietoista toimintaa auto-

tilanteessa vallankumouksellisen teorian kytkeytyminen vallankumouksellisen liikkeen käytäntöön voidaan turvata vain kehittämällä teoriaa ja tulkitsemaan sitä uudella tavalla, joka materialistisen dialektiikan periaatteiden mukaan kykenee ottamaan huomioon myös maailman muuttumisen. Tässä piilevät myös teoreettiseen solmukohtaan liittyvät ongelmat. Tiede ei tunne totuuden suhteen minkäänlaista moniarvoisuutta. Vain yksi tulkinta voi olla oikea, materialistis-dialektinen. Muut ovat enemmän tai vähemmän vääriä, revisionistisia, vallankumouksellisen liikkeen kannalta kohtalokkaita. Ja juuri maailman muuttuminen, uusien objektiivisten ilmiöiden tuleminen, on lähtökohtana sekä tieteelliselle sosialismille että revisionismille. Näin ollen oikean tien löytäminen solmukohdasta eteenpäin edellyttää tavallista voimakkaampaa teoreettista ja poliittista taistelua vallankumouksellisen liikkeen sisällä, sen puhdistautumista porvarillisen ideologian vaikutuksesta.

7. Kun vallankumous merkitsi Bernsteinille pitkää ja asteittaista evoluutiota, se merkitsi Rosa Luxemburgille lähestyvään kapitalismin "lopulliseen" taloudellisen kriisin synnyttämää joukkojen tietoista ja laadullista harppausta sosialismiin. Tästä vallankumouksen pettämisen ja rehellisen vallankumouksellisuuden välisestä vastakohtaisuudesta huolimatta molemmat viime kädessä sortuivat samaan teoreettiseen virheeseen: vallankumouksen monimutkaisen subjektiivisten ja objektiivisten tekijöitten, taloudellisen ja poliittisen kriisin dialektiikan yksinkertaistamiseen. Samoin kuin lattea evolutionismi myös "vasemmistolainen" katastrofismi johti (joskin kokonaan eri perusteista) spontaanin joukkoliikkeen yliarvioimiseen puolueen tietoisesta toiminnan kustannuksella. Rosan ja koko Saksan vallankumouksen kohtalo ovat tästä traagisena todistuksena.

maattisesti kasvaa sosialismiksi, yhtä vähän voi sosialismin saavuttamisen edellyttämä vallankumouksellinen tietoisuus kasvaa automaattisesti työväenluokan tuotannollisessa asemassaan saamista välittömistä kokemuksista. Miksi?

Vallankumouksen subjektiiviset tekijät

Sosialistinen vallankumous poikkeaa ratkaisevasti sitä edeltäneistä vallankumouksista. Puhuessaan porvarillisen ja sosialistisen vallankumouksen peruseroista, Lenin toteaa, "että feodalismista esiinkasvavaa porvarillista vallankumousta varten muodostuu jo vanhan järjestelmän uumenissa vähitellen uusia taloudellisia organisaatioita, jotka muuttavat vähitellen feodaalisen yhteiskunnan kaikki puolet. Porvarillisen vallankumouksen ainoana tehtävänä on ollut lakaista pois tieltään, heittää syrjään, murskata kaikki entisen yhteiskunnan kahleet".⁸ Toisin sanoen kapitalistiset tuotantosuhteet olivat jo olemassa porvarillisen vallankumouksen tapahtuessa, porvaristolla oli jo taloudellinen valta-asema sen vallatessa poliittisen vallan. Sosialistinen vallankumous on ensimmäinen vallankumous joka pyrkii ja jonka täytyy pyrkiä olemassaolevan yhteiskunnan tietoiseen kumoamiseen. Marx totesi kerran, että päinvastoin kuin porvarilliset vallankumoukset "proletaariset /.../ vallankumoukset arvostelevat alati itseään, keskeyttävät tuon tuostakin kulkunsa, palaavat takaisin siihen mikä näytti loppuun suoritetulta, alkaakseen jälleen alusta, pilkkaavat säälimättömän perinpohjaisesti ensi yritystensä puolinaisuuksia, heikkouksia ja surkeuksia..."⁹ Työväenluokka ei pyri palauttamaan vallinnutta yhteiskunnallista tilannetta (vrt. orja- ja talonpoikaiskapinat) eikä pelkästään legalisoimaan jo saavuttamaansa valta-asemaa (vrt. feodaaliluokka, porvaristo). Kysymys on laadullisesti uudenlaisten yhteiskunnallisten prosessien käynnistämisestä.

Tämän vuoksi proletaarinen vallankumous ei voi tyytyä siihen mihin kaikki muut samalla lailla yhteiskunnan objektiivisista luokkavastakohtaisuuksista nousseet vallankumoukset ovat tyytyneet. Sosialistinen vallankumous ei merkitse ainoastaan luokkataistelun huippukohdan saavuttamista ja siihen liittyvän poliittisen vallan valtaamista. Luokkataistelun on kehittyttävä vuosia ja vuosikymmeniä kestäväksi valtavaksi prosessiksi, jonka kuluessa tapahtuu kaikkien yhteiskunnallisten suhteiden kumoaminen ensiksi työväenluokan ja sittemmin kaikkien yhteiskunnan jäsenten tietoisien

8. VKP(b):n seitsemäs ylimääräinen edustajakokous, Valitut 3, s. 383.

9. Louis Bonaparten Brumairekuun kahdeksastoista, Marx-Engels Valitut I, s. 204.

toiminnan seurauksena. Porvariston astuminen valtaan merkitsi vaihetta, jossa sen päämäärät ja ihanteet alkoivat joutua yhä suurempaan ristiriitaan yhteiskunnallisen todellisuuden kanssa, jossa siitä muodostui konservatiivinen, yhteiskunnan tietoiseen muuttamiseen yhä kykenemättämpi luokka. Proletariaatin valtaannousu ei sen sijaan ole sen vallankumouksellisen toiminnan loppua, pikemminkin kysymys on täysipainoisen vallankumouksen alkamisesta. Tämä päättyy vasta proletariaatin lakkautettua itsensä luokkana.

Jo tästä Marxin vallankumouks käsitteestä kiinnipitäminen saattaa oletuksen sosialismin fatalistisesta toteutumisesta ja sen edellyttämän luokkatietoisuuden spontaanista muodostumisesta äärimmäisen kyseenalaiseksi. Mutta sen mahdottomuus paljastuu selvästi, kun tarkastellaan Leninin analyysia vallankumouksellisesta tilanteesta yhteiskuntamuodostumien monimutkaisen muutosprosessin kriittisenä pisteenä.¹⁰

Lenin osoittaa, etteivät sosialismin aineellisten edellytysten kypsyminen kapitalismin sisällä ja imperialismin ristiriitojen kärjistyminen kriisiksi vielä muodosta riittäviä objektiivisia edellytyksiä vallankumoukselle. Ne muodostuvat vasta vallankumouksellisessa tilanteessa. Taloudellisen kriisin lisäksi vallankumouksellinen tilanne edellyttää myös *poliittista* kriisiä. "Vallankumous voi voittaa vasta silloin, kun '*pohjakerrokset*' eivät halua vanhaa ja kun '*huippukerrokset*' eivät voi elää *vanhaan tapaan*. Toisin tämä totuus ilmaistaan sanoilla: vallankumous on mahdoton ilman yleiskansallista (sekä riistettyjä että riistäjiä käsittävää) kriisiä."¹¹ Juuri poliittinen kriisi — eikä taloudellinen kuten ekonomistit luulivat — muodostaa vallankumouksen ytimen. Kapitalismin taloudellinen kriisi ilman siihen liittyvää poliittista kriisiä ei vielä muodosta vallankumouksellista tilannetta. Ilman joukkojen voimakasta tietoista toimintaa kapitalismi kykenee siirtämään kriisiksi kärjistyneet ristiriitansa uudelle tasolle ja tällä tavoin lykkäämään niiden lopullista ratkaisemista; tällainen kriisi joka johtaa kapitalismin muodonmuutokseen vain itse asiassa lisää sen elinkykyä. Mutta myöskään yleiskansallinen poliittinen kriisi ei vielä merkitse vallankumousta. Työväenluokan on vielä oltava riittävän tietoinen kyetäkseen murskaamaan porvarillisen valtiokoneiston ja ottamaan poliittisen vallan käsiinsä. Ilman työväenluokan päättävää toimintaa poliittinen kriisi saattaa asettua tuloksettomana. Ja jos proletariaatti on jo lähtenyt avoimeen vallankumoukselliseen toimintaan, puutteellinen tietoisuus riittää suistamaan sen häviöön ja alttiiksi vallankumouksellisten voimien ankaralle vastaiskulle.

Kapitalismin taloudellisesta kriisistä nousevan poliittisen kriisin ratkai-

10. Ks. Krasin, Lenin, vallankumous, nykyaika, Edistys 1971, s. 108—133.

11. "Vasemmistolaisuus", Valitut 4, s. 240.

semisen konkreettinen monimutkaisuus¹², objektiivisten ja subjektiivisten tekijöiden lomittuminen juuri poliittisen toiminnan tasolla¹³, asettaa proletariaatin luokkatietoisuudelle valtavat vaatimukset. Ja toisaalta Lenin oivaltaa selvästi ne työväenluokan objektiivisessa asemassa esiintyvät tekijät, jotka tekevät korkealuokkaisen tietoisuuden spontaanin kehittymisen amahdottomaksi. Tie työväenluokan objektiivisen aseman sille langettaman vallankumouksellisen roolin ja tämä roolin läpiviemisen edellyttämän tietoisuuden välillä on pitkä, ristiriitainen ja vaivalloinen.

Tämän ymmärtämiseksi on muistettava jälleen työväenluokan prosessi-luonne: proletariaatti ei ole vaan se tulee. Tämä pätee myös sen objektiivisen aseman kehityksen suhteen. Työläisten sosiaalinen tausta vaihtelee. Jotkut ovat kaupunkien teollisuustyöläisten, jotkut maatyöläisten, toiset maanviljelijöiden tai muiden pikkuporvarillisten kerrosten jälkeläisiä. Samaten vaihtelee myös työympäristö. Suurten teollisuuslaitosten piirissä valvutuneisuus on usein erilaista kuin patriarkaalisisissa pienteollisuuslaitoksissa tai ns. palvelusektorilla, joissa työntekijöiden ja työnantajien välisten konfliktien sosiaalista luonnetta on vaikeampi ymmärtää ja joissa joukkotoimin-

12. Todellisuudessa vallankumous ei tietenkään koske vain porvaristoa ja proletariaattia vaan yhteiskunnan kaikkia luokkia. "Mitä syvemmäksi kriisi käy, mitä useampia yhteiskunnan kerroksia se koskee, sitä erilaisempia elementaarisia liikkeitä siinä risteilee, sitä monimutkaisemmaksi ja vaihtelevammaksi tulevat voima-suhteet niiden kahden luokan välillä, joiden taistelusta kooknaisuuden lopputulos — viime kädessä — riippuu: porvaristosta ja proletariaatista. *Jos proletariaatti tahtoo voittaa tässä taistelussa, sen on edistettävä ja tuettava jokaista virtausta, joka edesauttaa porvarillisen yhteiskunnan hävittämistä, sen on ponnisteltava minkä tahansa sorretun kerroksen jokikisen elementaarisen, vaikkakin vielä selkiintymättömän liikkeen järjestämiseksi mukaan vallankumoukselliseen kokonaisliikkeeseen.*" (Lukacs, Lenin, Neuwied und Berlin 1967, s. 27. Käännös Anssi Sinnemäen.) Paitsi että tällaisen liikkeen johtaminen edellyttää syvällistä tietoa yhteiskunnan monimutkaisista prosesseista, on myös kyettävä torjumaan liikkeen muista osista proletariaattiin suuntautuva ideologinen paine, joka saattaa heikentää proletariaatin luokkatietoisuutta.

13. Poliittisen toiminnan ratkaiseva metodologinen merkitys vallankumouksellisen liikkeen kannalta tulee hyvin esiin seuraavassa Krasinin luonnehdinnassa: "Poliitiikka on sellainen yhteiskuntaelämän alue, missä objektiivinen subjektiivinen punoutuvat yhteen, muuttuvat toisikseen, sulautuvat elimelliseksi kokonaisuudeksi. Todellakin, eri luokkien keskinäiset ja luokkien sekä valtion väliset poliittiset suhteet ovat objektiivisia suhteita. Mutta kuten Lenin tähdensi, ne erotukseksi taloudellisista suhteista eivät ole aineellisia, vaan ideologisia suhteita, jotka muotoutuvat käyden alussa ihmisten tajunnan, so. subjektiivisen vaikutuspiirin läpi. Näin ollen objektiiviset poliittiset muutokset, luokkavoimien sijoituksen vaihtelut, eivät ainoastaan heijasta talouselämää vaan myös sisältävät uudistuneessa, muuttuneessa muodossa historian kulun subjektiivisen puolen, keskittävät itseensä luokkien ja puolueiden tietoisien toiminnan tulokset. Tähän on lisättävä että objektiiviset poliittiset muutokset eivät nekään tapahdu yksinomaan luokkien ja puolueiden tahdosta ja tietoisuudesta riippumattomien tekijöiden vaikutuksesta, vaan myös niiden tietoisten toimien vaikutuksesta ja sitä suuremmassa määrin, mitä selvemmin nuo puolueet ja luokat ymmärtävät yhteiskuntakehityksen lakeja. Ja vihdoin, ei saa jättää huomiioon ottamatta, että vallankumouksen subjektiivisen tekijän valmius ilmenee oitis tiettyinä objektiivisina poliittisina muutoksina, vaikuttaa viipymättä poliittisten ja luokkavoimien sijoitukseen, niiden keskinäissuhteisiin." (Lenin, vallankumous..., s. 120—121)

nan merkityksen oppimiselle on pienemmät edellytykset. Toiset työläiset ovat asuneet sukupolvia suurten kaupunkien perinteisissä työläiskaupunginosissa ja ovat kasvaneet lapsesta asti kiinni ammatillisen ja poliittisen työväenliikkeen traditioon; maaseudulla tai pikkukaupungeissa asuvilta saattaa puuttua kokonaan kosketus työväenkulttuuriin ja taisteluperinteesiin. Luokan objektiivinen hajanaisuus, siitä aiheutuva tietoisuuden eriaasteisuus, toisistaan poikkeavien työläisryhmien olemassaolo on välttämätön vaihe kapitalismin kehityksessä, joka yleisesti ottaen on merkinnyt työväenluokan yhdistämistä ja keskittämistä, paikallisten ja ammattikunnallisten erojen tasoittamista.

Mutta näiden — pääasiassa tasoittuvien — erojen lisäksi Lenin kiinnittää huomiota myös imperialismin kehityksen myötä ilmeneviin uusiin ilmiöihin. Työläisarikratian, imperialismista suhteellisesti enemmän hyötyvän työläiskerrostuman syntyminen kasvattaa eroja eri työläiskerrostosten välittömien päivänetujen välillä ja lisää porvarillisen ideologian vaikutusta työväestön sisällä.

Tämäntapaisten havaintojen perusteella Lenin päätyy luokkatietoisuuden kehityksen suhteen radikaaliin ratkaisuun: "Me sanoimme, että työläisillä ei voinutkaan olla sosialidemokraattista tietoisuutta. Se voitiin tuoda vain ulkoa käsin. Kaikkien maiden historia on todistuksena siitä, että yksinomaan omin voiminsa työväenluokka kykenee luomaan vain trade-unionistisen tietoisuuden, so. vakaumuksen, että on välttämätöntä yhtyä liitoiksi, käydä taistelua isäntiä vastaan, vaatia hallitukselta erilaisten työläisille välttämättömien lakien julkistamista." Ja asian toisena puolena: "Kaikkinaisen työväenliikkeen vaistonvaraisuuden kumartaminen, kaikkineinen 'tietoisien aineksen' merkityksen, sosialidemokratian merkityksen väheksyminen merkitsee samalla — riippumatta lainkaan siitä toivooko väheksyjä sitä tahi ei — että voimistetaan porvarillisen ideologian vaikutusta työläisiin."¹⁴

Tähän ratkaisuun liittyy se että Lenin pitää marxismia *tieteenä*, joka syntyy kapitalistisen yhteiskunnan ja työväenluokan luokkataistelun kehittymisen myötä. Tieteellistä sosialismia ei voisi olla olemassa ilman työväenluokan historiallista taistelukokemusta. Mutta tämä ei tietenkään merkitse sitä, että kapitalismin historiallinen ja totaalin analyysi voisi syntyä ja uusiintua jokaisen proletaarin välittömässä kokemuksessa. Se edellyttää teoreettista toimintaa, joka on eri asia kuin työväenluokan jokapäiväinen tuotannollinen toiminta. Tämän vuoksi "Venäjälläkin sosialidemokratian teoreettinen oppi on syntynyt täysin riippumatta työväenliikkeen vaistonvaraisesta noususta, se on syntynyt luonnollisena ja kiertä-

14. Mitä on tehtävä? Valitut 1, s. 300, 306.

mättömänä tuloksena vallankumouksellisen sosialistisen sivistyneistön ajattelun kehittymisestä.”¹⁵

Luokan muodostuminen hajanaisista erityisryhmistä yhtenäiseksi vallankumoukselliseksi subjekti-objektiksi edellyttää siis spontanismin hylkäämistä ja ulkoisen elementin tuomista mukaan tähän prosessiin. Tämä elementti on puolue. Mutta eikö Lenin tällä tavoin, väistäessään määrätietoisesti fatalismin ja spontanismin, tule sortuneeksi voluntarismin ansaan? Yrittääkö hän korvata vallankumouksellisen luokan puolueella ja tällä tavoin tehdä tyhjäksi Marxin käsityksen vallankumouksesta proletariaatin tietoisena ja itsenäisenä toimintana?

Luokka ja puolue

Porvarillinen ja revisionistinen ajattelu muotoilee ongelman: luokka ”vai” puolue vallankumouksen subjektina? Ja tämä esitetään arvosteluna Leninin puolueteroaa vastaan. Tämäntapainen kysymyksenasettelu on kuitenkin virheellinen näennäisongelma, jos ei pystytä asettamaan koko Leninin käsitystä vallankumousprosessin ja luokkatietoisuuden muodostumisen monimutkaisuudesta kyseenalaiseksi. Silla kysymys *vallankumouksellisesta* subjektista ilman puoluetta on joutavaa jaarittelua, kun sortuminen opportunistiin ja sitä tietä porvarilliseen reformismiin on vältettävissä ainoastaan puolueen tietoisin toiminnan avulla. Toisaalta on selvää, että sosialistinen vallankumous on luokan eikä puolueen vallankumous. Ilman oikeata suhdetta luokkaan puolue lakkaa olemasta vallankumouksellinen. Ja juuri näkemys puolueen suhteesta proletariaattiin ja sen muodostumisprosessiin, siitä ettei puolue ole lainkaan ”ulkoinen” vaan sisäinen ja välttämätön momentti luokan muodostumisprosessissa, tekee ymmärrettäväksi sen, että Leninin puolue teoria on johdonmukainen seuraus Marxin vallankumousteoriasta.

Puolue ei ole luokan ”väline” siinä mielessä, että valmis ja tietoinen luokka ”käyttäisi” sitä miekankärkenään kapitalismia vastaan. Eikä kysymyksessä ole myöskään ilmestyksen kokeneiden tietäjien joukko, joka vain toimeenpanisi objektiivista ja valmiiksi kirjoitettua proletariaatin historiallista ohjelmaa proletariaatin ”avulla”, kuten ohjaaja muokkaa näyttelijänsä toteuttamaan näytelmän. (Tuskin tarvitsee puhua porvarillisesta karrikatyyristä: joukko professoreja johtamassa tietämättömiä työläisjoukkoja (harhaan)). Puolueen välityksellä luokka muodostaa itseään, määrittelee ja tulee tietoiseksi omasta merkityksestään ja historiallisista tavoitteistaan, jotka eivät myöskään ole olemassa proletariaatista riippumattomana ”teo-

15. Sama.

riana", vaan muotoutuvat luokkataistelun kuluessa tapahtuvan proletariaatin luokkatietoisuuden muotoutumisen myötä: vallankumouksellinen teoria muodostuu lopullisesti vasta kytkeytyessään läheisesti vallankumouksellisen joukko liikkeen käytäntöön. Tällä tavoin luokan ja puolueen suhde muodostuu tiukan dialektiseksi: molemmat ovat välttämätön osa proletariaatin muodostuessa luokaksi sanan täydessä mielessä, sen kieltäessä välittömän olemassaolonsa kapitalistisen välttämättömyyden ja ryhtyessä oman asemansa ja koko yhteiskunnan perinpohjaiseen muuttamiseen. Puolueen mahdollistama laadullinen hyppäys tiedottomasta olemisesta tietoiseen toimintaan on myös välttämätön edellytys sosialistisen vallankumouksen historiallisesta merkityksestä kiinnipitämiselle.

Mutta kysymys luokan ja puolueen suhteesta käy koko laajuudessaan ymmärrettäväksi vasta kun sitä tarkastellaan milloin tahansa puhkeavaa vallankumouksellista tilannetta vasten. Sillä kuten Lukacs toteaa kysymys vallankumouksen "tekemisestä" saa vallankumouksen aktuaalisuuden aikakaudella uuden merkityksen. "Vanhan kysymyksenasettelun perustana vallankumouksen 'tekemisestä' on historian kulun välttämättömyyden sekä toimivan puolueen aktiviteetin jäykä, epädialektinen erottaminen toisistaan. Vallankumouksen 'tekemiseen' tällä tasolla, jolla se merkitsee vallankumouksen nyhjäisemistä tyhjistä, on suhtauduttava tykkäänä torjuvasti. Mutta puolueen aktiviteetti vallankumouksen aikakaudella on tyystin eri asia. Sillä jos ajan peruluonne on vallankumouksellinen, saattaa akuutti vallankumouksellinen tilanne puhjeta hetkenä milloin hyvänsä. Puhkeamisen ajankohta ja puitteet ovat tuskin koskaan ennalta määriteltävissä; mutta sitäkin selvemmin sekä ne tendenssit, jotka ajavat vallankumouksellisen tilanteen puhkeamiseen että oikean menettelyn peruslinjat tässä tilanteessa. Puolueen aktiviteetti perustuu tähän historiankäsitelyseen. *Puolueen on valmistettava vallankumousta.* Yhtäältä tämä merkitsee, että sen täytyy toiminnallaan yrittää vaikuttaa (vaikuttamalla proletariaatin ja muidenkin sorrettujen toimintaan) *jouduttavasti* näiden tendenssien kypsymiseen vallankumoukselle otolliseksi. Mutta toisaalta sen täytyy valmistella proletariaattia ideologisesti, taktisesti, aineellisesti ja organisatorisesti akuutissa vallankumouksellisessa tilanteessa välttämättömään toimintaan. — Sen keralla joutuvat myös puolueen sisäiset organisaatiokysymykset uuteen valoon. Niin vanha — myös Kautskyn edustama — käsitys, että organisaatio on vallankumouksellisen toiminnan *edellytys*, kuin myös Rosa Luxemburgin käsitys, että organisaatio on vallankumouksellisen joukko liikkeen *tuote*, osoittautuvat yksipuolisiksi ja epädialektisiksi. Puolueen vallankumousta valmisteleva funktio tekee siitä samalla kertaa ja yhtäläisellä teholla vallankumouksellisten joukko liikkeitten tuottajan ja tuotteen, edellytyksen ja hedelmän. Sillä puolueen akti-

viteetti edellyttää selkeää tietoa taloudellisen kehityksen objektiivisesta välttämättömyydestä; sen ankara organisatorinen rikkumattomuus elää kiinteässä ja hedelmällisessä vuorovaikutuksessa joukkojen elementaaristen taistelujen ja kärsimysten kanssa.”¹⁶

Miten luokan ja puolueen dialektinen suhde toteutuu käytännössä? Kommunistisessa Manifestissa Marx ja Engels ilmaisevat puolueen ja luokan suhteen tunnetulla tavalla: ”Kommunistit eroavat muista proletaarisista puolueista toisaalta vain siinä, että he eri kansallisuuksien proletariiden taistelussa nostavat esiin ja puolustavat koko proletariaatin yhteisiä, kansallisuudesta riippumattomia etuja, ja toisaalta siinä, että he proletariaatin ja porvariston välisen taistelun eri kehitysasteilla aina edustavat koko liikkeen etua. Kommunistit ovat siis käytännössä päättäväisin, aina eteenpäin kannustava työväenpuolueiden osa kaikissa maissa; teoreettisesti he käsittävät paremmin kuin proletariaatin muu joukko proletariaanin liikkeen edellytykset, kulun ja yleiset tulokset.”¹⁷ Tässä määritelmässä tulee selvästi esiin puolueen päätehtävä, sen merkitys ja samalla syy siihen, miksi puolueen on organisatorisesti erotettava muusta proletariaatista. Sen tehtävänä on tuottaa *vallankumouksellista teoriaa*. Ja tämä ei voi onnistua ilman alituista taistelua kapitalistisen yhteiskunnan vallitsevan ideologian, porvarillisen ideologian vaikutusta vastaan. Mutta tämä ideologinen taistelu ei voi onnistua ilman, että puolue suojautuu myös työväenluokassa vallitsevan tietoisuuden eriasteisuutta ja tässä eriasteisuudessa ilmeneviä porvarillisia tendenssejä vastaan. Sama koskee tietenkin vielä suuremmalla syyllä luokan ei-proletaarisia liittolaisia. Tämän vuoksi puolue koostuu vain jäsenistä, jotka kykenevät ymmärtämään ja käyttämään vallankumouksellista teoriaa. Tämä — eikä sosiaalinen tausta — on ratkaisevin ja puolueen olemuksen kannalta tärkein jäsenyyden kriteeri: puolue on vallankumouksellisen tietoisuuden organisoitunut ilmentymä.¹⁸

16. Lenin, s. 29—30. Käännös Anssi Sinnemäen.

17. Kuopio 1963, s. 5—46.

18. Tämä toteamus suuntautuu kaikkia pyrkimyksiä vastaan erottaa puolueen jäsenenä olevia työläisiä ja opiskelijoita (sivistyneistöä) toisistaan vetoamalla näiden erilaiseen sosiaaliseen taustaan. Tällainen menettely merkitsee vaistonvaraisuuden kumartamista, opportunistista ekonomismia ja sillä ei ole mitään tekemistä Leninin puolue-teorian kanssa. On tietenkin päivänselvää, että sosiaalisella taustalla on vaikutuksia vallankumouksellisen tietoisuuden omaksumisen edellytyksiin. Kuten Althusser ilmaisee asian, vallankumouksellisen tietoisuuden saavuttamiseksi proletariaatin spontaania luokkavaistoa on *kasvatettava*, mutta pikkuporvaristosta lähtöisin olevien intellektuellien luokkavaistossa on saatava aikaan *vallankumous*. Mutta juuri tämä näkemys kumoaa kaiken mekaanisen fatalismin sosiaaliseen taustasuhteen: vallankumouksellisen tietoisuuden kriteeri on itse vallankumouksellinen tietoisuus ja siitä seuraava vallankumouksellinen käytäntö.

Leninin puolueeseen kuului sekä työläisiä että sivistyneistöä. Kapitalistisen työnjaon tuottamilla eroilla (intellektuellit/työläiset) ja erityisintresseillä (esim. eri työläisryhmien välittömät edut) ei saa olla vaikutusta puolueen sisällä. Sillä puolueen jäsenet eivät edusta välitöntä sosiaalista lähtöasemaansa vaan koko työväenluokan pitkäaikaisia, kapitalistisen yhteiskunnan historialliseen ja totaaliseseen analyysiin perustuvia etuja. Erityisintressien tilalle on astuttava täydellinen antautuminen taistelulle kokonaisetujen puolesta. Tässä mielessä puolue jo sisällään kykenee tietoisesti voittamaan eräitä kapitalistisen yhteiskunnan uusintamia sosiaalisen toiminnan muotoja. Siinä voi nähdä positiivisen idun tulevasta sosialistisesta yhteiskunnasta.

Näin paljastuu ristiriita puolueen ja luokan yhteisten etujen sekä puolueen erillisen organisoitumisen välillä näennäiseksi. Tämä ristiriita, joka räikeimmin esiintyy reformistien tavassa asettaa vastakkain "kansanvaltainen työväenliike" ja toisaalta kommunistit "omine suppeine erityisetteineen", osoittautuu todellisuudessa porvarillisen metodologian ristiriidaksi. Marxilaiset väittävät, että on mahdollista erottaa koko työväenluokan objektiiviset (mutta kuten huomattiin tietyn subjektiivisen momentin sisältävät) pitkäaikaiset edut yksityisen empiirisen työläisen käsityksistä, jotka koskevat hänen päiväkohtaisia, paikallisia ja ammatillisia erityisetujaan. On helppo huomata, että kysymys on siitä voiko olla olemassa empiirisen Gallup-kyselyn ylittävää yhteiskuntatiedettä.

Mutta pelkkä teorian vaaliminen ja kehittäminen tai edes sosialismin yleinen propagoiminen ei tietenkään riitä. Keskeinen kysymys luokan muodostumisesta on oikea *historiallinen pedagogia*. Työväenluokan tuotannollinen asema saattaa sen väistämättä jatkuviin konflikteihin työnantajien kanssa: ammattiyhdistystietoisuuden syntyminen laajojen joukkojen keskuudessa on objektiivinen lainmukaisuus. Mutta edellä todettu luokan hajanaisuus, sosiaalisen taustan, ammatin, asuinpaikan, työpaikan luonteen, palkkauksen jne. eroavaisuudet saavat aikaan sen, että ristiriidat esiintyvät ja koetaan erilaisina. Siten niillä on tietty kaksinainen luonne: toisaalta "isäntiä" vastaan, toisaalta omien erityisintressien puolesta ja näin välillisesti muita työläisryhmiä vastaan. Tässä tilanteessa ei riitä että puolue tyytyy vain esittämään yleisen tunnuksen "isäntiä vastaan". Sen on kyettävä kunkin erityistilanteen konkreettiseen analyysiin ja osoitettava näennäisesti erityisessä koko luokkaa yhdistävä yleinen; se että erilaisten ristiriitojen ja epäkohtien luonne voidaan käsittää vain tarkastelemalla niitä kapitalismin historiallista kokonaisuutta vasten ja että niiden korjaaminen voi onnistua — ei "vasta sosialismissa" — vaan kytkemällä yksittäistaistelut puolueen osoittamalla tavalla osaksi koko luokan taistelua. Juuri tämä on *agitaation* metodologia: erityisessä on osoitettava yleinen,

hajottavassa yhdistävä, välittömissä eduissa pitkäaikainen kokonaisuus, subjektiivisessa objektiivinen. Ja agitaatio on onnistunut vasta vuosi sitten, kun joukot omasta kokemuksestaan, joko voitettun taistelun tai katkerien tappioidenkin jälkeen ovat vakuuttuneet puolueen esittämän analyysin ja siihen pohjautuvan toimintatavan oikeudesta.

Tässä yhteydessä tulee kysymys *poliittisesta* agitaatiosta tärkeäksi. Lenin toteaa että "taloudellinen agitaatio" on kokonaan riittämätöntä luokkatietoisuuden muodostumiseksi. Päinvastoin se jarruttaa sitä ja ylläpitää pelkkää ammattiyhdistystietoisuutta. Ylipäänsä kaikki rajoittuminen vain proletariaatin oman aseman kautta tapahtuvaan kapitalismin luonteen selvittämiseen, "poliittiseen agitaatioon taloudelliselta pohjalta" on riittämätöntä. "Työläisjoukkojen tietoisuus ei voi olla oikeata luokkatietoisuutta, elleivät työläiset opi konkreettisten ja samalla ehdottomasti päivänpolttavien (aktuaalisten) poliittisten tosiasiain ja tapahtumain nojalla tarkkailemaan *jokaista* muuta yhteiskuntaluokkaa näiden luokkien henkisen, siveellisen ja poliittisen elämän *kaikissa* ilmenemismuodoissa; jos he eivät opi soveltamaan käytännössä materialistista analyysia ja materialistista arviointia *kaikkien* luokkien, väestöryhmien ja -kerrosten toiminnan ja elämän *kaikkiin* puoliin. Se, joka suuntaa työväenluokan huomion, tarkkaavaisuuden ja tietoisuuden yksinomaan tai vaikkapa pääasiallisestikin siihen itseensä, ei ole sosialidemokraatti, sillä työväenluokan itsetajunta on erottamattomassa yhteydessä ei ainoastaan aivan selviin teoreettisiin... oikeammin sanoen: ei niinkään paljon teoreettisiin kuin poliittisen elämän kokemusten pohjalla kehiteltyihin käsityksiin nykyisen yhteiskunnan *kaikkien* luokkien välisistä keskinäissuhteista. Sen vuoksi onkin niin syvästi taantumuksellista se "ekonomistiemme" saarnailu, että taloudellinen taistelu on laajimmin soveltuva keino joukkojen vetämiseksi poliittiseen liikkeeseen."¹⁹

Tässä Leninin varsin jyrkästi muotoilemassa näkemyksessä on kysymys sekä proletariaatin universaalista roolista suhteessa kaikkiin muihin luokkiin että konkreettisen vallankumouksellisen tilanteen asettamista vaatimuksista, syvenevän kriisin myötä yhä monimutkaistuvan luokkavoimien tilanteen hallitsemisesta, joka on mahdollisuus ilman kapitalismin taloudellisia lainalaisuuksia moninverroin rikkaamman politiikan, subjektiivisen ja objektiivisen leikkauspisteen, hallitsemista. Vasta poliittisen agitaation ohjaama joukkojen poliittinen taistelu tekee työväenluokalle mahdolliseksi ylittää tietyn yksityisen ristiriidan empiirinen muoto (yksityinen työläinen vastaan yksityinen kapitalisti) ja nähdä sen todellinen olemus: kaikkien sorrettujen rintama koko kapitalistiluokkaa ja koko järjestelmää vastaan.

Näin on jo todettu teorian kehittämisen ja konkreettisten tilanteiden

19. Mitä on tehtävä?, Valitut 1, s. 332—333.

konkreettiseen analyysiin perustuvan agitaation saumaton yhteys luokan organisoimiseen ja johtamiseen päivittäisessä taistelussa. Koska jokainen päivittäinen taistelutehtävä, jokainen taloudellinen vaatimus ja uudistus, on ratkaistava osana kapitalismin kumoamiseen johtavaa taistelua, käy puolueen välttämättömyys luokan muodostajana, yhdistäjänä ja keskittäjänä ilmeiseksi myös toisesta näkökulmasta. Sosialistisen vallankumouksen onnistumisen ydinkysymys on kysymys poliittisen vallan valtaamisesta. Siksi puolueen on keskitettävä proletariaatti samalla tavoin kuin porvarillinen valtiokoneisto keskittää kapitalistiluokan ristiriitaiset erityisintressit porvariston yhteiseksi työväenluokkaa vastaan. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että puolueen on kyettävä esittämään luokalle kulloisissakin taistelun vaiheissa oikeat suuntaviivat ja oikeat tunnukset. Tämän tehtävän merkitys korostuu äärimmilleen vallankumouksellisen tilanteen oloissa, jolloin poliittinen tilanne muuttuu luokkien liikehtimisen ja valtiovallan toimenpiteiden seurauksena ratkaisevasti päivittäin tai jopa tunneittain ja jolloin puolueen oikealla hetkellä tekemä oikea päätös saattaa olla vallankumouksen onnistumisen välttämätön edellytys.

Salakarit luokan ja puolueen suhteessa

Puolueen ja luokan dialektinen suhde, joka abstraktina määritelmänä ja sen eräiden piirteiden yleisenä luonnehdintana saattaa kuulostaa selvältä ja yksinkertaiselta, on käytännössä täynnä ristiriitoja ja ongelmia. Sillä tämä suhde ei synny itsestään, vaan puolueen onnistuneen toiminnan tuloksena ja epäonnistumisen alati uhkaamana.

Oikean toiminnan välttämätön edellytys on todellisuutta vastaava käsitys työväenluokasta (ja kapitalismista). Muistamme että Lenin korosti proletariaatin *ristiriitaista* luonnetta, joka johtuu siitä että se on kapitalistisessa yhteiskunnassa muodostumassa oleva subjekti-objekti. Kaikki mitä työläiset tekevät, ei suinkaan automaattisesti ole vallankumouksellista. He ovat kapitalistisen yhteiskunnan tuotteita ja monasti porvarillisen ideologian vaikutukselle alttiita. Mutta jonkun työläisen pikkuporvarillinen käyttäytyminen ei muuta vähääkään sitä tosiasiaa, että proletariaatti on tuotannollisen asemansa perusteella vallankumouksellinen luokka. Puolueen sisällä ilmenevien lahkolaisten ja opportunististen tendenssien — ja niiden seurauksena puolueen ja luokan dialektisen suhteen ja luokan muodostumisen häiriytymisen — teoreettinen perussy on juuri vaikeudessa ymmärtää luokka ristiriitaisen prosessina.

Opportunismi (ekonomismi/spontanismi) yksinkertaistaa vallankumouksellisen subjektin jokapäiväiseksi työläiseksi. Koska tämä on objektiivisesti

vallankumouksellinen, luullaan että hänen asenteensa, mielipiteensä ja toimintansa ovat sinänsä vallankumouksellisia: "joukot ovat aina oikeassa". Tällainen logiikka merkitsee työväenluokan materialistisen analyysin syrjäyttämistä työläisromantiikan tieltä. (Sen porvarillinen ja periaatteeton luonne käy selvästi ilmi kriisikautena, jolloin edellisenä päivänä "apaattiset" joukot ovat seuraavana päivänä kaduilla taistelemassa. Tällöin opportunistit väittävät, etteivät työläiset olekaan vielä kypsiä avoimiin joukko-taisteluihin, etteivät joukot tiedä mitä ne tekevät.) Vallankumouksellinen teoria syrjäytyy luokan keskimääräisen tietoisuuden tieltä, kun opportunisti ei edes kriisitilanteissa rohkene tehdä päätöksiä, joiden merkitystä työväenluokka ei ehkä heti ymmärrä ja hyväksy, ja jotka tällä tavoin "uhkaavat hajoittaa yhteisrintamaa". Näin puolue luopuu teoreettisesta ja pedagogisesta erityisroolistaan askeleen luokkaa edellä ja ajautuu jälkijoukoksi. Johdonmukaisena seurauksena kasvaa myös paine opportunistisiin organisaatioratkaisuihin "yleispuolueiden" ja "koko luokan kattavien puolueiden" hyväksi.

Lahkolaisuus (voluntarismi/teoretisismi) merkitsee päinvastaista yksinkertaistamista. Vallankumouksellinen on vain työläinen joka ajattelee ja toimii vallankumouksellisesti, muut ovat "porvareita". Koska kuitenkin suuri osa työläisistä näyttää olevan "porvareita", jää puolueen päätehtäväksi "puhtaan" teorian vaaliminen ja poliittisten ilmiöiden "kritiikki". Tällä tavoin puolue astuu kohtalokkaat kaksi askelta luokan edelle — ja menettää mahdollisuutensa luokan kasvattamiseen, johtamiseen ja siltä oppimiseen. Kiinteän yhteyden kadottaminen joukkojen jokapäiväiseen kokemukseen panee liikkeelle prosessin, jossa teoria luutuu dogmiksi, mikä taas edistää irtautumista joukoista...

Puolueen sisäinen elämä

Kyetäkseen täyttämään vallankumouksellisen tehtävänsä, turvaamaan oikean teorian kehittymisen, yhdistämään ja keskittämään proletariaatin, johtamaan sitä päivittäisessä taistelussa, muodostamaan vallankumouksellisen liikkeen *jatkuvan* elementin suhteessa luokan poliittisiin suhdanteita noudattamaan *epäjatkuvuuteen*, puolueen on organisoiduttava myös sisäisesti oikein. Vallankumouksellisten tehtävien puolueen sisäiselle elämälle asettamia vaatimuksia vastaa kaksi käsitettä: demokraattinen sentralismi ja kommunistinen militanttisuus.

Leninin käsitys demokraattisesta sentralismista ratkaisee näennäisongelman "demokratia vai sentralismi?" Demokratia ja sentralismi ovat toistensa edellytyksiä. Sentralismi on välttämättömyys, jotta puolue voi toi-

mia kollektiivisena tahtona ja toteuttaa johdonmukaisesti ja päättäväisesti yhtenäistä linjaa. Mutta sentralismi on mahdottomuus ilman demokraattisesti päätettyä linjaa. Ilman demokratiaa puolueen linja syntyy joko yksityisen johtajan päätöksestä (henkilökultti) tai sitten epämääräisten kompromissien tuloksena. Molemmissa tapauksissa puolue on kyvytön yhdistämään kaikkien jäsentensä aktiivista ponnistelua politiikkansa toteuttamiseen. Puoluedemokratia takaa sen, että puolueen linja muodostetaan avoimen ja vapaan keskustelun tuloksena syntyneen enemmistömielipiteen mukaiseksi. Mutta ilman kaikkien jäsenten hyväksymää keskitettyä kuria, puolueen "demokraattinen" toteuttaminen johtaa erillisten ryhmittymien syntymiseen ja halvaannuttaa puolueen toimintakykyä.

Mutta Lenin osoittaa ettei kysymys demokraattisesta sentralismista ole lainkaan tekninen, vaan sen onnistumisella on tärkeitä ideologisia ja poliittisia edellytyksiä. Ensinnäkin sen edellytyksenä on puolueen oikea suhde joukkoihin. Toiseksi kommunistisen puoluekurin ehtona on "oikea poliittinen johtotyö, oikea poliittinen strategia ja taktiikka". Ja tämän syntyminen puolestaan edellyttää sitä, että puolueella on "oikea vallankumouksellinen teoria".²⁰ Toisin sanoen: demokraattinen sentralismi ei ole mikään mylly, jota uskollisesti pyörittämällä saataisiin aikaan oikeaa politiikkaa. Ilman oikeaa teoriaa ja sille perustuvaa oikeaa strategiaa ja taktiikkaa kysymystä puolueen sisäisestä demokratiasta ei yksinkertaisesti voida ratkaista. Demokratian aste on puolueen saavuttaman teoreettisen ja poliittisen yksimielisyyden funktio. Ilman oikeaa teoriaa ja poliittista linjaa, jokainen väittely muodostaa idun fraktioiden syntymiselle ja jokainen sentralistinen toimenpide saa väistämättä byrokraattisen luonteen. Tästä seuraa, "että demokraattinen sentralismi ei aseta samanarvoiseen asemaan porvarillisia ja pikkuporvarillisia aatteita työväenluokan maailmankatsomuksen kanssa... Demokraattisen sentralismin periaate edellyttääkin puolueen kaikkien voimien, sen jokaisen järjestön ja jäsenen toiminnan yhdistämistä päättävään taisteluun kaikkia porvarillisia ja pikkuporvarillisia katsomuksia sekä luokkasovinnon politiikkaa vastaan. Demokraattisen sentralismin periaate on syvästi luokkakantainen."²¹

Mutta on otettava vielä yksi askel eteenpäin. Demokraattisen sentralismin koko merkitys käy ymmärrettäväksi vasta kun se nähdään yhteydessä kommunistiseen militanttisuuteen. Lenin toteaa että puoluekurin ensimmäinen ehto on "proletariaatin etujoukon tietoisuus ja sankaruus".²² Juuri puoluemilitanttisuus erottaa kommunistisen puolueen kaikista muista poliittisista organisaatioista. Jotta voidaan ymmärtää tämä, on ymmär-

20. "Vasemmistolaisuus", Valitut 4, s. 190.

21. Oiva Lehto, Demokraattinen sentralismi. Soihtu 4/70.

22. "Vasemmistolaisuus", Valitut 4, s. 190.

rettävä ettei kysymys ole pelkästään tietyistä henkilökohtaisista, "moraalisista" ominaisuuksista, joita kyllä löytyy porvaristostakin. Kysymys on siitä miten yhdistää nämä ominaisuudet oikealla tavalla vallankumoukselliseen liikkeeseen, koska vasta näin ne muuttuvat abstrakteista "ominaisuuksista" konkreettiseksi poliittiseksi todellisuudeksi. Tämä on mahdollista vain osana kollektiivia, yhtenäistä kollektiivista tahtoa, joka kykenee ylitämään sen voimattomuuden ja eristäytyneisyyden, johon yksinäinen vallankumouksellinen on tuomittu. Tällä ei tietenkään ole mitään tekemistä porvarillisen "yksilönvapauden" säilyttämisen tai siitä luopumisen kanssa: kommunistille puolueen jäsenyys ja tietoinen alistuminen siinä kollektiivisesti muodostuvaan tahtoon on kaikkea muuta kuin moraalinen kysymys. Sille joka tuntee yhteiskunnan rakenteen ja toiminnan se on ainoa teoreettisesti ja intellektuaalisesti mahdollinen askel kohti todellista yksilönvapautta. Millä muulla tavoin työläinen voi pyrkiä vapautumaan palkkaorjuudesta, vieraantuneesta työstä, kaikkien yhteiskunnallisten suhteiden esineellistymisestä ja ryhtyä tietoisesti vaikuttamaan historian kulkuun, tulla todelliseksi ihmiseksi? Tai miten muuten vallankumouksellinen intellektuelli voi lakata *puhumasta* teorian ja käytännön yhdistämisestä ja ryhtyä *tekemään* sitä?

Näin demokraattinen sentralismi saa erityisen luonteen. Sentralismi, puoluekuri, puolueen tahdon ja toiminnan keskittäminen, ei ole enää pelkkä negatiivinen tehokkuuden sanelema välttämättömyys. Se on positiivinen askel kohti sellaista yksilönvapautta, jossa ihminen näkee toimintansa todelliset edellytykset ja seuraukset, jossa hän haluaa antaa työlleen todellisuutta vastaavan kokonaisperspektiivin ja vapautua siitä eristyneisyydestä ja voimattomuudesta, johon kaikki porvarilliset kuvitelmat yhteiskunnasta "erillisestä" yksilöstä väistämättä johtavat. Näin ollen myöskin puoluekurin edellyttämä demokratia lakkaa olemasta puolueen jäsenten abstrakti oikeus, joka voidaan käyttää tai jättää käyttämättä. Kommunistinen puoluekuri on mahdottomuus, ellei demokratia merkitse jokaisen jäsenen aloitteellisuutta ja aktiivisuutta, täysipainoista osallistumista puolueen asioiden käsittelyyn ja sen yhtenäisen toimintalinjan määrittelyyn. Puolueen "perisynty", josta Otto Wille Kuusinen puhuu ²³, opportunistisille ja porvarillisille puolueille tyypillinen "työnjako" byrokratisoituneen toimihenkilöstön ja sen päätöksiä passiivisesti toimeenpanevan jäsenkunnan välillä, tekee muodollisen puoluedemokratian tyhjäksi ja sen varaan rakentuneesta sentralismista byrokraattista sentralismia.

Kysymyksiä SKP:sta

Tämän marxilais-leniniläisen puolue teorian perusteisiin suuntautuneen tutkimuksen lopuksi on aika palata hetkeksi tarkastelemaan "leniniläisten järjestöperiaatteiden" tilaa omassa puolueessamme. Kuka noudattaa ja kuka rikkoo niitä? Mutta kuten edellä on pyritty osoittamaan, organisatorista ei voida mekaanisesti erottaa poliittisesta; kysymystä SKP:sta ei voida mekaanisesti irroittaa Suomen valtiomonopolistisen kapitalismin ja vallankumouksellisen liikkeen laajasta ja monimutkaisesta kokonaisuudesta. Sen vuoksi tässä yhteydessä on tyydyttävä esittämään joukko ylimalkaisia kysymyksiä, joihin eräisiin on jo vastattu toisaalla mutta joista toiset ovat vielä riittävää vastausta vailla.

Ensinnäkin pitäisi selvittää meillä vallitsevan yhteiskuntamuodostuman luonne ja kehitystendenssit: millä tavoin työväenluokka on laajentumassa, mitä uusia yhdistäviä ja hajoittavia tendenssejä sen objektiivisessa asemassa ilmenee, minkälaisia uusia ristiriitoja kapitalismin kehityksessä esiintyy ja miten nämä laajentavat vallankumouksellisten voimien objektiivista pohjaa, miten imperialismin ristiriidat ovat kärjistymässä ja mikä on Suomen suhde muuhun imperialistiseen järjestelmään, mikä on sosialististen maiden kasvaneen voiman merkitys, miten nämä kaikki tekijät vaikuttavat todennäköisen vallankumouksellisen tilanteen luonteeseen, taloudellisen ja poliittisen taistelun keskinäissuhteisiin, valtiiovallan valtaamisen luonteeseen, millaisessa poliittisessa suhdanteessa elämme, miten luokkien voima-suhteet ovat kehittymässä jne.?

Suhteessa vallankumouksen objektiivisten edellytysten muodostumiseen olisi analysoitava puolueen mennyttä, nykyistä ja tulevaa roolia vallankumouksen subjektiivisten edellytysten luomisessa. Voidaan esittää seuraavia kysymyksiä, jotka ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa.

1. *Onko puolueen teoria suomen valtiomonopolistisesta kapitalismista, imperialismin kehityksestä ja sosialismin rakentamisesta oikea ja riittävä? Entä teoriaan perustunut poliittinen linja?* Teorian oikeuden suhteen olisi kiinnitettävä nimenomaan huomiota niihin kysymyksiin, joissa on esiintynyt epämääräisyyttä tai selvästi kaksi erilaista linjaa. Tällaisia ovat mm. harjoitetun tulopolitiikan merkitys ja sen torjumisen mahdollisuudet, vuosien 1966—70 hallitusyhteistyön merkitys monopolien vastaisen rintaman luomisen kannalta, sivistyneistön ja opiskelijoiden radikalisoitumisprosessin poliittinen merkitys puolueen jäsenistöä koskevana kysymyksenä ja työväenluokan liittolaisongelmana, Tšekkoslovakian kriisin syyt ja luonne jne. . . Kahden erilaisen linjan esiintyminen merkitsee sitä, että ainakin toinen niistä on virheellinen ja ristiriidassa marxismi-leninismien kanssa.

2. *Millainen suhde puolueella on joukkoihin?* Onko puolue pystynyt

tässä suhteessa väistämään "vasemmalla" ja oikealla vaanivan vaaran ja kyennyt toisaalta säilyttämään etujoukkoluonteensa, toisaalta mitä kiinteimmän yhteyden proletaariin ja ei-proletaariin työtätekeviin joukkoihin? Tätä kysymystä on tarkasteltava joukkopuolueen kannalta, jollaiseksi marxilais-leniniläisen puolueen tulee legaalisen toiminnan oloissa pyrkiä muodostumaan. Kun illegaalista kaaderipuoluetta uhkaava päävaara on kosketuksen menettäminen joukkoihin, se on meidän tyyppisessämme joukkopuolueessa etujoukkoluonteen kadottaminen. Toisaalta vallankumouksen sosiaalisen pohjan laajeneminen ja toisaalta välttämättömyys uusien monimutkaisten luokkaliittojen solmimiseen lisää paitsi kommunistisen puolueen hegemonista asemaa myös painetta puolueen teoreettisen erityisaseman hämartymiseen suhteessa joukkojen uusia ilmiöitä herkästi heijastavaan kirjavaan tietoisuuteen ja nostattaa äärimmillään jopa opportunistisia pyrkimyksiä periaatteettomien "yleispuolueiden" muodostamiseen. Joukkopuolueessa tällaisia opportunistisia pyrkimyksiä on mahdotonta torjua ilman erityisen huomion kiinnittämistä jäsenten valintaan ja ideologiseen koulutukseen. Muutoin vaarassa ei ole ainoastaan puolueen johtava rooli, vaan porvarilliset vaikutteet saattavat jopa heikentää sen yhteyksiä proletariaattiin.

Tässä yhteydessä olisi ensiksikin tutkittava kuusikymmenluvulla esiintyneitä pyrkimyksiä SKP:n ja SKDL:n sulauttamiseksi ja SKDL:n järjestöluonteen nykyistä kehitystä. Mikä on edelleen puolueen suhde voimakkaasti politisoituihin opiskelijajoukkoihin verrattuna viiden vuoden takaiseen sivistyneistöön? Miten puolue on onnistunut syntetisoimaan kehitysalueilla ilmenevää tyytymättömyyttä osaksi monopolien vastaista rintamaa ja onnistunut paljastamaan sosialidemokraattisen tuottajat-kuluttajat-vastakainasettelun taantumuksellisuuden? Ja ennen kaikkea mikä on ollut puolueen etujoukkoluonne, millä tavalla se on onnistunut vaikuttamaan joukkojen tietoisuuteen eräiden poliittisten kriisien aikana? Tehtiinkö kevään 1970 lakkoliikkeen yhteys valtiomonopolistisen tulopolitiikan torjumiseen riittävän selväksi joukoille? Oliko lakkojen "taloudellisen" luonteen korostaminen välttämätöntä sosialidemokraattisten työläisten tai ammattiyhdistysjohtajien säilyttämiseksi yhteisrintamassa? Miten on mahdollista väittää, että lähtö hallituksesta voisi olla puolueen, mutta ei työväenluokan etujen mukaista? jne. Näihin kysymyksiin vastattaessa on jälleen otettava huomioon, että ne ovat käytännössä jakaneet puolueen kahteen toimintalinjaan. Kumpi linja on merkinnyt pyrkimystä oikean suhteen luomiseen joukkoihin?

3. *Mikä on tilanne puoluemilitanttisuuden suhteen?* Samalla tavoin kuin kysymys etujoukkoluonteesta, muodostuu myös kysymys militanttisuudesta joukkopuolueessa polttavaksi ongelmaksi. Tilanteessa, jossa puolueen jäsenistön pääosa ei koostu ammattivallankumouksellisista, on

olemassa jatkuvat vaara sen jäämisestä syrjään puolueen asioiden aktiivisesta käsittelystä "äänestäjiksi", jotka mobilisoidaan vain ratkaisemaan palikatun toimihenkilöstön keskuudessa ilmeneviä kiistoja.

Kysymys puolueen jäsenille asetettavista vaatimuksista ja kaikkien jäsenten tietoisuutta yhdistävästä tehokkaasta ideologisesta koulutuksesta uudistuu jälleen polttavana. Mikä on tilanne puolueosastoissa? Missä määrin puolueen linjan määrääviä päätöksiä edeltävä keskustelu kytkee osastot orgaanisesti muuhun puolueorganisaatioon jne?

Nämä ovat selvästikin eräitä niistä kysymyksistä, jotka on ratkaistava ennen kuin puolueen sisäinen elämä voi noudatella leniniläisiä periaatteita. Ilman teoreettista yksimielisyyttä, ilman yhtenäistä ja johdonmukaista poliittista linjaa, ilman oikeaa suhdetta joukkoihin, ilman puolueen jokaisen jäsenen aktiivista ja tietoista toimintaa jää puoluekuri väistämättä merkittävään vain hallinnollista byrokratiaa. Näiden ongelmien ratkaisemisen tie — tämä on jokaisen marxilais-leniniläisen ymmärrettävä — on ainoa tie eteenpäin. Se on vaikea, ristiriitainen ja monimutkainen, mutta helpompaa tietä ei ole. Tässä kirjoituksessa on tyydytty esittämään joukko kysymyksiä, mutta joskus pelkkä kysyminenkin kannattaa, sillä oikeilla kysymyksillä on eräs tärkeä ominaisuus. Jotta voisi kysyä oikein, on jo tiedettävä miten vastata.

3. 9. 71.

Soihtua tuetaan

kansanedustajat:

Lauri Kantola
Aarne Koskinen
Ensio Laine
Pentti Liedes
Pauli Puhakka
Heimo Rekonen

Irma Rosnell
Taisto Sinisalo
Oili Suomi
Mirjam Vire-Tuominen
Rainer Virtanen
Toivo Äsvik

Sosialistinen tietoisuus ja opiskelijat

SOL:n periaateohjelman merkityksestä

Juhani Ruotsalo

Sosialistinen Opiskelijaliitto hyväksyi tänä vuonna pitämässään ylimääräisessä liittokokouksessa historiansa ensimmäisen periaateohjelman. Tapahduma on merkittävä. Liitto toteaaakin painoasuisen ohjelmakirjaisen esipuheessa, että ohjelma aloittaa uuden kauden liiton kehityksessä.¹ Ohjelma määrittää SOL:n opiskelijoiden ja sivistyneistön "joukkojärjestöksi, joka ratkaisuisaan nojaa Marxin ja Engelsin luomaan tieteellisen sosialismin teoriaan ja sen nykyiseen kehitysvaiheeseen marxismi-leninismiin"² SOL:sta tulee *työväenluokan luokkajärjestö*, joka marxismi-leninismiin perustuvan toiminnan prosessissa yhdistää kommunistisia ja muita demokraattisia opiskelijoita ohjaten ja kasvattaen heitä kiinteäksi osaksi työväenluokan kansainvälistä vallankumouksellista liikettä. Tämä SOL:n järjestö- ja toimintaluonne liittyy ohjelmassa esitettyyn imperialismin uusimman kauden analyysiin, jonka laatimisessa on Moskovassa 1969 tehty kansainvälisen työväenliikkeen kokemusten yhteenveto ja yleisty³ ollut keskeisenä ja hyödyllisenä lähteenä. Näin ohjelma havainnollisesti kuvastaa suomalaisen opiskelijaliikkeen viimeaikaista ideologis-poliittista kehitystä ilmentäen samalla *maailmanlaajuisen* aatteellisen taistelun uusimpia, kommunistien kannalta myönteisiä kehitystendenssejä.

Ohjelman tehtävät

Sosialistinen Opiskelijaliitto oli alkuvuosinaan vasemmistososialistisen intellektuellivirtauksen eräs organisatorinen kanava suomalaisessa demokraattisessa liikkeessä. Itse asiassa se tarkoituksellisesti perustettiin SKDL:n "uudistusprosessin" järjestäytymismuodoksi⁴, jossa tehtävässään se myös saattoi kirjata tililleen huomattavia menestyksiä.

1. Sosialistisen Opiskelijaliiton periaateohjelma. Helsinki 1971 s. 4

2. Ib. s. 5

3. Kommunististen ja työväenpuolueiden kansainvälinen neuvottelukokous Moskovassa 1969. Oulu 1969.

4. Akateemisen Sosialistiseuran jäsenlehti Soihdunkantaja 1/71. Tämä julkaisu sisältää lyhyen kuvauksen SOL:n järjestöllisestä historiasta aina 7. liittokokouksen tapahtumiin saakka.

1960-luvun lopulta lähtien on SOL:n kehityksessä kuitenkin havaittavissa kaksi nopeaa ja myönteistä tendenssiä, joiden välillä on tietty vuorovaikutus. Ensinnäkin opiskelijaväestön yleismaailmallinen politisoituminen, liikehdintä, asennepolarisaatio ja vasemmistolautuminen saavuttaa myös Suomen. Vasemmistolainen aines kerääntyy enenevässä määrin SOL:n ympärille. SOL tarttuu historialliseen mahdollisuuteensa joukkoliikkeen ohjaamiseksi ja kehittämiseksi, liitto ryhtyy systematisoimaan ja laajentamaan työtään opiskelijajoukkojen keskuudessa. Samaan aikaan kansainvälinen kommunistinen liike on kyennyt tehostamaan taisteluaan imperialismin ideologisen hyökkäyksen yhteydessä aktivoituneita revisionistisia tendenssejä vastaan. Tämä on parina viime vuotena ilmennyt Suomessa marxilais-leniniläisen tutkimuksen, keskustelun ja propagandan vähittäisenä lisääntymisenä. Sekä SOL:ssa että jossain määrin myös muissa 60-luvun vasemmistolaisen opiskelijaliikkeen järjestäytymismuodoissa tapahtuu voimakasta ideologista kehitystä, joka saa käyttövoimaa myös suomalaisen kapitalismin laajoista taloudellis-poliittisista ongelmista ja 60-luvun akateemisen porvarillisen ideologian ilmeisestä umpikujasta. *Vasemmistolautumiseen on Suomen opiskelijamaailmassa liittynyt kansainvälisen kommunistisen liikkeen arvovallan ja vaikutuksen voimakas kasvu.* Imperialismin kehityksen myötä on tultu välttämättömään teoreettiseen itsekritiikkiin.

Tähän tilanteeseen SOL:n periaateohjelma tulee pikemminkin liian myöhään kuin aikaisin. Ohjelma määrittää ne yleiset periaatteet ja suunnat, joihin poliittista agitaatiota ja propagandaa harjoitettaessa on samastuttava. Se vaikuttaa jatkuvasti liiton toimintaan muodostamalla jäsenistön yhteisen tilannearvion, yhteisen yleisorientaation, johon toiminnallinen yhteistyö ja yhteisymmärrys voidaan pohjata. Tämä on erittäin tärkeää nykyisessä prosessissa, jossa SOL on faktisesti muotoutumassa propagandakerhojen yhteiselimestä laajaksi joukkojärjestöksi, jolla alkaa jo olla mahdollisuuksia yhteiseen ja yhtenäiseen toimintaan ja organisaatioon.

Ohjelmalla on merkityksensä myös ja erityisesti *välineenä jäsenistön tietoisuuden kehittämisessä* — se ja siihen liittyvä valistustyö, kahden rintaman ideologinen taistelu, ovat välttämättömiä edellytyksiä systemaattiselle ja päämäärätietoiselle poliittiselle opiskelulle liitossa. Tämä aspekti tulee hyvin esille SOL:n 5. liittokokouksen päätöslauselmassa, jolla periaateohjelmaa valmisteleva työryhmä asetettiin. Siinä mainitaan ohjelman keskeiseksi tarkoitukseksi ”saattaa marxilais-leniniläinen analysointitapa vallitsevaksi liiton jäsenistön keskuudessa”⁵ Näin ohjelma oli alunperin tarkoitettukin poliittista kasvatustyötä ohjaavaksi ja muodostavaksi asiakirjaksi. Tällaisen asiakirjan tarpeellisuutta ei nuoriso- ja varsinkaan opis-

5. SOL:n 5. liittokokous, pöytäkirjat. SOL:n arkisto

kelijajärjestön toiminnassa voida yliarvioida. Opiskelijoiden joukkoliikkeen kehittyminen kärkevän aatteellisen taistelun oloissa, joissa poliittis-ideologisilla tekijöillä on ilmeisesti tavaton osuus jo ensi asteen mobilisatiossa, edellyttää liitolta sopimusta ja aineistoa näiden tekijöiden hyväksikäyttämiseksi. Niinikään yleistävä teoreettinen ohjelma on tarpeen ajateltaessa opiskelijaliikkeen tehtäviä korkeakoulujen luokkasisällön suhteen. Jos ja kun SOL pyrkii vaikuttamaan sen ideologis-poliittisen tehtävän toteutumiseen, jota korkeakoulu suorittaa suhteessa opiskelijoihin ja suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan (sekä välittömästi että tuottamansa työvoiman käyttäytymisen välityksellä), on selkeä ideologinen linja SOL:n kannalta elintärkeä, se on välttämättömyys systemaattisen luokkastrategian kannalta tieteen ja koulutuksen alueella.

"Yleispoliittisen" ohjelman välttämättömyydestä

Edellä esitetyn valossa on lähes käsittämätöntä, että juuri ne tahot SOL:ssa, jotka eniten — lähes fatalistis-biologistisesti — ovat korostaneet opiskelijoiden taipumusta revisionismiin — tietenkin "vasemmistolaiseen" revisionismiin — ovat myös määrätietoisimmin asettaneet kyseenalaiseksi poliittis-teoreettisen yleisohjelman ajatuksenkin. Oulun Sosialistiset Opiskelijat on kommentoinut viimeistä järjestökäsittelyssä ollutta periaateohjelmaluonnosta mm. seuraavalla tavalla: "...tämän periaateohjelman rakenne ei ole vaatimusten mukainen. Ei SOL tarvitse sellaista ohjelmaa, joka pyrkii olemaan puolueohjelman malliin tehty erittäin yleispoliittinen ja vieläpä kansainvälispoliittinen paperi." "Sosialistisen Opiskelijaliiton ohjelmaksi aiottuna luonnoksen suurin puute on se, ettei se vaivaudu kartoittamaan sosialistisen opiskelijaliikkeen varsinaisia tehtäviä, vaan esittää ne luvattoman suppeasti kokonaisuuteen verrattuna". "SOL:n periaateohjelman tehtävänä ei ole olla imperialismiin analysoija — ei varsinkaan huono — vaan imperialismiin osuus on siinä supistettava mahdollisimman lyhyeen. Kyllä kai oman maamme sosialistisen opiskelijaliikkeen tehtävät ovat muualla kuin imperialisminvastaisen taistelun eturintamassa toimimisessa." ⁶ Nämä lainaukset valaisevat erästä olennaista väärinkäsitystä tai taktista harhatunnusta, joka tällä hetkellä esiintyy SOL:n sisäisessä kes-

6. Oulun Sosialistiset Opiskelijat: Sosialistisen Opiskelijaliiton periaateohjelmaluonnoksesta. OSO:n kirje SOL:lle 1971.

Viimeisessä järjestökäsittelyssä ollut periaateohjelmaluonnos muistuttaa pääpiirteissään hyväksyttyä ohjelmaa. Tässä kirjoituksessa ei reagoida niihin virheisiin, joita OSO:n kirje tekee kritikoidessaan ohjelmaluonnoksen ideologista sisältöä — tähän aukeaa ehkä mahdollisuus myöhemmin. Tässä kirjoituksessa pyritään vain osoittamaan OSO:n ohjelmakritiikin luonne vaistonvaraisuutta suosivana ajatteluna, joka ei ymmärrä teorian ja käytännön synteisiä vallankumouksellisen organisaation toiminnassa.

kustelussa. Väärinkäsitys on siinä, ettei ymmärretä "opiskelijaliikkeen varsinaisten tehtävien" ja "yleispoliittisten" asioiden välistä *suhdetta*: ei ymmärretä sitä, että vallankumouksellisessa opiskelijaliikkeessä ne ovat *toistensa välttämättömiä edellytyksiä*.⁷ Tuntematta korkeakouluja ja niiden tapahtumia, toimimatta niiden pohjalta SOL ei voi koskaan mobilisoida opiskelijajoukkoja, saavuttaa niiden luottamusta eikä näinollen myöskään tarjota työväenluokalle mitään yliopiston valtiomonopolistiseen rooliin liittyvää strategista lisämahdollisuutta; käsittelemättä "yleisiä" asioita ei SOL voi koskaan löytää oikeaa poliittista linjaa ja elimellistä yhteenkuuluvuutta kansainväliseen työväenliikkeeseen, se ei koskaan voi muodostaa vallankumouksellisia taistelijoita, joiden intellektuaalinen kapasiteetti tulisi palvelemaan työväenluokan vallankumouksellisia päämääriä. Ellei tätä käsitellä tai haluta tunnustaa, syntyy tilanne, jossa joukko ylioppilaskuntabyrokraatteja hyörii tahollaan, joukko "tiedepoliitikkoja" omallaan, ryhmä jonkinlaisia teoreettisia alihankkijoita tekee omaa työtään ja liuta kd-järjestötekniikkoja hoitaa piiritoimistot ja "yleispolitiikan", kaikki vaila yhteyttä toisiinsa, vailla kokonaisstrategiaa, vailla vallankumouksellisen työnjaon eriytymisen mahdollistavaa ideologista pohjaa. Tällaisen organisatorisen sekasotkun vallitessa jäävät hyväuskoisetkin puheet opiskelijoiden revisionististen taipumusten vastustamisesta pelkiksi fraaseiksi. Ja juuri tällaiseen organisatoriseen sekasotkuun johtaa OSO:n tarjoamassa kriitissä esiintyvä ajattelu.

On tietenkin selvää, että SOL tarvitsee mahdollisimman tarkkoja selvityksiä opiskelijaliikkeen taktis-strategisista mahdollisuuksista työväenliikkeen osana, opiskelijoiden olosuhteista, korkeakoulujen ja tiedeinstituution toiminnasta, tieteellis-teknisen vallankumouksen vaikutuksista sivistyneistön ja opiskelijoiden keskuudessa, OSO:n termistöön eläytyäkseen, "opiskelijaliikkeen varsinaisista tehtävistä". Tämä on kyllä käsitetty: SOL on jo päättänyt laatia selvityksen tieteellis-teknisestä vallankumouksesta sekä opiskelijapoliittisen toimintaohjelman. Mutta tällaisten erityisasiakirjojen merkitys jää kiertämättä taantumukselliseksi, elleivät ne nivelly kokonaisvaltaiseen vallankumoukselliseen analyysiin ja strategiaan, jota organisatorisesti edustaa juuri periaateohjelma.

7. Surullinen mutta looginen ilmiö on se, että ne, jotka aikaisemmin saivat SOL:ssa tehdä työtä saadakseen koko liiton ymmärtämään opiskelijoiden ja korkeakoulujen erityismahdollisuudet vallankumouksellisen liikkeen kannalta, joutuvat nyt kärsivällisesti torjumaan äskeisen yleisönsä kehittämää yksipuolista ja metafyysistä tulkintaa näistä erityismahdollisuuksista.

Ohjelma, SOL ja SKDL

Nykyisessä tilanteessa periaateohjelma suuntautuu väistämättä myös SKDL:n sisäiseen vaikuttamiseen. Se on käsitettävä SOL:n poliittis-ideologiseksi teoksi yhteistyöjärjestö SKDL:ssa. SKDL:n yhteistyöjärjestöluonne edellyttää, että sen jäsenjärjestöt tietoisesti ilmaisevat näkemyksensä yhteistyön alueen paikallistamiseksi. Tämä alkeellinen tosiasia on tavattomasti hämärtynyt kansandemokraattisessa liikkeessä viime aikoina. Niinpä esim. SDNL:n julkaiseman TERÄ-lehden päätoimittaja J. Mäkinen on todennut:

"Olen mielenkiinnolla seurannut kirjoituksia ja puheita, joissa on käsitelty Terän tulevaa linjaa. Ikään kuin Terällä olisi jokin erillinen, muun kansandemokraattisen liikkeen linjasta poikkeava suuntaus".⁸

Tuntuu hyvin kummalliselta, että järjestö, jonka oleelliseksi tehtäväksi on ehtimiseen todettu nuorten ihmisten kasvattaminen kommunisteiksi, voisi muotoilla tämän ideologisen työnsä suuntaviivat *poliittisen yhteistyöjärjestö SKDL:n* linjan avulla, kun SKDL:n linja nimenomaisesti on *erilaisten järjestöjen yhteistyön alue*. Kansandemokraattisen liikkeen yhteistyölinja määräytyy sen jäsenjärjestöjen aloitteista ja aktiivisuudesta — ei päinvastoin. Kokonaan eri asia sitten on, että eri järjestöt kommunikoivat keskenään välittömästi ja välillisesti, ja että jotkut niistä vaikuttavat arvovallallaan toisiin. Tämä on ideologis-poliittisen hegemonian kysymys, ei SKDL:n järjestöperiaatteiden ja -luonteen looginen osa.

Ideologiseen keskusteluun

Sisällöllisesti ohjelma osoittaa vakuuttavasti virheellisiksi väitteet SOL:n "vasemmistolaisesta" revisionismista. Viimeistään laajahkoksi muodostunut järjestökeskittely, joka ainakin joissakin perusjärjestöissä kehitti voimakkaasti jäsenistön tietoisuutta, antoi lopullisen iskun niille, joiden on taktisten pyrkimystensä vuoksi yhä keinoteltava opiskelijoiden ja työläisten välisillä suhteilla, joiden on vaikkapa perusteetta yhä hyökättävä SOL:oa vastaan. Tämä hyökkäys on saanut varsin valaisevia muotoja. Metodina on se, että sopivin väliajoin, luokkapsykologisesti hyvissä "herraviha"-yhteyksissä esitetään abstrakteja kaavoja, joissa sinänsä oikein tuodaan esille eräs kansainvälisen kommunistisen liikkeen tekemä yleistys, teesi ei-proletaaristen ja proletarisoituvien kerrosten taipumuksesta revisionismiin ja opportunistisiin. Tämä keskustelutapa liittyy yleisempäänkin kansandemokraattisen liikkeen järjestöväittelyssä ilmenneeseen tendenssiin. Kri-

8. Terä 6/71 Pääkirjoitus.

tiikki "vasemmistorevisionisteja" kohtaan on ennen kaikkea ollut tämän 'revisionismin' väittämistä tai 'toteamista', toisin sanoen eräänlaista *meta-tason keskustelua*. Hyvin harvoin on puhuttu *itse asioista*, hyvin harvoin on esitetty saman loogisen tason väittämiä kuin ne, joita 'kritikoidaan'. Hyökkäyksessä SOL:oa vastaan esimerkiksi ei ole juuri vaivauduttu käsittelemään SOL:n poliittisia kannanottoja ja linjaa. On pikemminkin puhuttu SOL:n tietoisuuden edellytyksistä ja historiallisista vaiheista sen sijaan että olisi arvosteltu tämän *tietoisuuden sisältöä*.⁹ SKP:n vasemmistoon lukeutuvia syytetään "dogmaattisuudesta", "klassikoiden absolutisoinnista" tai "ekonomismista" — jälleen vailla täsmennyksiä. Asioiden luokittelusta on päästy "pitemmälle" melkein vain silloin, kun ulkomaisten kokemusten pohjalta metafysisesti abstrahoiden on "edetty" siihen, että sosiaalisella asemalla ja revisionismilla on opiskelijaliikkeessä tietty yhteys. Suomen konkreettisen todellisuuden konkreettinen analyysi jää esittämättä, dialektinen metodi, josta vaahdotaan tietämättä siitä muuta kuin että se kuulemma johtaa oikeaan heijastukseen, jää käyttäjää vaille.

Onkin aiheellista korostaa *toisenlaisen* väittelyn välttämättömyyttä niin SOL:n kuin koko kansandemokraattisen liikkeen eheyden ja voiman kannalta. Kun liikkeessämme on syviä ideologisia ja poliittisia, periaatteellisia erimielisyyksiä, eivät riitä eri näkemysten ilmaantumisen selitysyriytykset, eikä riitä eri osapuolia yhdistävien tekijöiden etsiminen, jota SKP:n puheenjohtaja suosittaa.¹⁰ On päivittäin käytävä huolellista ja tinkimättömyyttä ideologista keskustelua erimielisyyksien selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi.¹¹ Tällainen keskustelu on luonteeltaan *organisoidun sosialistisen tietoisuuden syventämistä*. Lenin, joka teoksessaan "Mitä on tehtävä" käsittelee juuri työväenluokan poliittisen tietoisuuden historiallisen kehittymisen ongelmia, esittää kaksi toisiinsa punoutuvaa metodologista periaatetta sosialistisen teorian kehittämiseksi ja sen muuttamisesta aineelliseksi

9. Ks. vaikkapa Terä 4/71, Terä 5/71, Yhteisrintama. Erityisen havainnollinen on tietysti Kurre Kaukosen KU:ssa viime heinäkuussa käymä polemiikki. Juuri tämän kirjoituksen painoon mennessä ilmestyi Terä B 1, jossa yllättäen esitetään lähinnä tulopoliittikkaan liittyvää sisällöllistä kritiikkiäkin, johon varmasti tullaan puuttumaan. Muutoin myös Terä B 1 tuntuu jatkavan metakeskustelun traditiota nimenomaan silloin kun siinä yritetään kritikoida "vasemmistopoikkeamaa". — Metodina on edelleen pelkkä toteamus tai yleinen assosioiminen — ei konkreettinen, täsmällinen sisällöllinen kritiikki.

10. Ks. Aarne Saarisen puhe Jyväskylässä 22/8 1971. Kansan Uutiset 23/8 1971. ss. 1—2.

11. "Polemiikista on hyötyä vain siinä tapauksessa, jos se selvittää, mistä oikeastaan ollaan eri mieltä, *kuinka syviä erimielisyydet ovat*, ovatko ne oleellisia erimielisyyksiä vai yksityisiä kysymyksiä koskevia erimielisyyksiä, haittaavatko nämä erimielisyydet yhteistoimintaa saman puolueen riveissä vai eivät" V.I. Lenin Puolueemme ohjelmaluonnos. Valitut teokset I s. 236. Tämä toteamus sopii hyvin nykyiseen tilanteeseen, jossa, kuten tiedämme, kd-liikkeen suurimman jäsenjärjestön SKP:n riveissä vallitsee erimielisyys laajoista periaatteellisista kysymyksistä.

voimaksi. Ensiksi, sosialistinen tietoisuus syntyy ihmiskunnan historiallisen tietämyksen uudeksi vaiheeksi, "ainoastaan syvällisen tieteellisen tiedon perusteella"¹² luokkakantaisuudessaan universaalina ja universaalisuudessaan luokkakantaisena tieteenä. Toiseksi, itse asiassa edellisen välttämättömänä kääntöpuolena, sosialistinen tietoisuus ei siten synny automaattisesti työväenluokan ja kapitalistien taloudellisten suhteiden kokemuksesta *eikä* edes näiden suhteiden alueelle rajoittuvasta ulkopuolisesta agitaatiosta, jota ekonomistinen "Rabotšje Delo" 1900-luvun alussa edusti. Työväenluokan isetajunta, poliittinen tietoisuus on nimenomaisesti yhteydessä yhteiskunnan *kaikkien* luokkien keskinäissuhteisiin, sitä edistetään tekemällä poliittisia paljastuksia kaikkien luokkien elämästä ja suhteesta poliittiseen sortoon. Näiden kahden teesin esittäminen ja puolustaminen muodosti Leninin ekonomismi-kritiikin ajatuksen, ei — tarpeetonta mainitakaan — esimerkiksi "liian suurten" palkankorotusvaatimusten vastustaminen, jota on viime aikoina yritetty jälkiäänittää Leninin teoreettiseen jäämistöön.

Vaistonvaraisuutta vastaan

Marxilais-leniniläinen maailmankatsomus ilmentää siis ihmiskunnan koko tietämyksen nykyvaihetta, ja sellaisena siitä on myös voitava keskustella — olipa keskusteluun sitten pyrkimässä vaikkapa pikkuporvari taikka kerrassaan keskiluokasta kotoisin oleva opiskelija. Niinpä Sosialistisella Opiskelijaliitolla on oikeus ja velvollisuus odottaa, että sen esittämiä väitteitä pyritään arvioimaan niiden *totuuden* kannalta siitä huolimatta että niiden esittäjä ei ole tuotannossa oleva proletaari. Työväenluokan universaali tieteellinen edistyskellisyys ei ilmennyt nimenomaisesti siinä, että se keskuudestaan synnyttäisi tieteellistä tietoa, vaan siinä, että sen vapautumista edellyttävä ja siihen käytännöllisesti sitoutuva tiede heijastaa maailmaa oikein. Luultavasti kukaan opiskelijoiden vastaiseen vihjailukampanjaan syyllystyneistä ei kiistäisi tätä suoraan; mutta juuri tällainen kiistäminen heijastuu tosiasiallisesti SKP:n virallisessa tavassa suhtautua opiskelijoihinsa ja sen katkelmallisessa ideologisessa perustelussa.

Lenin kirjoitti: "Tämä ei tietenkään merkitse, että työläiset eivät osallistu sen (sosialistisen ideologian -JR) kehittämiseen. Mutta he eivät osallistu siihen työläisinä, vaan sosialismin teoreetikkoina, Proudhoneina ja Weitlingeinä, toisin sanoen he osallistuvat siihen vain silloin ja sikäli, mikäli he onnistuvat suuremmassa tai pienemmässä määrässä omaksumaan vuosisatansa tiedon ja kehittämään tätä tietoa eteenpäin. Ja että *tämä*

12. K. Kautsky, "Neue Zeit" 1901—1902, XX, I n:o 3 s. 79, Siteerannut Lenin, Mitä on tehtävä, Valitut teokset I s. 306.

onnistuisi työläisille *useammin*, sitä varten on pidettävä mahdollisimman suurta huolta työläisten tietoisuustason kohottamisesta yleensä, sitä varten on välttämätöntä, etteivät työläiset sulkeutuisi "*työläisiä varten julkaistun kirjallisuuden*" keinotekoisesti kavennettuihin puitteisiin, vaan oppisivat yhä enemmän hallitsemaan *yleistä kirjallisuutta*. "Sulkeutuisi" asemasta pitäisi oikeastaan sanoa "tulisi suljetuksi", sillä työläiset itsekin lukevat kaiken ja tahtovat lukea kaikkea, mitä kirjoitetaan intelligenssiäkin varten, ja vain eräät (kehnot) intellektuellit ajattelevat, että "työläiselle" riittää, kun kerrotaan tehtaassa vallitsevasta komennosta ja märehditään vanhoja, jo aikojen tunnettuja asioita."¹³

Tämän Lenin- sitaatin loppuosa on erittäin ajankohtainen. Omien ja monien tovereiden järjestökokemusten valossa näyttää nimittäin siltä, että liikkeemme järjestöelämässä aivan liian usein tukahdutetaan ilmeisen hyödyllisiä teoreettisia keskusteluita viittaamalla siihen, että "asiat ovat liian vaikeita kentällä", ettei "työpaikalla tällaista puhetta ymmärrettäisi". Liian usein tapahtuu, että puolueen tai muun järjestön poliittista linjaa koskeva väittely leimataan tarpeettomaksi vetoamalla siihen, että keskustelulla sellaisenaan ei olisi välitöntä agitatorista arvoa. Tällaiset tendenssit jättävät huomiotta poliittisten järjestöjen merkityksen *tietoisuuden muotoutumisen* kannalta, niiden luonteen jatkuvan kritiikin ja itsekritiikin, teoreettisen ja poliittisen kehityksen kouluina, seikan, jota erityisesti joukkojärjestöissä on syytä ehtimiseen korostaa. Samalla unohtuu teorian ja agitaation keskinäissuhde, se että paras ja tehokkain agitaatio perustuu täydellisimpään teoriaan, jota ilman ei voida agitaatiossa onnistua kuin satumanvaraisesti. On sinänsä oikein ja varmasti usein aiheellistakin vaatia mahdollisimman selkeää ja yksinkertaista esitystapaa, mahdollisimman selkeää, konkreettista ja havainnollista agitaatiota.¹⁴ Nämä vaatimukset vain johtavat liian usein tosiasialisiin vaatimuksiin teoreettisen työn madaltamisesta, propagandan ja tutkimuksen supistamisesta ellei hylkäämisestä. Puheet "turhasta teoretisoinnista", "karusta käytännöstä" ja opiskelijoiden "kirjaviisaudesta"¹⁵ ,joissa usein vielä samastetaan dogmaattisuus ja marxilais-leniniläiseen tieteseen syventyminen (eli käännetään niiden suhde pääläelleen) ovat tästä mitä huolestuttavin esimerkki. Tällainen agitaation ja teorian välisten dialektisten suhteiden vääristely ei voi johtaa mihinkään muuhun kuin *vaistonvaraisuuteen*.

Tässä joudutaan jälleen palaamaan OSOn periaateohjelmakritiikkiin, jossa todetaan mm. näin:

13. Lenin: Mitä on tehtävä, Valitut teokset I s. 307.

14. Ks. esim. G. Dimitrov Fasismien hyökkäys ja kommunistisen internatsionaalin tehtävät taistelussa työväenluokan yhtenäisyyden puolesta fasismia vastaan. Petroskoi 1935 s. 125—130

15. Ks. esim. Soihdunkantaja 1/71.

"Mitä marxismi-leninismiin perehtymätön voi ymmärtää tarkoitettavan sellaisilla käsitteillä kuin tuotannon yhteiskunnallistuminen, ristiriita työn ja pääoman välillä, vallankumouksellinen harppaus jne. jne.. Tällaisten termien viljely niitä selittämättä vain *vieraannuttaa lukijan*. Mutta ehkä ohjelma onkin tarkoitettu asiaan jo perehtyneille. Silloin paperi kuitenkin on täysin tarpeeton, koska siinä ei ole mitään teoreettisesti uutta, käytännön työstä ei mitään. Olisi pitänyt kirjoittaa sellainen ohjelma, joka olisi *palvellut myös jäsenhankintaa varsinaisen periaateohjelmatarpeen lisäksi*: Tämä luonnos ei teoriaan perehtymättömille vieraan esitystyylin takia sitä tee."¹⁶ (korostukset JR).

Periaateohjelma on, kuten edellä on todettu, järjestön ideologisen tietoisuuden *kehittymisen* kannalta keskeinen väline. Juuri tämän vuoksi eivät psykologiset, agitaatioon ja sen tekniikkaan liittyvät argumentit voi olla periaateohjelmakeskustelussa tärkeitä. Agitaatio ei voi olla sosialistisen opiskelijaliikkeen teoreettisen opiskelun aineistona. Vaistonvaraisuus ei voi olla sosialistisen liikkeen perustana, ei opiskelijoiden eikä työväenluokan keskuudessa.

Myös Leninin ekonomismi-kritiikin toinen puoli on noussut ajankohitaiseksi varsin välittömällä tavalla. Työväenluokan poliittinen itsetajunta, joka soveltaa "käytännössä materialistista analyysia ja materialistista arviointia *kaikkien* luokkien, väestöryhmien ja -kerrosten toiminnan ja elämän *kaikkiin* puoliin"¹⁷, edellyttää poliittisia paljastuksia, poliittista tietoa kaikilta yhteiskuntaelämän alueilta, *kaikkien* luokkien keskinäissuhteiden alueelta. Tällä puolestaan on organisatoriset seurauksensa: "Antaakseen *työläisille* poliittisen tietoisuuden sosialidemokraattien on *mentävä kaikkien väestöryhmien keskuuteen*, lähetettävä armeijansa osastot *kaikille tahoille*".¹⁸ Siten puolueen on lähetettävä joukko-osastonsa myös esim. yliopistoihin, tuomaan puolueen organisatoris-metodologiseen synteisiin aineksia *yliopistolaitoksen ja opiskelijan suhteesta poliittiseen sortoon* — ja käytännössä nämä joukko-osastot ovat juuri opiskelijoita ja tutkijoita, jotka toimivat yliopistoissa ja korkeakouluissa ja kykenevät siten sekä analysoimaan niiden poliittista roolia sen yksityiskohdissa että myös toimimaan tämän roolin pohjalta puolueen yhteisessä synteisissä määritellyn yhteislinjan mukaisesti. Tässä yhteydessä voidaan kysyä, ja *on kysyttävä*, millä tavalla Leninin teesit suhtautuvat siihen, että SKP, puolue, jonka jäsenistöstä kansainvälisesti ottaen melko vähän on opiskelijoita ja siivistyneistöä, jatkuvasti jarruttaa opiskelijoiden jäsenanomuksien käsittelyä

16. OSO:n kirje.

17. Lenin: Mitä on tehtävä. Valitut teokset I s. 332.

18. ib. s. 341.

esim. Helsingin piirissä.¹⁹ Niinikään on vakavasti ihmeteltävä puolueen vähäistä mielenkiintoa marxilais-leniniläisen tutkimus- ja valistustoiminnan suhteen — edes SOL:n vähillä resursseillaan tekemää propagandatyötä opiskelijoiden keskuudessa ei katsota voitavan tukea.²⁰

SOL:n toimintana on ja tulee olemaan (1) opiskelijoiden kouluttaminen ja ohjaaminen SKP:en, työväenluokan etujoukkoon, jotta tämä saisi käytettäväkseen joukko-osastoja tieteen ja koulutuksen yhteiskunnallisten instituutioiden alueelle, jotta syntyisi työväenluokalle uskollista sivistyneistöä, ja (2) toimia työväenluokan taistelujärjestönä tieteessä, koulutuksessa ja opiskelijamaailmassa sikäli ja siinä määrin kuin tämä jää luontevimminkin ja välttämättömminkin SOL:n tehtäväksi. Molempien näiden toisiinsa punoutuvien tehtävien vuoksi on välttämätöntä kehittää SOL:ssa yleistä poliittista tietoisuutta, tietoisuutta kaikkien luokkien keskinäissuhteista ja niiden suhteesta valtion. Vain näin SOL voi toteuttaa osuuttaan vallankumouksellisesta työnjaosta, vain näin se kasvattaa SKP:lle vallankumouksellisia taistelijoita.

Edellä olevan valossa OSO:n esittämä kritiikki SOL:n periaateohjelman "yleispoliittisuudesta" osoittaa *kyvyttömyyttä ymmärtää paitsi opiskelijoiden myös työväenluokan oman historiallisen tietoisuuden käytännöllisiä edellytyksiä*. OSO:a ideologisesti lähellä olevat piirit ovat osoittaneet samaa kyvyttömyyttä muuallakin, esimerkiksi SDNL:ssa, jossa liiton nykyjohdon käynnistämä ay-klubiliike eristää koululaiset ja työläiset omiin organisaatioihinsa ja ilmentää ekonomistista näkemystä.²¹ Ne, jotka eniten syyttävät liikkeemme marxilais-leniniläisiä väärin käsittämästään ekonomismista, joutuvat itse kohtaamaan Leninin kritiikin, jonka metodologiset peruslinjat ovat täysin sovellettavissa nykyäänkin.

Periaateohjelma — velvoite teoreettiseen ja käytännölliseen työhön

Periaateohjelma velvoittaa SOL:a tehostamaan teoreettista ja käytännöllistä toimintaansa kaikinpuolisesti. Sitoutuessaan leniniläiseen imperialismii-

19. Vrt. Tiedonantaja /1971 s. 12. Lauri Rossin artikkeli.

Mielenkiintoista havaita, miten puheet siitä, että "puolueesta ei saa tehdä herraskaroitten terapiapaikkaa" yhtyvät viime aikoina mitä elinvoimaisimpana kukoistaneeseen porvarilliseen yhteiskunta"tieteelliseen" virtaukseen, nim. siihen, että nuoris- ja opiskelijaliikkeitä pyritään *yhteiskunnallisena ilmiönä* selittämään perhe- ja yksilöpsykologisista tekijöistä käsin!

20. ASS:n ja SOL:n aloitteet puolueen valistustoiminnan kehittämiseksi eivät ole tuottaneet juuri minkäänlaista tulosta. Yksinpä Moskovan kokouksen asiakirja on loppunut ja uusintapainoksesta ei ole mitään tietoa, vaikka asiakirjaa tarvittaisiin välttämättä, ja vaikka tämä tarve on monasti ja selkeästi myös ilmaistu.

21. Ks. esim. Rauno Setälä: Nuorisoliitto uudistuksen kourissa Toveri 2/71 s. 12.

teoriaan se tarjoaa hyvän pohjan opiskelijoiden ideologisen kehityksen hyväksi tehtävälle työlle. Onhan juuri imperialismi -käsite erilaisine porvarillisine ja revisionistisine tulkintoineen päivineen ollut opiskelijoiden joukkomobilisaation keskeinen tunnus kehittyneissä kapitalistisissa maissa. Anti-imperialistisen taistelun problematiikka Latinalaisessa Amerikassa ja Afrikassa, ei-kapitalistisen kehitystien ja kansallis-demokraattisen, anti-imperialistisen vallankumoustien kysymykset edellyttävät voimakasta huomiota suomalaisen poliittisen keskustelun nykytilassa. Kaikkinainen dogmaattisuus vallankumousteorian suhteen vaatii vastineensa: tällä hetkellä Suomessa antimonopolistisen rintaman teorian sekä antimonopolistis-demokraattisen vallankumousprosessin teorian kehittämistä ja konkretisointia erityisesti Suomen oloja ajatellen. Tämä merkitsee laajaa marxilais-leninläistä tutkimus- ja propagandatoimintaa, systemaattista ideologista taistelua kahdella rintamalla. Samalla ohjelman korkeakouluja koskeva osa edellyttää johdonmukaisen strategian ja taktiikan luomista opiskelijoiden joukkoliikkeen kehittämiseksi, marxilais-leniniläisen sivistyneistön strategisen aseman tutkimiseksi ja käyttämiseksi, opiskelijaliikkeen yhdentämiseksi työväenliikkeen osaksi oikealla ja vallankumouksellisella tavalla. Työtä riittää, mutta itse imperialismien kehitys tuo yhä lisää sen tekijöitä, mikäli vain osaamme käyttää mahdollisuutemme oikein.

Nykyajan monopolikapitalismin tendensseistä ja näköaloista

Otto Wille Kuusinen

Mitä voidaan marxilais-leniniläisen erittelyn pohjalla sanoa nykyajan kapitalismin näköaloista ja historiallisista kehitystendensseistä? Marxismi-leninismi ei suhtaudu kaavamaisesti tähän kysymykseen. Se ei ummista silmiään näkemästä niitä muutoksia, jotka tosiasiallisesti ovat käynnissä kapitalistisen järjestelmän uumenissa. Mutta kun nykyiset revisionistit, oikeistososialidemokraatit ja muut naamioituneet kapitalismin puolustajat yrittävät tulkita näitä muutoksia siinä hengessä, että nykyajan kapitalismi ei muka enää olekaan "oikeata" kapitalismia, vaan jonkinlainen kapitalismin ja sosialismin sekamuoto tai eräänlainen tähän saakka tuntematon edistykseellinen järjestelmä, joka on siirtymässä sosialismiin, niin me marxilaiset-leniniläiset sanomme heille päättäväisesti: seis, herrat silmäkääntäjät! Kapitalismi on kapitalismia ja tulee olemaan kapitalismia aina sosialistiseen vallankumoukseen saakka. Marxilaisen teorian perusajatuksot kapitalistisen riistojärjestelmän olemuksesta pysyvät täysin voimassa, kunnes maassa tapahtuu vallansiirto kapitalistiluokalta työväenluokalle. Mutta tämä periaatteellinen kanta ei estä meitä kiinnittämästä huomiota niihin muutoksiin, jotka meidän vuosisatamme kapitalismi on kokenut 19. vuosisadan kapitalismiin verraten. 20. vuosisadan alussa tuo yhteiskuntajärjestelmä astui kehityksessä uuteen, imperialistiseen vaiheeseen. Kehittäessään edelleen Marxin oppia nerokas marxilainen Lenin loi silloin tämän kapitalismin uuden vaiheen, monopolistisen kapitalismin vaiheen, moitteettoman täsmällisen teorian, ja koko myöhempi historian kulku on vahvistanut tämän teorian täysin oikeaksi.

Ensimmäisen maailmansodan vuosina ilmaantui merkkejä siitä, että monopolikapitalismi alkaa saada uusia muotoja, joissa monopolien voima yhtyy valtion voimaan valtion alistuessa suurimpien monopolien määräysvaltaan. Vaikka nämä olivat siihen aikaan vasta ensimmäisiä valtiomonopolistisen kapitalismin ilmenemismuotoja, kehitti Lenin jo silloin, vuonna 1917, imperialismien luonnehdintaa edelleen tähdentäen, että imperialismi ei ole ainoastaan jättiläismonopolien aikakautta, vaan se on "... *monopolistisen kapitalismin valtiomonopolistiseksi kapitalismiksi muuttumisen aikakautta* ..." (Kursivointi minun. — O. K.).

Se minkä Lenin näki ennakolta, on nyt toteutunut muodossa tai toisessa kaikissa monopolikapitalismin maissa. Te, Saksan työväenluokan edustajat, olette tutustuneet valtiomonopolistiseen kapitalismiin aikaisemmin kuin kukaan muu ja teillä on ollut täysi mahdollisuus vakuuttua siitä, kuinka vapaa se on kaikista edistyksellisistä ja varsinkin sosialistisista "lisäkkeistä". Kysymys on siitä yhteiskunta- ja talousjärjestelmästä, joka pääsi voitolle hitleriläiskomennon aikana.

Kuten tiedätte, siihen aikaan saatettiin Saksassa finanssiharvainvallan yhteensulautuminen valtiovallan kanssa äärimmilleen. Jokainen suurrakapitalisti sai omassa liikeyrityksessään valtiovallan edustajan oikeudet. Valtion elimet, joissa oli mukana suurpääoman edustajia, johtivat kokonaisia talouden aloja. Valtiosta tuli pääoman jatkuvan yhteenkokoamisen välikappale. Säädettiin lakeja kaikkien pienten osakeyhtiöiden lopettamisesta ja niiden liittämisestä suuriin konserneihin. Fasistinen valtio kukisti petomaisesti työtätekevien monopoleille tekemän vastarinnan, löi hajalle työväenluokan ammatilliset järjestöt ja poliittiset puolueet. Valtiomonopolistinen kapitalismi näytti täten rosvoonnaamansa sen kaikessa inhottavuudessa, osoitti, kuinka pitkälle se voi mennä, kun työtätekevät eivät pysty asettamaan salpaa sen ahneudelle.

Toinen maailmansota joudutti vieläkin enemmän monopolipääoman muuttumista valtiomonopolistiseksi, se näytti toteen, että sellainen on kehityksen pääasiallinen tendenssi kaikissa imperialistisissa maissa.

Tämä ei tietenkään merkitse, että valtiomonopolistinen kapitalismi esiintyy aina ja kaikkialla täsmälleen samoissa muodoissa kuin hitleriläisessä Saksassa. On otettava huomioon sekin, ettei valtiomonopolistinen kapitalismi voi missään maassa ottaa haltuunsa ja muuttaa toiseksi kaikkia talouselämän renkaita. Sen rinnalla, kuten yleensäkin monopolikapitalismin rinnalla, on edelleenkin olemassa myös monopolisoimattomia, keskikokoisia ja pieniä liikeyrityksiä, kaupungin ja maaseudun pikkuporvaristo säilyy suuremmassa tai pienemmässä määrin. Valtiomonopolistisen kapitalismin kasvu on kuitenkin se uusi ja tärkeä ilmiö nykyajan kapitalismissa, jonka tutkimiseen on kiinnitettävä erikoista huomiota.

Miksi valtiomonopolistinen kapitalismi on sitten kehittynyt näin huomattavasti viime vuosikymmenien aikana? Ensiksikin siksi, että valtiomonopolistinen kapitalismi on osoittautunut suurimmille monopoleille hitonmoisen tuottavaksi asiaksi, kaikkein tehokkaimmaksi keinoksi nylkeä koko yhteiskuntaa, koko kansaa. Mutta se ei ole ainoa syy. Toinen, vähintään yhtä tärkeä syy on se, että valtiomonopolistinen kapitalismi on osoittautunut ainoaksi keinoksi, jolla monopolien järkkynyt herruus voidaan säilyttää. Alussa se oli tavallaan "hätäkeino", johon turvauduttiin sota-aikana sekä vaikeimpien taloudellisten ja poliittisten pulien aikana

ja josta niiden päätyttyä vähitellen luovuttiin. Nyt sitä vastoin ei imperiaalistinen porvaristo kykene enää suhteellisen normaaleinaakaan kausina hallitsemaan ilman valtiomonopolistista kapitalismia. Tämä johtuu kapitalistisen järjestelmän yleisen pulan syvenemisestä, kapitalismin jatkuvasta rappeutumisesta ja sen sisäisten — taloudellisten, poliittisten ja ideologisten — voimien heikkenemisestä. Imperialistinen porvaristo yrittää valtiomonopolistisen kapitalismin avulla hidastaa tätä sisäisen rappeutumisen prosessia ja jatkaa herruutensa päiviä. Asettaessamme siis kysymyksen kapitalistisen järjestelmän näköaloista meidän on ennen kaikkea selvitettävä, mitä valtiomonopolistinen kapitalismi sille antaa ja miten kestävä tämä tuki voi olla.

Tähän voidaan varmuudella vastata, että kapitalismin perusristiriitoja ei tätä tietä milloinkaan ratkaista, sillä valtiomonopolistinen kapitalismi kykenee loppujen lopuksi vain kärjistämään niitä.

Itse asiassa olemme sen kiistattoman tosiasian edessä, että tuotantovoimien kehitys ja tuotannon yhteiskunnallinen luonne vaatimalla vaativat yksityisen omistuksen, yksityisen omistumuodon korvaamista yhteiskunnallisella. Valtiomonopolistinen kapitalismi ei päästä näitä yhteiskunnallisen kehityksen objektiivisia vaatimuksia oikeuksiinsa. Eikä siinä kaikki: se merkitsee todellisuudessa vain entistä suurempaa tuotantovälineiden keskittymistä harvojen suurimpien monopolien käsiin, jotka alistavat valtion määräysvaltaansa ja käyttävät sitä saalistustarkoituksiinsa turvautuen muun muassa sellaiseen ihmiskunnalle vaaralliseen menetelmään kuin talouselämän militarisointiin ja sitä tietä kansallistulon uudelleen jakoon omaksi hyödykseen. Tässä meillä on siis täysi syy puhua kapitalismin perusristiriidan — tuotannon yhteiskunnallisen luonteen ja työn tulosten yksityisen omistustavan välisen ristiriidan — edelleen kärjistyisestä eikä sen heikkenemisestä.

Reaalinen todellisuus ei näin ollen anna minkäänlaista perustetta väitteelle valtiomonopolistisesta kapitalismista jonkinlaisena luokkien ulko- ja yläpuolella olevana yhteiskuntana, jossa kaikki Kruppista ja Rockefellerista alkaen viimeiseen työttömään saakka tulevat yhtäläillä ravituiksi ja huolletuiksi. Ja juuri tällaista väärää nuottia veisaa itsepintaisesti pääoman julkisten ja salaisten puolustajien moniääninen kuoro. Kapitalismin kehityksessä, varsinkin valtiomonopolistisen kapitalismin olosuhteissa ilmenevät uudet tendenssit eivät todellisuudessa johda luokkavastakohdien ja luokkataistelun sammumiseen, vaan päinvastoin niiden kärjistymiseen. Pysähdymme koskettelemaan tätä kysymystä yksityiskohtaisemmin.

Luokkavastakohtien pohjan, kuten tiedetään, muodostavat eri luokkien taloudelliset perusedut. Tosiasiat osoittavat meille vakuuttavasti, että sitä

mukaa kuin kapitalismi kehittyi, luokkavastakohdat kärjistyvät yhä enemmän. Tämä koskee ennen muuta kapitalistisen yhteiskunnan perusluokkien, työväenluokan ja hallitsevan porvariston välistä ristiriitaa.

Sitä mukaa kuin kapitalismin yleinen kriisi kärjistyy ja pääoma keskittyy edelleen valtavassa määrin pienen monopolistiryhmän käsiin, lisääntyy väistämättömästi työväenluokan riisto ja sen asema huononee. Tämä ilmenee ennen kaikkea työn voimaperäistämisen ennen näkemättömässä lisääntymisessä ja siitä johtuvassa työtapaturmien ja liikarasituksen aiheuttamien sairastumisten lisääntymisessä sekä työmiehen elimistön entistä nopeammassa kulumisessa ja hänen työkuntoisuuskautensa lyhenemisessä.

Viime vuosikymmeninä eräissä porvarillisissa maissa havaittavissa ollut nimellispalkan kasu on tehty mitättömäksi alentamalla rahan arvoa sekä korottamalla veroja ja asunnonvuokraa. Tämä prosessi on tyypillistä valtiomonopolistiselle kapitalismille, sillä verot ja inflaatio ovat niitä alituisia keinoja, joiden avulla valtio jakaa uudelleen tulot monopolien hyväksi. On siis täysi syy olettaa, että kapitalismin jatkuva kehittyminen valtiomonopolistisilla raiteilla ei pysähdytä tätä prosessia, vaan pikemminkin voimistaa sitä.

Toisaalta on otettava huomioon, että kapitalismin kehittyessä työpalkka jää yhä enemmän jälkeen työvoiman arvosta, joka, kuten tiedetään, määräytyy työvoiman säilyttämiseen ja työmiehen perheen ylläpitoon välttämättömien menojen mukaan. Nämä menot taas kasvavat alituisesti. Miksi?

Ensiksikin sen samaisen työn voimaperäistämisen johdosta: mitä suurempia ponnistuksia työ vaatii, sitä suurempia ovat työmiehen voimien palauttamiseen, lääkintään yms. tarvittavat menot.

Toiseksi työmiehen ja hänen perheensä historiallisesti määräytyvien tarpeiden muuttumisen johdosta. Esimerkiksi kaupunkien kasvu johtaa uuden menoerän — liikennekustannusten — ilmaantumiseen. Työmiesten vaimojen ja äitien hakeutuminen ansiotyöhön suurentaa tosin jonkin verran perheen budjettia, mutta aiheuttaa samalla lisämenoja: kotitaloustyötä helpottaviin laitteisiin ja koneisiin, puolivalmisteisiin ruokatarvikkeihin, ateriointiin ravintoloissa ja kahviloissa. Nykyaikainen teollisuus tarvitsee entistä suuremman koulutuksen saaneita työntekijöitä, mikä tekee myös entistä raskaammaksi lasten kasvatuksesta aiheutuvan vanhempien taakan.

Tämä on osoitettavissa numeroilla. Esimerkiksi Yhdysvalloissa keskipalkka jalostusteollisuudessa alitti vuonna 1944 nelihenken perheen toimeentulominimin 19 prosentilla, mutta vuonna 1958 29 prosentilla. Länsi-Saksassa laskettiin vuonna 1955 nelihenken perheen toimeentulominimi 445 markaksi kuukaudessa, mutta noin 70 prosenttia työläisistä ansaitsi alle

toimeentulominimin. Taipumus työpalkan jälkeenjäämiseen työvoiman kasvavasta arvosta vaikuttaa kapitalismin vallitessa epäilemättä tulevaisuudessaakin.

Voimme todeta myös sen, että *joukkotyöttömyys* muodostuu monopolikapitalismin maiden työväenluokalle yhä pelottavammaksi vitsaukseksi. Tekninen edistys näissä maissa synnyttää kroonista työttömyyttä normaaleinkin kausina eikä vain pulavuosina. Tätä työttömyyttä nimitetään usein teknologiseksi. Ja aivan perusteettomasti. Sillä itse asiassa se on sosiaalista, eikä tekniikalla, teknologialla ole sen kanssa mitään tekemistä. Tekninen edistys voi aiheuttaa sellaisia vitsauksia vain olosuhteissa, joissa se palvelee riistäjien rikastumispyyteitä. Sosialismin oloissa tekniikan ja tieteen kehitys helpottaa työtekevän ihmisen asemaa, se johtaa vähitellen tuotteiden runsauden luomiseen, työpäivän lyhentämiseen jne.

Kaikki tämä todistaa vain sitä, että kapitalismille luonteenomainen *työväenluokan aseman huononemisen tendenssi* tulee edelleenkin vaikuttamaan armottomasti.

Tosin joissakin kapitalistisissa maissa ovat työläiset tai työväenluokan erinäiset kerrokset saaneet viimeisten 10—15 vuoden aikana tiettyä parannusta asemaansa. Se ei kuitenkaan ole johtunut siitä, että kapitalismi olisi muuttunut, vaan ainoastaan siitä, että työläiset ovat oppineet taistelemaan tehokkaammin taloudellisten etujensa puolesta ja maailmassa ovat muodostuneet suotuisimmat edellytykset tälle taistelulle, ennen muuta se on sosialististen maiden menestysten ansiota. Nämä tekijät vaikuttavat epäilemättä tulevaisuudessaakin. Kuten itsekkin ymmärrätte, ne eivät ole suinkaan todisteena työn ja pääoman etujen lähenevästä "sopuoinnusta", "luokkarauhasta", vaan päinvastoin ne ovat kasvavien ristiriitojen ja voimistuvan luokkataistelun ilmaus.

* * *

Sellainen on asiantila työväenluokan osalta.

Sitä mukaa kuin kapitalismi kehittyy, se käy yhä sietämättömämmäksi si toisillekin yhteiskuntaluokille ja -kerroksille.

Talonpoikaisto on monopolistisen porvariston ikeen alla jopa niissäkin maissa, joissa ei ole huomattavia feodalismien jäänteitä. Monopolistinen porvaristo käyttää pieniä maalaisisäntiä vastaan muitakin aseita kuin kilpailua. Se pyrkii tietoisesti saattamaan heidät häviöön tai syrjäytetyksi käyttäen yhä useammin määräysvallassaan olevaa valtiota tähän tarkoitukseen. Päätelkää itse: vuosien 1949 ja 1958 välisenä aikana Länsi-Saksassa joutui häviöön yli 200 000 talonpoikaisperhettä. Farmien lukumäärä väheni Yhdysvalloissa vuosien 1940—1954 aikana 1 315 000:lla.

Samanlaisessa asemassa on myös suuri osa *kaupunkien pikkuporvaristoa*, käsityöläisiä, kotiteollisuudenharjoittajia, pikkukauppiaita jne. Hyvin usein pikkuporvariston edustajat säilyttävät näennäisen itsenäisyytensä vain siinä harhauttavassa toivossa, että tulee aika, jolloin hekin pääsevät nousemaan. Se paneekin heidät tarrautumaan epätoivon vimmallalla pikkuverstaaseensa tai puotiinsa, sitäkin suuremmalla syyllä, kun kapitalismin oloissa ei tavallisesti ole kovinkaan helppoa saada työtä tehtaassa tai toimistossa. Jopa pienet ja keskisuuret kapitalistitkin pikkuporvaristosta puhumattakaan tuntevat yhä voimakkaammin monopolien ja niiden käskyvalan alaisen valtion ikeen.

Myös *toimihenkilöt* valtaosaltaan menettävät täydellisesti aikaisemman etuoikeutetun asemansa sitä mukaa kuin heidän lukumääränsä kasvaa. Kun toimihenkilön keskipalkka Yhdysvalloissa vuonna 1890 oli lähes kaksikertainen työmiehen keskipalkkaan verraten, niin vuonna 1920 oli tämä erotus supistunut 65 prosenttiin, ja vuonna 1952 oli toimihenkilön keskipalkka vain 96 prosenttia työmiehen keskipalkasta. Useissa kapitalistisissa maissa opettajat, monet tieteellisen työn tekijät ja monien muiden ammattialojen edustajat saavat aivan mitätöntä palkkaa työstään.

Sitä paitsi *sivistyneistö* kokee erittäin raskaasti itsenäisyytensä menetyksen. Niin sanotut vapaat ammatit lakkaavat yhä suuremmassa määrin olemasta vapaita, sillä yhä suurempi osa henkisen työn tekijöistä siirtyy palkkatyöhön, ts. joutuu niiden joukkoon, joita kapitalistiset yhtymät välittömästi riistävät. Tämä johtaa paitsi sivistyneistön ammatillisen toiminnan vapauden rajoittamiseen, kun se pakotetaan palvelemaan monopolistikoplan alhaisia etupyyteitä, myös painostavan poliittisen valvonnan tiukkenemiseen.

Rinnan porvarillisen yhteiskunnan perusluokkaristiriidan, kapitalistien ja työläisten välisen ristiriidan kanssa syvenee ja kärjistyy myös se ristiriita, joka on olemassa pienen valtiosta määräävän ja sen avulla yhteiskuntaa ryöväävän monopoliryhmän ja kaikkien muiden kansankerrosten välillä. Molempia näitä ristiriitoja kärjistää se, että imperialistisen porvariston pakovoimalta aiheuttaa taloudellisten rasitusten lisäksi myös vakavia poliittisia rasituksia, ennen kaikkea sodan vaaran, voimistuvan taantumuksen ja fasismin uhkan.

Meillä on näin ollen täysi syy tehdä se johtopäätös, että kapitalismin kehitys luo objektiiviset edellytykset luokkataistelun jatkuvalla kärjistymiselle ja laajenemiselle.

Historian kokemus osoittaa, että tuollaisten edellytysten karttuminen ei tietystikään johda automaattisesti sorrettujen taistelun voimistumiseen riistäjiä vastaan. Tiedämmehän, että työväenliike, samoin kuin muidenkin työätekevien kansankerrosten monopoleja vastaan suuntautuva vas-

tarinta, kehittyä epätasaisesti ja jää usein suurestikin jälkeen proletariaatin ja kaikkien työtätekevien luokkatehtävistä. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että monopolit voimistavat poliittista painostusta käyttäen yhä laajemmalla mitalla käskettävissään olevaa valtiokoneistoa työväenliikkeen sortamiseen. Oikeistososialisteihin ja oikeistolaisimpiin ammattiyhdistysjohtajiin nojautuvan hallitsevan porvariston onnistuu yhä vieläkin monissa maissa hajottaa työväenliikkeen rivejä, yllyttää sen eri osastoja toisiaan vastaan ja siten kääntää niiden huomio pois taistelusta sosialismin puolesta. Monopoliyhtymät ovat kaikissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa luoneet koneiston, joka valvoo ammatillisten järjestöjen toimintaa ja säätelee pakollisesti työsuhteita. Ne käyttävät yhä laajemmalla mitalla sellaisia menetelmiä työläisten vainoamiseksi kuin "mustien listojen" laatimista, "tehdaspoliisin" muodostamista jne. Jopa niissäkin porvarillisissa maissa, joissa demokratiaa ei ole virallisesti hävitetty, on tavallinen lakko useinkin suurta uhrautuvaisuutta ja sankaruutta vaativa asia.

Mutta tuo monopolistisen porvariston käytäntö ei ole voinut poistaa luokkataistelun perussyitä, työn ja pääoman välistä vastakohtaa, eikä itse taisteluaakaan. Eivätkö sitä todista esimerkiksi sellaiset tosiasiat kuin monia kuukausia kestänyt terästyöläisten lakko Yhdysvalloissa tai Ruhrin kaivos-työläisten taistelu oikeuksiensa ja etujensa puolesta? Sielläkin, missä monopolien onnistuu terrorin ja väkivallan avulla jonkin aikaa estää avoimet luokkataistelun ilmaukset, saavat ne vain painetuksi työtätekevien luokkavihan pinnan alle, ja se, kuten historian kokemus osoittaa, johtaa vain tulenarkojen ainesten karttumiseen ja voi jonakin kauniina päivänä aiheuttaa hyvin voimakkaan räjähdysksen.

Työläiset ja muut sorretut kansankerrokset tekevät tulevaisuudessa epäilemättä yhä tehokkaampaa ja voimakkaampaa vastarintaa kapitalistisille monopoleille. Tai ehkä me kommunistit pidämme todellisuutena omia toiveitamme tehdessämme tämän johtopäätöksen? Ei, toverit, meillä on täysi syy olla vakuuttuneita siitä, että tämä johtopäätös on oikea.

Ensiksikin tiedämme, että kapitalismin jatkuva kehitys työntää yhä laajempia joukkoja taisteluun monopolien sortoa vastaan ja tuo työtätekeville entistä runsaampaa poliittista kokemusta.

Toiseksi tiedämme, että sellaisen taistelun voimistamista tulee edistämään myös sosialistisen maailman jatkuva kehitys, sen yhä ilmeisemmät menestykset rauhanomaisessa kilpailussa kapitalismin kanssa. Niin kauan kuin kapitalistinen järjestelmä oli planeetallamme ainoa, oli verraten helpoa johtaa työtätekeviä harhaan, selittää ihmisten hätä ja puute milloin mistäkin johtuviksi — seipitellyistä liikaväestön "laeista", ihmisluonteesta, jopa ihmisten "synneistäkin" johtuviksi. Tuollaisiin juttuihin uskova ihminen ei tietenkään kyennyt tekemään vastarintaa sortajilleen eikä taistele-

maan paremmasta elämästä, vaan meni ripittäytymään tai vaipui murheissaan mietiskelemään sitä edesvastuuttomuutta, jolla ihmiset siittäivät kaltaisiaan.

Asiantila muuttui, kun kapitalismin rinnalle ilmaantui ja alkoi kehittyä *socialismi*. Nyt ovat miljoonat ihmiset kaikkialla maailmassa alkaneet jännittyneinä ja tarkkaavaisina seurata, mitä tämä uusi yhteiskuntajärjestelmä antaa tavalliselle rivi-ihmiselle. Ja mitä suurempia menestyksiä sosialistiset maat saavuttavat, sitä ilmeisemmän kapitalisminvastaisen luonteeseen saa laajojen kansanjoukkojen tyytymättömyys imperialistisissa maissa. Sosialismi ei tosin tietyin ajanjakson kuluessa voinut täydellisesti osoittaa kaikkia etuisuuksiaan yhteiskuntajärjestelmänä. Niinpä porvaristo saattoi keinotella vertailemalla toisiinsa vielä äskettäin puolifeodaalisena olleessa Kiinassa ja Yhdysvalloissa tai Ruotsissa, joka Napoleonin ajoista lähtien ei ole käynyt sotia, ja sodan hävittämässä Puolassa. Tuollainen keinottelu ei kuitenkaan voi vaikuttaa pitkälti asioita tuntemattomiin ihmisiin, vaan se menettää kaiken tehonsa.

Ei ole enää kaukana se aika, jolloin Neuvostoliiton työtätekeillä tulee olemaan lyhin työpäivä ja lyhin työviikko maailmassa. Kuluu vielä joitakin vuosia, ja heillä tulee olemaan maailman korkein elintaso. Myös kansandemokratian maat saavuttavat tässä suhteessa valtavia menestyksiä. Niinpä Saksan Sosialistinen Yhtenäisyyspuolue asetti viime edustajakokouksessaan maanne tehtäväksi saavuttaa ja ohittaa Länsi-Saksa lähivuosina kaikkien tärkeiden tuotteiden kulutuksessa henkeä kohti. En epäile, etteikö tämä tehtävä tule menestyksellisesti ratkaistuksi. Sosialismin ja kommunismin rakennustyön kulussa sosialistiset maat saavuttavat ratkaisevia menestyksiä myös kulttuurirakennustyössä, tieteessä, sosialistisen demokratian kehittämisessä, taistelussa uusien, humanisten, todella kommunististen suhteiden puolesta ihmisten kesken, heidän jokapäiväisen elämänsä ja tajuntansa vapauttamiseksi kaikista kapitalistisen menneisyyden jäänteistä.

Kaikki tämä osoittaa havainnollisesti ja käsitettävästi myös porvarillisten maiden työtätekeville, millaisia teitä on kuljettava taisteltaessa hyvinvoinnin, onnellisen, vapaan ja kulttuurivaatimuksia vastaavan elämän puolesta, sellaisen elämän puolesta, joka on todella ihmisen — luonnon korkeimman olennon — arvoista.

* * *

Maailmassa nyt ja vastaisuudessa tapahtuvat muutokset eivät ainoastaan voimista kaikkien työtätekevien, yhä laajempien yhteiskuntakerrosten pyrkimystä sosialismiin, vaan avaavat myös paljon uusia teitä ja mahdollisuuksia kapitalismista sosialismiin siirtymiselle.

Näiden teiden näkeminen ajallaan ja näiden mahdollisuuksien huomioon ottaminen on tärkeä tehtävä työväenluokan puolueille, jotka taistelevat sosialismin puolesta todenteolla eivätkä vain sanoissa. Viime vuosina on marxismi-leninismi saanut tässä suhteessa melko paljon aikaan. Niinpä useiden maiden marxilaiset-leniniläiset ovat ottaneet huomattavia askeleita yleistääkseen sitä uutta, mikä ilmenee nykyajan *yleisdemokraattisissa liikkeissä* ja niiden suhteessa sosialismin puolesta käytävään taisteluun. Näitä kysymyksiä on valaistu kirjassamme "Marxismin-leninismen perusteet", joka ilmestyy kohdakkoin saksan-, ranskan- ja englanninkielisinä käännöksinä. Siksi koskettelen niitä tässä vain hyvin lyhyesti. Kapitalismin nykyinen vaihe tuo esiin erilaisia demokraattisia liikkeitä. Toisin kuin menneisyyden demokraattiset liikkeet ne eivät suuntaudu ainoastaan feodalismia, vaan myös kapitalististen monopolien harjoittamaa sortoa vastaan. Tällaisia liikkeitä ovat: rauhanliike, taistelu kansallisen riippumattomuuden ja suvereniteetin puolesta, taistelu taantumusta ja fasismia vastaan, valtiollisen demokratian puolesta. Niihin kuuluvat myös sivistyneistön humanistiset liikkeet, sen esiintymiset kulttuurin puolustamiseksi, taistelu työtätekevien etuja vastaavan kapitalististen monopolien kansallistamisen puolesta, taistelu naisten ja nuorison oikeuksien laajentamisesta sekä laajojen kansanjoukkojen muista monopolien herruuden oloissa ajankohtaisiksi tulleista vaatimuksista.

Ilmeistä on, että nämä vaatimukset eivät ole sosialistisia, vaan yleisdemokraattisia. Meillä ei ole kuitenkaan enää syytä pitää niitä porvarillisdemokraattisina, sillä ne suuntautuvat välittömästi porvariston hallitsevaa osaa vastaan. Niitä ei voi tyydyttää porvarillinen demokratia, vaan kansan etuja puoltava uudentyyppinen demokratia.

Taistelulla sellaisten demokraattisten vaatimusten puolesta on suuri *itsenäinen merkitys* laajoille kansankerroksille ja erityisesti työväenluokalle. Onhan selvää, että esimerkiksi taistelu rauhan puolesta, atomisodassa tuhoutumisen uhkaa vastaan on meidän päivinämmä taistelua koko edistyksellisen ihmiskunnan erään tärkeimmän tavoitteen puolesta. Sama koskee myös taistelua taantumuksen ja fasismin hyökkäystä vastaan sekä taistelua siirtomaasortoa, vuosisatamme häpeää, vastaan. Myös muut aikamme demokraattiset liikkeet ovat tulleet kansoille elintärkeäksi välttämättömyydeksi.

Suuren itsenäisen merkityksen omaavien liikkeiden kehitys asettaa luonnollisesti työväenluokalle kysymyksen näiden liikkeiden suhteesta sosialismin puolesta käytävään taisteluun. Lahkolaisittain ajattelevat ihmiset esittivät aikoinaan arveluja: eivätkö demokraattiset liikkeet haittaa tätä taistelua, eikä olisi parempi keskittää kommunistisen liikkeen taisteluvoima yksinomaan porvariston valtaa vastaan, proletariaatin diktatuurin puolesta?

Jo Lenin osoitti, että imperialismiin aikakaudella kehittyviin porvarillis-demokraattisiin liikkeisiin kohdistuvat mainitunlaiset epäilyt ovat perusteettomia. Hän osoitti, että tuollaiset liikkeet eivät tällä aikakaudella ole haitta, vaan päinvastoin yksi niistä teistä, joita myöten joukot siirtyvät taisteluun sosialismin puolesta. On täysi syy pitää pätevänä tätä johtopäätöstä varsinkin nykyajan demokraattisiin liikkeisiin nähden. Ne eivät heikkennä, vaan lujittavat työväenluokan asemia taistelussa sosialismin puolesta. Lujittavat ensiksikin sillä, että menestykset ja voitot taistelussa valtiollisen demokratian, rauhan, kansallisen riippumattomuuden ja suvereniteetin yms. puolesta luovat suotuisemmat poliittiset olosuhteet taistelulle sosialismin puolesta. Toiseksi taistelu yleisdemokraattisten etujen puolesta heikentää taantumuksellista porvaristoa, koska se suuntautuu monopolieja, kapitalismin päävoimia vastaan. Kolmanneksi taisteltaessa tällaisista ajankohtaisista työtätekevien eduista voidaan helpoimmin nostattaa ja liittää hyvin suuren kansanjoukot taisteluun hallitsevaa kapitalismia vastaan, saada aikaan vankka liitto niiden ja työväenluokan kesken, hankkia arvovaltaa, jota työväenluokka ja sen vallankumouksellinen etujoukko tarvitsevat voidakseen astua kansanjoukkojen johtoon. Neljänneksi taistelu yleisdemokraattisten vaatimusten puolesta on työtätekeville hyvä poliittisen järjestäytymisen, yhteenliittymisen ja karaistumisen koulu. Se saa joukot ymmärtämään, mikä merkitys on kysymyksellä vallasta, siitä, kenen käsissä valtio on. Ja tähän on sosialistisen vallankumouksen pääkysymys.

Kaikki tämä vaatii tekemään johtopäätöksen: imperialismia ja monopolistista porvaristoa vastaan suuntautuva demokraattinen joukkoliike liittyy nykyään yhä kiinteämmin sosialismin puolesta käytävään taisteluun. Se on tärkeä muoto joukkojen siirtymisessä sosialistisen kumouksen tielle joko välittömästi tahi sellaisen monopolisminvastaisen demokraattisen vallankumouksen vaiheen kautta, johon tuo kansanliike saattaa johtaa.

Osallistuessaan taisteluun yleisdemokraattisten vaatimusten puolesta kommunisti ei tietenkään unohda työväenliikkeen lopullisia päämääriä. Mutta tämä ei tee hänestä vähemmän päättävää ja uhrautuvaa taistelijaa kansanjoukkojen välittömien etujen puolesta, sellaisten vaatimusten kuin rauhan, demokratian, kansallisen riippumattomuuden ja suvereniteetin puolesta. Ei läheskään jokainen demokraatti ole sosialismin kannattaja. Mutta jokainen tietoinen sosialismin puolesta taistelija on työtätekevien kaikkien demokraattisten oikeuksien johdonmukainen puolustaja.

Uusia mahdollisuuksia sosialistiselle liikkeelle avaa myös se seikka, että edellä mainitut nykyajan kapitalismin kehitystendenssit luovat objektiivisia edellytyksiä yhä suuremmalle proletariaatin luokkaliittojen laajenemiselle sen taistelussa sosialismin puolesta. Kysymys on siitä, että taloudelliset ja poliittiset elämänehdot sysäävät aikaa myöten yhä uusia kansankerroksia

päättävään taisteluun hallitsevaa porvaristoa vastaan. Tästä "pitävät huolen" itse monopolit, jotka taantumuksellisella politiikallaan nostattavat itseään vastaan yhä laajempia kansanjoukkoja.

Mutta työväenliike ei saa odotella huolettomana, kunnes uudet liittolaiset yhtyvät siihen itsestään. Jotta kaikki hallitsevaan kapitalismiin tyytymättömät siirtäisivät sosialismin puolelle, jotta toisten kansankerrosten vaistonvarainen oppositio kapitalismia vastaan muuttuisi niiden tietoiseksi taisteluksi *sosialismin puolesta*, täytyy työväenluokan ja sen puolueiden taistella ja työskennellä paljon niin poliittisella ja organisatorisella kuin myös ideologisella alalla.

* * *

Tarkasteltuamme nykyajan kapitalismin kehityksen perustendenssejä voimme tehdä johtopäätöksen, että nykyajan kapitalismilla samoin kuin viime vuosisadankaan kapitalismilla ei ole vähäisintäkään taipumusta kasvaa "itsestään" sosialismiksi. Päinvastoin, hallitsevat kapitalistiset monopolit tekevät kaiken voitavansa estääkseen sosialismin voimien lujittumisen, ehkäistäkseen sen voiton. Mutta "historian viekkaus", sen dialektiikka on siinä, että valtiomonopolistinen kapitalismi omia etupyyteitä tavoitellessaan myötävaikuttaa tahtomattaan *aineellisten edellytysten* luomiseen sosialismin rakentamiselle. Kuten tunnetaan, Lenin kiinnitti erikoista huomiota tähän seikkaan. Hän kirjoitti: "Valtiomonopolistinen kapitalismi on mitä täydellisintä sosialismin *aineellista* valmistelua, siihen johdettava *eteinen*, historian portaikon se askelma, jonka sekä sosialismiksi nimitetyn askelman välissä *ei ole mitään väliaskelmia*."

Todellakin, ottakaamme esimerkiksi seuraava tosiasia: valtiomonopolistinen kapitalismi ajaa tuotannon keskityksen sellaiselle asteelle, että pelkän monopoliyhtymien omaisuuden kansallistamisen seurauksena kehittyneimmissä kapitalistisissa maissa 60—70 prosenttia ja enemmänkin yhteiskunnallisesta tuotannosta muutetaan heti koko kansan omaisuudeksi.

Näin on aineellisen, taloudellisen puolen laita. Joka luulee, että sosialismi voidaan rakentaa välittömästi näistä aineellisista edellytyksistä jättämällä kapitalismin herruus eheäksi ja koskemattomaksi, hän pettää itseään ja muita. Kehittyköötpä sosialismin aineelliset edellytykset kuinka tahansa, valtiomonopolistinen kapitalismi voi "muuttua" sosialismiksi, kuten Lenin tähdensi, vain "vallankumouksellisessa tilanteessa, vallankumouksen aikana". Korostamme, että sosialistinen vallankumous, tapahtukoon se missä muodossa tahansa, *rauhanomaisessa* tai *ei-rauhanomaisessa*, alkaa välttämättä vallan siirtymisestä kapitalistiluokan käsistä työväenluokan, työtä-tekevien käsiin.

Kuten olemme nähneet valtiomonopolistinen kapitalismi yrittäessään tur-

haan kukistaa kommunistista työväenliikettä tehostamalla poliittista sortoaan, sysää samalla vastoin tahtoaan yhä suurempia kansanjoukkoja taisteluun omaa herruuttaan vastaan. Kapitalismin uumenissa vaikuttavat sisäiset yhteiskunnalliset voimat, jotka vastustamattomasti vetävät ihmis-yhteiskuntaa sosialismia kohti, kasvavat ja kehittyvät edelleen. Imperialistisen leirin ulkopuolella tapahtuvat muutokset antavat näille voimille tuntuva virikettä. Tarkoitän ennen kaikkea sitä tosiasiaa, että sosialistinen maailmanjärjestelmä on olemassa ja vahvistuu jatkuvasti. Tämä seikka tarjoaa kaikille kansoille uusia suuria mahdollisuuksia sosialismin puolesta käytävää taistelua varten. Mikä on tämän järjestelmän periaatteellinen merkitys maille, jotka ovat jo lähteneet tai lähtevät tulevaisuudessa sosialismin tielle?

Ensiksikin se, että sosialistisen maailmanjärjestelmän olemassaolo tekee *taloudellisesti mahdolliseksi sosialismin rakentamisen jokaisessa maassa* riippumatta siitä taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta kehitystasosta, jonka se on saavuttanut vallankumoukseen mennessä. Onko tarpeen puhua siitä, kuinka tärkeätä tämä on? Asuahan ihmiskunnan enemmistö tänäkin päivänä taloudellisesti vajaankehittyneissä maissa. Jos sellaisten maiden täytyisi taistella edistyksen puolesta yksinään, niin kuinka paljon niiden kansojen olisikaan kestävä kapitalististen suhteiden kehityksestä aiheutuvaa hätää ja kärsimyksiä! Sosialistisen maailmanjärjestelmän olemassaolo tarjoaa näille maille mahdollisuuden voittaa aikaa ja pelastaa niiden kansat monilta kärsimyksiltä; ne saavat mahdollisuuden sivuuttaa kokonaisen historiallisen vaiheen ja siirtyä suoraan sosialismiin.

Sosialistisen maailmanjärjestelmän periaatteellinen merkitys on toiseksi siinä, että se takaa jokaisen siihen kuuluvan maan turvan imperialismin leiriltä. Tämä seikka tekee *poliittisesti mahdolliseksi sosialismin rakentamisen jokaisessa maassa* riippumatta sen koosta, väkiluvusta ja puolustusvoimista. Tällä seikalla on erityinen merkitys pienille maille, jotka eivät omin voimin pystyisi milloinkaan suojaamaan sosialistisia saavutuksiaan imperialistien hyökkäyksiltä. Minkään sosialistiseen leiriin kuuluvan valtion rajojen turvallisuutta ei tietenkään takaa imperialistien "hyvä tahto", vaan se vakuuttava tosiasia, että imperialistisen hyökkäyksen sat-tuessa ovat kaikkien muiden sosialististen maiden monimiljoonaiset kansat valmiit tulemaan tämän valtion avuksi. Painakoot herrat imperialistit mieleensä tämän totuuden! Älkööt unohtako sitä myöskään Länsi-Saksan militaristit, jotka jälleen ruokkivat maassaan fasistista petoa!

* * *

Olemme siis päättäneet pienen retkemme lähitulevaisuuteen, ja palaamme sieltä takaisin täynnä reippautta, optimismia ja varmoina edis-

tyksellisen ihmiskunnan suuren asian, sosialismin ja kommunismin asian oikeudesta ja lopullisesta voitosta. Riemun tunteet eivät tuudita meitä kommunisteja. Ne päinvastoin herättävät meissä entistä suurempaa tarmoa ja aktiivisuutta, lujaa tahtoa työskennellä ja taistella oman kansamme ja koko työtätekevän ihmiskunnan hyväksi. Ja se on tärkeintä. Muistakaamme, mitä Lenin piti marxilaisuuden voitokkaan opin tärkeimpänä erikoisuutena. Hän kirjoitti, että marxilaisuus eroaa kaikista muista sosialistisista teorioista siinä, että täydellinen tieteellinen selvitys objektiivisen asiointilan ja objektiivisen kehityskulun erittelyssä yhtyy siinä erinomaisella tavalla sen seikan mitä päättävimpään tunnustamiseen, mikä merkitys on joukkojen vallankumouksellisella energialla, vallankumouksellisella luovalla työllä ja vallankumouksellisella aloitteella — ja tietysti myös yksityisillä henkiöllillä, ryhmillä, järjestöillä ja puolueilla, jotka osaavat löytää ja toteuttaa yhteyden tiettyihin luokkiin. Siinä on asian ydin. Vallankumouksellinen energia, luova työ ja aloitteellisuus, joista Lenin puhui, esittävät ehdottomasti yhä ratkaisevampaa osaa kaikissa tulevilla historian käännekohdissa.

Historian lait pysyvät epäilemättä liittolaisinamme vastaisuudessaakin. Meistä itsestämme, kaikkien maiden kommunistisista ja työväenpuolueista riippuu, kuinka menestyksellisesti näiden mahtavien liittolaisten voima tulee käytetyksi.

(Artikkeli on ote SED:n tooreettisessa konferenssissa Berliinissä pidetystä esitelmästä; julkaistu ensimmäisen kerran aikakauslehdessä "Problemy mira i sotsializma", 1960, n:o 4.)

Soihtua tuetaan

SKP:n Kruunuhaan osasto

SKP:n Viiskulman osasto

Otto Wille Kuusinen — Bibliografia

OWK:n kirjoja ja kirjasia

Kirjoitukset Sosialistisessa Aikakauslehdessä vuosina 1906—08.

Torppari. Kirjoitus torpparikysymyksestä Työväen kalenterissa 1914. Helsinki 1913.

Suomen vallankumouksen itsekritiikkiä. Pietari 1919.

Työmiehen talousoppi. Kajaani 1921.

Suomen työväen vallankumouksesta. Arviota ja itsekritiikkiä. Leningrad 1928.

Kommunistisen Internationalen osastojen tehtävistä. Leningrad 1932.

Suomen tie rauhaan ja demokratiaan. Työkansan Sanomien N:o 91/1947 (22. 4. 1947) liite.

Suomen työväenliikkeen opetuksia. Lappeenranta 1949.

Suuri vuosisatamme. Helsinki 1961.

Valitut teokset. Moskova, ei painovuotta.

Kommunisti-lehdessä julkaistuja OWK:n kirjoituksia

Tervehdys SKP:n 9. edustajakokoukselle. Kommunisti 11—12/1951.

Tervehdys Suomen työväenliikkeen 60-vuotisjuhlille. Kommunisti 6/1964.

Kiinan valtiojärjestelmä ja marxismi-leninismi. Kommunisti 6/1964.

Kuinka Lenin paransi lapsentaudin Kominternissa. Komunisti 9/1966.

Eduskuntapuhe 10. 11. 1917. Kommunisti 9/1966.

Trotskista. Kommunisti 12/1970.

Tieteellisen kommunismin synty. (Ensimmäinen ehdotus Kommunistisen Manifestin jälkipuheeksi. Vuodelta 1933). Kommunisti 9/1971.

Teesit Suomen työväen vallankumouksen 15-vuotispäivän johdosta, osa Internationalismi. Kommunisti 9/1971.

Kirje I. Senkinille Kalevalan venäjänkielisestä käännöksestä. Vuodelta 1962. Kommunisti 9/1971.

SKP:n vuosikirjoissa julkaistuja OWK:n kirjoituksia

Neuvostokansan viha ja taistelu. SKP:n vuosikirja I. Helsinki 1946.

Oikeistososialistit ovat työväenliikkeen hajoittajia. SKP:n vuosikirja V. Helsinki 1949.

Sodanlietsojien internationaali. SKP:n vuosikirja VII. Helsinki 1951.

OWK:n työstä ja elämästä julkaistuja kirjoja ja kirjoituksia

Juhlakirja O. W. Kuusisen 90-vuotispäiväksi. Toimituskunta: Tuure Lehén, Inkeri Lehtinen, Marja-Leena Mikkola. Kirjoittajat: J. Duclos (Ranska), F. Färnberg (Itävalta), H. Hagberg (Ruotsi), E. Løvlien (Norja), J. A. Arbatov (Neuvostoliitto), P. Prokkonen (Neuvosto-Karjala), W. Ulbricht (DDR), D. Nemes (Unkari), R. Palme Dutt (Englanti), Hertta Kuusinen, Ville Pessi, Pauli Martinmäki, Toivo Karvonen, Marja-Leena Mikkola, Erkki Salomaa (Suomi). Kansankulttuuri 1971.

Tuure Lehén: Marxilaisuuden alkukylvöä Suomessa. Kansankulttuuri 1971. Kirjoituksia Kommunisti-lehden seuraavissa numeroissa: 18/1946, 9/1951, 9/1956, 6/1961, 5/1964, 6/1964, 9/1964, 12/1967, 1/1971, 9/1971. Kirjoituksia SKP:n vuosikirjoissa 1945, 1946, 1951.

Nuori Otto Ville Kuusinen 1881—1920. Toimittanut Vesa Salminen. Gummerus, Jyväskylä 1970.

P. B.

Sosiologia

Westermarck-seuran kuudesti vuodessa ilmestyvä aikakauskirja.

Tänä vuonna ilmestyneissä numeroissa mm.:

- 1/71 Ilkka Alanen:** Suomen mustalaisväestön muuttunut asema
Olavi Niitamo: Kansantalouden kirjanpidon lähtökohtia
- 2/71 Yrjö Engeström:** Koulutus ihmisten seulojana
Mikael Böök: Marxism eller sociologi
- 3/71 Yhteiskuntatieteiden metodologian erikoisnumero.**
Kirjoittajina mm. von Wright, Allardt, Markovic, Apel, Israel
- 4/71 Kirjoituksia professoreista.**

Vuosikerran tilaushinta 22 markkaa; tilauksia välittävät kirja-kaupat.

Irtonumeron hinta 4 markkaa; irtonumeroita myyvät hyvin varustetut kirjakaupat ja niitä voi tilata osoitteella Juuso Saloski, Sepänkatu 17 B 29, 00150 Helsinki 15.

Poliittisia asiakirjoja

SOL:n uusi kannanotto Tšekkoslovakian tapahtumiin

Kansainvälisesti on voitu huomata, että sosialistisen 'opiskelijaliikkeen' piirissä on useissa maissa tapahtunut voimakasta ideologista kehitystä ja selkiytymistä. Useat sosialistiset opiskelijajärjestöt ovat viime aikoina lähentyneet kansainvälisen kommunistisen liikkeen yleislinjaa ja asettaneet omat voimansa työväenluokan käytettäväksi. Samanaikaisesti on käyty välienselvittelyä erilaisia sosialistiseen opiskelijaliikkeeseen tunkeutuneita porvarillisia vaikutteita vastaan. Tässä kehityksessä Sosialistinen Opiskelijaliitto on katsonut aiheelliseksi arvioida uudelleen eräitä aikaisemmin tekemiään päätöksiä.

Suhtautuminen Tšekkoslovakian tapahtumiin v. 1968 ja niiden antamiin opetuksiin on ollut mitä selkein osoitin arvioitaessa vasemmistolaisen opiskelijaliikkeen ideologista selkiytymistä ja marxismi-leninismien perusperiaatteiden omaksumista.

Elokuussa 1968 myös Sosialistinen Opiskelijaliitto teki Tšekkoslovakian tilanteesta arvion, joka ei riittävästi ottanut huomioon imperialististen voimien Tšekkoslovakian sosialismia ja koko sosialistista maailmanjärjestelmää vastaan käynnistämän hyökkäyksen laatua ja voimaa. Edellytykset virheelliselle ja työväenluokan kansainvälisyyden periaatteet syrjäyttävälle kannanotolle loi toisaalta julkisten tiedotusvälineiden antama yksipuolinen, puutteellinen ja virheellinen-

kin informaatio sekä toisaalta marxismi-leninismien periaatteiden vähäinen tuntemus ja jopa kielteinen suhtautuminen niiden noudattamiseen liiton omassa johdossa.

TKP:n kansainvälistä kommunistista liikettä varten laatimassa Tšekkoslovakian kriisiä, sen taustaa ja syitä käsittelevässä laajassa asiakirjassa sekä TKP:n 14. edustajakokouksessa on tullut esille puolueen nykyisen linjan johdonmukaisuus ja oikea suunta. Sosialistinen Opiskelijaliitto tervehtii ilolla TKP:n lujittumista ja sen kykyä selviytyä kriisitilanteesta ja turvata edelleen sosialismien rakentaminen Tšekkoslovakiassa.

Ottaen huomioon sen suuren merkityksen, mikä Neuvostoliiton ja neljän muun Varsovan liiton maan Tšekkoslovakian sosialismin ja Tšekkoslovakian kansan etujen turvaamiseksi antamalla avulla on ollut tilanteen normalisoimiseksi ja vastavallankumouksellisen iskun takaisinlyömiseksi sekä koko Euroopan turvallisuuden suojelemiseksi, Sosialistinen Opiskelijaliitto katsoo tehtäväkseen liiton äskettäin hyväksytyn periaateohjelman periaatteisiin nojautuen peruuttaa kannanottonsa elokuun 25 päivästä 1968. Liitto kehottaa jäseniään ja kaikkia edistyksellisiä voimia kehittämään itseään, tutustumaan TKP:n selvityksiin Tšekkoslovakian kriisikehityksestä, tekemään tunnetuksi näitä asiakirjoja ja aina valppaasti toimimaan imperialismin taantumusvoimien sosialistisia maita ja edistyksellisiä voimia vastaan suuntautuvien aikeiden paljastamiseksi ja torjumiseksi näiden kaikissa ilmenemismuodoissa.

Sosialistinen Opiskelijaliitto
hallitus 24. 6. -71

SKP:n kannanotto EEC- kysymyksestä

Suomen suhteet EEC:hen ovat nousseet keskeiseksi kysymykseksi suurpääoman vastaisessa taistelussa. Soihtu julkaisee Suomen Kommunistisen Puolueen selkeän kannanoton EEC-kysymyksestä. Seuraavassa numerossa käsitellään EEC:n vastaisen rintaman rakentamista.

Suomen Kommunistinen Puolue on aina vastustanut suljettuja kauppaliitoutumia. Puolue on kannattanut kaupan ja taloudellisen yhteistyön kehittämistä maailman kaikkien maiden kesken kaikkia osapuolia hyödyttävällä tavalla ja ilman millekään taholle kohdistuvaa syrjintää. SKP ja SKDL olivat 10 vuotta sitten ainoa poliittinen voima, joka eduskunnassa vastusti Suomen liittämistä EFTA:an.

Vaikka EFTA onkin suhteellisen vapaamuotoinen liittoutuma ja vaikka Suomi onkin ollut vain EFTA:n liittännäisjäsen, ovat tämän jäsenyyden seuraukset olleet maallemme selvästi vahingolliset.

Neuvostoliitosta tapahtuva tuonti tuli EFTA-järjestelyjen yhteydessä tosin siten muodollisesti turvatuksi, että myös se on voinut tapahtua tullivapaasti. Tästä huolimatta ja osaksi juuri EFTA:an liittymisen seurauksena Suomen ja Neuvostoliiton välisen kaupan osuus maamme kokonaiskauppavaihdosta on suhteellisesti supistunut. Muille sosialistisille maille ei edes mainitunlaisia etuisuuksia myönnetty, joten EFTA-järjestelyt ovat merkinneet niiden kaupallista syrjintää.

Kauppatase on lähes koko EFTA-jäsenyyden ajan ja vuoden 1967 devalvaatiosta huolimatta ollut suuresti vajauksellinen. Ulkomaiset velat ovat kasvaneet, ja sen aiheuttamat korkomenot muodostavat jo huomattavan kansantaloudellisen menetyksen. Inflaatio on lyhyitä poikkeusajoja lukuunottamatta jatkunut, vaikka ulkomaisen kilpailun li-

säätymisen piti estää hintojen nousu. Tuonnin paisuminen on vaikeuttanut mennekkimahdollisuuksia monilla kotimaisen tuotannon aloilla, hidastanut tuotannon kasvua ja lisännyt työttömyyttä. Kun maan ulkomaista maksutasetta on yritetty pitää edes jonkin laisessa kunnossa, on turvauduttu kulutuskysyntää ja taloudellista kasvua rajoittavaan politiikkaan, mikä taas on vielä edelleen heikentänyt työllisyyttä.

Maastamuutto on saanut suuren laajuuden ja maan väkiluku on alkanut pienentyä. — Tilannetta on vielä pahentanut se, että koko EFTA-jäsenyyden aikana ei ole koskaan haluttu turvautua sellaiseen tuonnin rajoittamiseen, jonka EFTA-säännöt tilapäisesti sallivat työttömyydestä ja maksutasehäiriöistä kärsivälle maalle.

Tähänastisista kielteisistä kokemuksista huolimatta maassamme on vahvoja poliittisia voimia, joiden päämääränä on nyt saada Suomi sidotuksi Euroopan talousyhteisöön niin läheisesti kuin suinkin. Yritys käyttää Pohjoismaiden taloudellista yhteistyötä Nordek-suunnitelman muodossa EEC-jäsenyyteen tähtäävän toiminnan naamiona epäonnistui. Tämä ei kuitenkaan estänyt maamme oikeistovoimia heti etsimästä uutta keinoa samaan päämäärään pyrittäessä. Uudeksi keinoksi omaksuttiin jäsenyyden muoto, jota alettiin nimittää "kauppasopimukseksi" tai "kaupalliseksi järjestelyiksi". Neuvottelujen kuluessa on käynyt selväksi, että ko. "järjestelyt" tarkoittavat Suomen ja EEC:n välisen vapaakauppaalueen muodostamista.

Mainitunlaiset "kaupalliset järjestelyt" olisivat maamme koko kansantalouden kehitykselle vahingollisia. EEC on olemukseltaan kapitalistisen Euroopan suurimpien monopolien keskinäinen liitto, joka tähtää riiston tehostamiseen työläisten, pienipalkkaisten toimihenkilöiden, pienviljelijöiden, pienyritystajien ja kaikkien työätekevien väestökerrosten keskuudessa.

Tullien poistaminen EEC-maista tapahtuvan tuonnin osalta johtaisi erityisesti länsi-saksalaisten tavaroiden tuonnin paisumiseen, yhä vaikeampiin kauppatasevajauksiin, suurempaan ulkomaiseen velkaantumiseen, työttömyyden lisääntymiseen ja maastamuuton jatkuvaan kasvuun. Se kiihdyttäisi työnantajien pyrkimyksiä kansainvälisen kilpailun nimissä alentaa työläisten reaali-palkkoja ja sosiaalista turvallisuutta sekä vaatia kapitalisteille yhä uusia verohelpotuksia ym. etuisuuksia.

Suomen ja Neuvostoliiton välinen kauppa ja muu taloudellinen yhteistyö on toisen maailmansodan jälkeen suuresti hyödyttänyt maamme ulkomaankaupan ja koko talouselämän kehitystä. Maamme ja kansamme etujen mukaista on edistää tätä yhteistyötä edelleen ja torjua kaikki sitä jarruttavat esteet. Tämän vuoksi Suomen ei pidä liittyä EEC:n jäseneksi, sillä jäsenyys, olkoonpa sen muoto mikä tahansa, vaikeuttaisi Suomen ja Neuvostoliiton välisen taloudellisen yhteistyön kehittämistä.

Suomen EEC-jäsenyys olisi myös ristiriidassa Suomen kansainvälis-poliittisen aseman kanssa. EEC:lle ominaiset ylikansalliset päätöksenteko- ja toimintamuodot rajoittaisivat maamme kansallista itsemääräämisoikeutta. Suomen ulkopoliittisen linjan määrittelyssä ovat keskeisessä asemassa Suomen ja Neuvostoliiton ystävälliset ja luottamukselliset suhteet, joiden perusasiakirja on YYA-sopimus. Suomi ei voi YYA-sopimusta loukkaamatta liittyä Euroopan talousyhteisöön, joka ennen kaikkea on Länsi-Saksan ja eräiden muiden NATO-maiden taloudellinen ja poliittinen liittoutuma Neuvostoliittoa ja muita sosialistisia maita vastaan. Tapahtuukoonpa Suomen EEC-hen liittyminen millä tavoin tahansa ja vaikkapa sellaistaakin muotoa käyttäen, jota voidaan nimittää "kaupalliseksi järjestelyiksi", merkitsee se Suomelle entistä suurempaa riippuvuutta Länsi-Saksasta ja muista

NATO-maista. Suomen on kaikissa tilanteissa noudatettava YYA-sopimuksen velvoitteita, jotka ovat Suomen kansallisen olemassaolon vahvin turva.

EEC:n ulkopuolelle jääminen ei tulisi merkitsemään mitään eristäytymistä — ei edes EEC-maista — eikä sellaisia taloudellisia haittoja, kuin liittymistä puolustelevalle propaganda on halunnut selittää. Sen vastapainona Suomella olisi jopa nykyistäkin suuremmat mahdollisuudet kehittää tuotannollista toimintaa kotimaan sekä EEC:n ulkopuolella olevia, niiden joukossa sosialististen maiden markkinoita varten.

Suomen Kommunistinen Puolue kehottaa työläisiä, toimihenkilöitä, pienviljelijöitä, pienyrittäjiä ja kaikkia maamme työtätekeviä väestökerroksia yhteistoimin torjumaan pyrkimykset, joiden tarkoituksena on saada maamme liitettyä EEC:hen, olkoonpa liittymisen muoto sitten mikä tahansa.

SKP:n poliittinen
toimikunta 23. 6. -71

Raportteja

Tilanne hallinnonuudistuksessa

Korkeakoulujen hallinnonuudistus on jälleen tulossa akuuttiin vaiheeseen — opetusministeriöstä on ilmoitettu, että uusi lakiehdotus pyritään esittämään eduskunnalle jo tänä syksynä. Elokuussa koottiin ministerivaliokunta, jonka on määrä mahdollisimman nopeasti valmistaa poliittisesti sopiva painos "teknisesti valmiiden lakiluonnosvaihtoehtojen pohjalta". Valiokunnan puheenjohtajana on pääministeri Karjalainen ja jäsenenä opetusministeri Itälä (lib) sekä ministerit Kuusi (sd), Kalavainen (sd) ja Gestrin (r). Gestrin ja Kuusi edustavat taantumuksellisen-teknokraattisia näkökantoja, muut valiokunnan jäsenet ovat edistyskellisemmällä linjoilla.

Kommunistien, kansandemokraattien ja muiden edistyskellisten voimien kannalta tilanne on sikäli hankala, että tiedot lakiesityksen antamisajankohdasta ja sisällöstä ovat sekavia ja suuresti keskenään ristiriitaisia. Kun tästä aiheutuvaan epävarmuuteen vielä lisätään valtiollan puolentoista vuoden mittaisesta taktisesta viivyttelystä aiheutunut "kylästyminen" asian pitkistymiseen joukkojen keskuudessa, voidaan joutua tilanteeseen, jossa edistyskellinen rintama hajoaa periaatteettomaan kompromissipolitiikkaan: "Kun vihdoinkin saadaan kohtalaisen siedettävä uudistus, niin otetaan se eikä ryhdytä vaatimaan äärimäisyyksiä, sillä liikehtiminen voi johtaa vain asian pitkittymiseen." On tietenkin

selvää, että kommunistit pysyvät periaatteellisella linjalla, mutta toisaalta on ollut vaikeata määritellä parasta taktiikkaa — nimenomaan ratkaista kysymystä joukkoliikkeestä ja sen suhteesta yleisdemokraattisen rintaman luomiseen ja säilyttämiseen.

Seuraavassa eräitä tekijöitä, jotka on otettava huomioon politiikkamme muotoilemisessa:

1. Kapitalismille välttämätön uudistus

Tutkimuksen ja koulutuksen uudelleenjärjestelyt johtavissa kapitalistisissa maissa 1960-luvun alusta lähtien olivat vastaus valtiomonopolistisen kapitalismin ja tieteellisen-teknisen vallankumouksen nykyisen kehitysvaiheen asettamiin vaatimuksiin.

Suomessa teknokraattinen uudistustoiminta alkoi 60-luvun puolivälissä toisaalta vastauksena suomalaisen tiede- ja koulutuslaitoksen vaikeiksi kehittyneisiin ongelmiin ja toisaalta sopeutumisyrittäksenä imperialismiin ja tässä yhteydessä nimenomaan tieteen imperialismiin asettamiin poliittis-taloudellisiin ideologisiin vaatimuksiin. Tärkein konkreettinen ilmiö oli eurooppalainen integraatio: Suomen EFTAan liittyminen toimi laukaisijana, kiihdyttiminä olivat tulevaisuudessa häämöttävät EEG-näkymät sekä OECD:n epäsuora ja suora vaikutus. Tiedettä ja pitkälle kehitettyä teknologiaa käyttävät monopolit tarvitsevat vakaita ja laajoja markkinoita sekä yhden maan resurssit ylittävää pääomien, työvoiman ja tutkimuksen käyttöä. Yhtenä ratkaisukeinona on kapitalistinen integraatio. Tämä puolestaan pakottaa eri maat "vakauttamaan" taloutensa ja samalla lisäämään valtion merkitystä monopolien yhteisten etujen ajajana. Valtio toimii suunnittelijana, säätelijänä ja monopolille toimintaedellytyksiä luovien laajojen penusinvestointien rahoittajana

(mm. koulutus ja pääosa tutkimuksesta). Tutkimus ja koulutus on elimellinen osa tässä kokonaisuudessa, eikä siten monopolien etujen kannalta ole mahdollista sallia koulutus- ja tiedeinstituutioiden demokratisointia. Demokratisoinnin aste riippuu tässäkin kysymyksessä kansainvälisestä ja kansallisesta luokkavoimien suhteesta. Miksi Suomen vuonna 1964 aloitettu teknokraattinen tiede- ja koulutusreformi sai korkeakoulujen hallinnon uudistuksen kohdalla vuosina 1969—70 poikkeuksellisen demokraattisen muodon — verrattuna muihin kokonaisuudistuksen osatoteutuksiin ja ulkomaisiin reformeihin?

2. Tapahtumat v. 1969—70

Ensimmäiseksi on todettava, että Suomi on osa tieteen imperialismiin järjestelmää — kolmannen luokan tekijä EEC:n reunamailla. Toiseksi on huomattava, että ulkopoliittisista syistä Suomen sidonnaisuus ei ole saanut tiukkoja organisatorisia muotoja (paitsi heikko EFTA ja sittemmin OECD). Tämän vuoksi tieteellisesti täysin epäautonomisen Suomen sidonnaisuus länteen ilmenee tradition samuutena, jonka organisatoriset muodot toteutuvat virallisina ja epävirallisina "tieteellisinä" ja "kulttuurisyhteyksinä". Olennaisimmin on kysymys ulkomaisen tutkimuksen käyttämisestä ja kouluttautumisesta sitä käyttämään. Sen sijaan yhteisten tutkimusprojektien merkitys on pienempi. Toinen merkittävä "epäpoliittisen" sitoutumisen muoto on taloudellinen riippuvuus: maamme tuonnin pääosan — korkea teknologiaa edustavien investointitavaroiden — suuntautuminen länteen ja nimenomaan eurooppalaisen imperialismiin päämaahan Länsi-Saksaan. Tämä kahle talous — teknologia — tiede on meille sanan konkreettisessa merkityksessä rautainen. Poliittis-organisatorinen "sitoutumattomuus" estää sekä ulko- että

kotimaiset viralliset ja julkiset vaatimukset reformien suoranaisesta koordinoimisesta eurooppalaisen integraation tarpeiden mukaan. Toisaalta tarjoutuu kotimaassa mahdollisuus demokraattisiin myönnytyksiin, koska esimerkiksi korkeakoulujen hallinnon uudistus ei vielä sinänsä tarjoa suuria mahdollisuuksia Suomen tieteen muuttamiseen, koska tuo tiede on äsken mainitulla tavalla tiukasti "oikeissa käsissä".

Vuonna 1968 koettiin kriisikausi, jolloin eri maissa esiintyi opiskelija- ja myös työläisliikehdintöjä yleensä imperialismia ja erityisesti teknokraattisia koulutus- ja tiedeuudistuksia vastaan. Liikehdinnät tukahdutettiin useimmiten voimakeinoin.

Ulkomaiset liikehdinnät saivat tapahtumat liikkeelle myös Suomessa. Vanhan valtaus osoitti, että täälläkin opiskelijat saattavat tehdä muutakin kuin vaatia opintojen rationalisointia. Toisaalta tarve välttää valtiomonopolistista säätelypolitiikkaa ja erityisesti "hyvin" alkanutta vakauttamista häiritsevät liikehdinnät (mahdollisesti ns. kansanrintaman hajoaminen) ja toisaalta mahdollisuus opiskelijajoukkoon vedoten ja jopa opiskelijabyrokraattien tuella ("demokraattinen kompromissi") ohittaa uudistusta voimakkaasti vastustanut professorikunnan valtaenemmistö, (ja siten neljän vuoden lykkäytymisen jälkeen saada kapitalismille välttämätön reformi vihdoin suoritetuksi): johtivat populististen ideoiden siivittämän ja taktisten laskelmien kannustaman opetusministeri Virolaisen tekemään "kapitalistisen maailman demokraattisimman hallinnon uudistusesityksen". Taustalla on ilmeisesti vaikuttanut Suomen vaikutusvaltaisiin politiikka ja tiedepoliittikko — presidentti Kekkonen.

Luonnollisesti kansandemokraattien hallituksessa olo merkitsi sinänsä painetta ja vaikutusmahdollisuutta demokraattiseen uudistukseen päin.

Huolimatta opiskelijoiden, työläisten ja koko kansandemokraattisen liikkeen

taistelusta, taantumus onnistui jarruttamaan lain yli vaalien sen jälkeen kun sosiaalidemokraatit olivat ensin viivytäneet asian valiokuntakäsittelyä.

Tilanne nyt

Kevään 70 vaalien jälkeen oikeisto on yleisesti voimistunut ja aktivoitunut, Suomi on tiukasti OECD:n jäsen, EEC-neuvottelut ovat käynnissä, Neuvostoliiton kanssa käymämme kauppa on vähentynyt suhteellisesti pienimmilleen toisen maailmansodan jälkeisenä aikana.

Toisaalta korkeakouluissa kommunistit ovat vahvemmissa asemissa kuin koskaan, minkä ansiosta on myös pystytty luomaan opiskelijaliikkeessä yleisdemokraattisen rintaman pohja.

Hallinnonuudistuksen taktinen viivyttäminen ja sopivan kompromissin etsimisestä aiheutunut lykkääntyminen ovat kuitenkin luoneet tilanteen, jossa opiskelijajoukkojen keskuudessa (suuri osa opiskelijoista ei edes ollut yliopistolla vuonna 1970) vallitsee epätietoisuutta hallinnonuudistuksen merkityksestä — sen yhteiskunnallisista yhteyksistä ja sen luomista tulevaisuudennäkymistä. Syntyy otollista maaperää periaatteettomalle kompromissialttiudelle.

Monopoliin ja valtiovallan etujen mukaista on pyrkiä estämään imperialismin vastaisen taistelun kehittyminen entistä pitemmälle yliopistoissa ja koettaa tukahduttaa jo olemassa oleva toiminta sekä hämärtää uusien opiskelijajoukkojen tietoisuutta. Oikeiston strateginen tavoite on yleisdemokraattisen rintaman hajoittaminen ja kommunistien eristäminen joukoista. Näin ollen objektiivisen ja polttavan uudistustarpeen ajamana, vahventuneen oikeiston vaatimusten alla, kiinteämmän läntisen integraation oloissa ja korkeakouluissa vahvistuneen edistykellisen voiman paineen huomioon ottaen hallitus tulee tekemään sellaisen esityksen, joka demokraattisuutensa an-

sioista hajoittaisi yleisdemokraattisen rintaman, integroisi opiskelijajoukkojen kompromissilla tulevaan järjestelmään, passiiviksi joukot ja eristäisi kommunistit — ainoan voiman joka voi organisoida tieteen parissa työskentelevät joukot subjektiksi työväenluokan rinnalle taisteluun tieteen imperialismia vastaan.

Joukkoliike

Hallituksen esitys ei ilmeisesti tule antamaan sinänsä riittävää ainesta joukkoliikkeen kehittämiseksi. Lisäksi on otettava huomioon, että laki pyrittäneen saamaan sellaiseksi, että se menisi läpi ilman SKDL:n tukea — toisin sanoen hallituksen voimin. Näin olleen merkittävien muutosten saaminen lakiin eduskuntakäsittelyssä edellyttää kansandemokraateilta erityistä valppautta. Tietysti kommunistit ja kansandemokraatit pysyvät entisellä linjallaan ja vaativat johdonmukaisesti demokraattista hallintoa, mutta tämä ei riitä. Tärkeintä on se, että tämän syksyn tilanteen tarjoamat mahdollisuudet käytetään hyväksi joukkojen tietoisuuden kohottamiseksi ja rintaman rakentamiseksi sita yliopiston sisältöä koskevaa taistelua varten, joka todenteolla alkaa hallinnonuudistuksen jälkeen.

Joukoille on perusteellisesti ja kärsivällisesti selvitettävä hallinnonuudistuksen tausta, annettava riittävä tieto kulloisestakin tilanteesta ja esitettävä taistelun perspektiivit.

Korkeakoulujen hallinnonuudistus luo organisatorisia edellytyksiä imperialismin vastaisen taistelun laajentamiseksi yliopistoihin, joissa ja joista käsin voidaan suunnata toiminta niitä muotoja vastaan, joissa kapitalismin ja imperialismin kahle ilmenee koulutuksen ja tieteen alueella.

Tarkoituksena on heikentää imperialismin otetta ja pyrkiä luomaan yhteyksiä sosialistiseen maailmanjärjestelmään

ja luoda näin edellytyksiä tieteen ja koulutuksen ohjaamiseksi kansan valtaenemmistön etujen mukaisesti.

On kyettävä tuomaan selkeästi esiin ne konkreettiset kysymykset, joiden ympärillä kamppailua tullaan käymään: tutkimuksen, opetuksen ja opiskelun vapaus suorasta sidonnaisuudesta monopolihin ja valtiomonopolistisiin suunnitelmiin, oikeusturva, tutkintorakenteen repressiivinen luonne, tutkimuksen ja koulutuksen päätöksenteon julkistaminen ja demokratisoiminen valtionhallinnossa, taantumuksellisten tutkimusprojektien paljastaminen ja ehkäiseminen, imperialistisen ideologian paljastaminen jne. Kaikissa tapauksissa voidaan ja on myös pyrittävä esittämään konkreettisia anti-monopolistisia ja anti-imperialistisia vaihtoehtoja.

Ari Erti

Kuusi tiedepoliittista ohjelmaa

Suomen Teollisuusliitto: Tutkimuspoliittinen ohjelma (hyväksytty 26.10.1970)

Valtion teknillistieteellinen toimikunta: Teknillisen tutkimus- ja kehitystyön runko-ohjelma (hyväksytty 16.12.1970)

Valtion tiedeneuvosto: Tutkimusvarojen lisäämisen lähitavoitteet ja niiden edellyttämät toimenpiteet (hyväksytty 9.3.1971)

Kauppa- ja teollisuusministeriön teollisuusneuvottelukunta: Teknisen tutkimuksen ja kehitystyön suunnitelma vuosi 1971—1980 (hyväksytty 10.3.1971)

Suomen Kansan Demokraattinen Liitto:

Tiede- ja korkeakoulupoliittinen ohjelma (asiallisesti hyväksytty 16.5.1971)

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue: Tiedepoliittinen ohjelma (toistaiseksi hyväksymätön luonnos)

Suomessa tieteellisen tutkimuksen rahoituksen, organisaation ja suunnittelun kehittäminen on ollut satunnaista. Tuotannon raaka-ainevaltaisesta rakenteesta johtuen (alkutuotanto, puunjalostus-, metallien perus- ja elintarviketeollisuus) ei kotimainen monopoliporvaristo ole kansainvälisessä kilpailussa ollut pakotettu käyttämään tiedettä voittonsa turvaamiseen. Tilanteessa on kuitenkin tapahtunut muutoksia pääoman ja työvoiman liikkuvuuden lisääntyessä, kapuan rajoitusten vähetessä sekä tieteen aikaansaamien taloudellisten vaikutusten moninkertaistuessa johtavissa teollisuusmaissa. Unohtaa ei myöskään sovi sosialistisen maailmanjärjestelmän kehityksen antamaa pakotetta.

Vähitellen Suomen monopoliporvaristolle on valjennut, että sijoituksia tieteen on tuntuvasti lisättävä. Toisaalta toimintatavalleen ominaisesti kapitalistiset yritykset pyrkivät sysäämään kustannuksiaan valtion tai suoraan palkansaajien maksettavaksi. Näin ollen suurpääoman toimesta on valmisteltu laajaa kamppailua, jolla aiotaan toteuttaa valtava tulosiirto monopolien hyväksi.

Pikaisessa tahdissa on valmistettu tiedepoliittisia ohjelmia, joissa esitetään toinen toistaan röyhkeämpiä vaatimuksia suoranaisen rahallisen tuen ja suuryhtiöiden jo ennestään suurten verohelpotusten laajentamiseksi sekä valtion tutkimuslaitosten täydelliseksi alistamiseksi monopolien käskyvaltaan. Näitä vaatimuksia perustellaan julkeilla vääristelyillä ja pinnallisesti tulkituilla kansainvälisillä vertailuilla.

Avoimena osoituksena valtion elinten suurpääomaa suosivasta politiikasta on valtion tiedepoliittisten elinten lähes täy-

dellinen yhtyminen Teollisuusliiton vaatimuksiin. Vastapainon monopolien ja valtiovallan rintamalle muodostavat työväenjärjestöt uusine tiedepoliittisine ohjelmineen.

Tieteen talous

Monopolien tiedepoliitikassa lähdetään siitä suorasukaisesta näkemyksestä, että "Perustutkimus ja valtaosa sovelletusta tutkimuksesta kuuluvat (harv. JA) ensisijaisesti valtiovallan vastuusektoriin" (Teollisuusliitto s. 11). Kehittämistyö taas on lähempänä välitöntä voitontavoittelua, joten Teollisuusliitolla on syytä esittää: "... kehittämistyön on tapahduttava lähinnä teollisuudessa" (s. 11). Mutta koska kehittämistyö ei sekään tapahdu ilman kustannuksia on Teollisuusliiton mielestä välttämätöntä, että "erityisiin tutkimus- ja kehittämisrahostoihin tehtävät siirrot sallitaan vähentää veronalaisesta tulosta nykyisten investointi- ja vientivarausrahastosiirojen tapaan; yrityksille annetaan oikeus vähentää verotuksessa tulostaan tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuneiden menojen osalta todellisten menojen lisäksi *erityinen* (harv. JA) vähennys; yritysten omasta tutkimustoiminnasta syntyneet rojaltiltulot säädetään määrävuosilta verovapaiksi".

Teollisuusneuvottelukunta yhtyy näihin vaatimuksiin, tosin vieläkin vaativaisempana. Se esittää lisäksi liikevaihtoverotuksen uudistamista (arvonlisäveron mukaiseksi) sekä julistaa: "Verotusteknisistä keinoista tulee /.../ muodostua riittävän pysyviä, jotta yritykset voivat pitkällä tähtäimellä luottaa julkisen valan toimenpiteisiin ... (s. 22).

Pelkät verohelpotukset eivät kuitenkaan tyydytä monopolieja. Teollisuusliitto pitää tärkeänä, että "... julkisin varoin tuetaan tähänastista enemmän teollisuudessa tehtävää tutkimus- ja kehittämistyötä" (s. 22). Omituisen epä-

johdonmukaisesti Teollisuusliitto yrittää kosiskella tässä yhteydessä kokonaisvaltaisen tutkimuspolitiikan kannattajia: "Osoittamalla tutkimustukea suoraan teollisuuteen voi julkinen valta myös tehokkaasti koordinoita tutkimuspolitiikan tukemaan yleisiä teollisuuspoliittisia tavoitteita" (s. 22). Jos nimittäin Teollisuusliitto todella haluaisi julkisen vallan koordinoititoimenpiteitä, tulisi sen verohelpotusten sijasta vaatia yrityksiltä perittäväksi erityinen tutkimusvero, josta saadut varat valtio jakaisi teollisuuspolitiikkansa tueksi.

Myös suoranaisen valtion tuen alla teollisuusneuvottelukunta on jopa askeleen edellä Teollisuusliittoa monopolien suosimisessa. Teollisuusneuvottelukunta ehdottaa Kauppa- ja teollisuusministeriön teollisuudelle sellaisenaan jakaman tuen korottamista nykyisestä 10 miljoonasta markasta 74.8 miljoonaan markkaan vuoteen 1980 mennessä. Näin avointa verovarojen anastamista ei edes Teollisuusliitto rohkene ehdottaa.

Mutta nämäkään kaappaukset eivät riitä. Teknillisiä korkeakouluja ja niitä vastaavia yliopistojen tiedekuntia sekä Valtion teknillistä tutkimuslaitosta koskien tehdään ehdotuksia, joilla näiden laitosten tutkimustoiminta olisi entistä helpompaa saattaa suuryhtiöiden "alihankkijoiksi".

Valtion teknillistieteellisen toimikunnan esitykset ovat mitätöntä näpertelyä ja suurpääomalle kumartamista: "Suomen Teollisuusliitto on laatinut tutkimuspoliittisen ohjelman /.../. Valtion teknillistieteellisen toimikunnan mielestä teollisuuden tutkimuksen edistämisen tulee tapahtua sopusoinnussa em. ohjelman kanssa" (s. 5).

Valtion tiedeneuvosto (muodostettu seitsemästä ministeristä, valtion virkamiehistä ja pääoman edustajista) puolestaan ei ole laatinut ehdotuksiaan yksityiskohtia myöten. Tiedeneuvoston asettamat lähitavoitteet kallistuvat kuitenkin selvästi Teollisuusliiton tavoitteiden

suuntaan.

Mikä on sitten työväenjärjestöjen kanta tieteen talouden kysymyksiin? Mikä on työtätekevien etujen mukaista?

SKDL:n ohjelmassa sanotaan selkeästi: "Koska suuryhtiöiden tutkimusvaroja käytetään työväenluokan etujen vastaisesti on tutkimuksen voimavaroja lisäävä valtion sektorilla tehostamalla suuryhtiöiden verotusta. Monopoliyhtiöille ei tule myöntää verohelpotuksia, taloudellisin tai muin keinoin tutkimustukea" (s. 11). SDP on ohjelmaluonnoksessaan osaksi ottanut työväen edun vastaisen kannan alistuessaan suurpääoman vaatimiin tutkimustukiaisiin: "Valtion ei tule tukea teollisuuden tutkimustoimintaa verohelpotuksin, vaan myöntää tutkimusavustuksia ja -lainoja, joiden suuntaamista ja käyttöä se voi ohjata ja valvoa" (s. 6).

Tieteen suunnittelu ja hallinto

Kuten jo edellisestä voi havaita ovat valtion tiedepoliittiset elimet täysin yksillä linjoilla monopolien kanssa. Työtätekevällä kansalla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa etujensa mukaisten tiedettä koskevien päätösten ja suunnitelmien syntymiseen nykyisessä tiedeorganisaatiossa.

Tämän vuoksi työväenjärjestöjen ohjelmissa on kiinnitetty suurta huomiota tiedesuunnittelun ja -hallinnon kansanvaltaistamiseen sekä monopolien vallan rajoittamiseen. Pyrkimyksenä on saattaa tieteen keskushallinto vastaamaan eduskunnan poliittisia voimasuhteita nykyisten porvarillisten teknokraattien ja ääritaanomuksellisten professoreiden vallan sijaan. Tutkimuslaitosten tasolla on toteutettava sisäinen demokratia sekä kdetä sd-ohjelmien mukaan.

Monopoliporvariston puheenvuoroissa — tulivat ne suoraan teollisuudesta tai valtion virkakoneistosta — ollaan hyvin hiljaa hallinnosta ja suunnittelus-

ta. Vaikka nykyinen koneisto toimii tehotomasti myös suurpääoman tarpeita ajatellen, ei koneisto kuitenkaan missään tapauksessa asetu sen etuja suunnittelun keskitettyyn ja kokonaisvaltaiseen uudistamiseen ei haluta lähteä. Teoltaan. Tämän vuoksi hallinnon ja suunnisuusliitto lausuu mielipiteenään: "On ilmeistä, että valtion kaikkien tutkimusvarojen käytön suunnittelua ja valvontaa ei tulisi keskittää yhdelle elimelle. Teknisen tutkimuksen osalta saattaisi olla tarkoituksenmukaista jakaa tehtävät esim. siten, että kauppa- ja teollisuusministeriön osalle tulisi sovellettu tutkimus ja kehittämissyö, opetusministeriön osalle koulutus ja perustutkimus ..." (s. 22). Tällaiselle hajauttamiselle ei tietenkään löydy tieteellisiä perusteita. Teollisuusliitto luottanee enemmän kauppa- ja teollisuusministeriöön kuin opetusministeriöön lähinnä edellisen virkamiehistön täydellisestä oikeistolaisuudesta johtuen.

Valtion tiedeneuvosto on tavoiteohjelmassaan esittänyt, että tieteen keskustuomikunnan käyttöön osoitettaisiin varat kii-reellisten suunnittelutehtävien toteuttamiseen. Ratkaisu on erittäin heikko, koska tieteen keskustuomikunnan koostuminen pääosin vanhoillisista tiedemiehistä tekee sen kyvyttömäksi suorittamaan yleensä mitään suunnittelua.

Tieteenpäin

Suurpääoman ja sen edusmiesten laatimat ohjelmat paljastavat monopoliporvariston lähivuosien hyökkäystaktiikan tiedepoliittikan alalla. Yhdellä iskulausella se voitaisiin kiteyttää: "Valta ja jättiläisvarat monopolisteille". Tässä ei sinänsä ole mitään uutta ja yllättävää. Hämäyksenä ohjelmissa esiintyvät myös tutut koristeet. Luvataan taloudellista kasvua, lisääntyvää palkanmaksukykyä ja pien- ja keskiuurten yristysten toimintaedellytysten paranemista, kunhan valtiovalta toteuttaa sitä ja tätä.

Kuitenkin tiedämme, että näistä lupauksista ei ikinä tule todellisuutta monopolien antamien ohjeiden mukaan. Tiedämme, että esimerkiksi SITRAn ja kauppa- ja teollisuusministeriön tutkimusvarat tukevat lähes yksinomaan suurpääomaa. Siitä pitävät huolen organisaatioissa tosiasiallista valtaa käyttävät suurporvarit.

Demokraattisten voimien toiminnan yleisenä linjana tulee edelleen olla näiden suunnitelmien perinpohjainen paljastaminen. Kansan on saatava tietää asioista, jotka tähän asti on päätetty herrojen kabineteissa. Tutkimuslaitoksissa on jatkettava edistysellisten vaihtoehtojen kehittämistä ja esiintuomista sekä kohotettava kaikkialla demokratisoimisen vaatimus. Eduskunnassa ja muissa parlamentaarisisa elimissä on tinki-mättömästi vastattava monopoliporvariston "asiantuntijoille" työtätekevien edun mukaisilla esityksillä.

SDP:n ja SKDL:n ohjelmat osoittavat, että työväenjärjestöjen yhteistyötä voidaan tiedepoliitiikan alalla rakentaa monissa keskeisissä kohdissa. Tätä osoittaa myös demokraattisten tutkija- ja opiskelijavoimien yhtenäinen esiintyminen useissa yhteyksissä. Näitä ovat mm. korkeakoulujen hallinnonuudistus, korkeakouluneuvoston E-ryhmän (E=edistysellinen) perustaminen, keskusta-vasemmistoyhteistyöhallitusten tiedepoliittiset kannanotot suurissa ylioppilaskunnissa ja paikallisten ja valtakunnallisten TIEPON toiminnan uomautuminen monopolien vastaisen politiikan linjalle.

Työväenjärjestöjen ja kaikkien demokraattisten voimien yhteistyön laajentaminen ja syventäminen on kiireellinen tehtävä, koska monopolit ja niiden etuvartijat valtiokoneistossa tuntuvat kiihdyttävän ponnistelujaan.

Juhani Artto

Kirjallisuusluettelo EEC:stä ja integraatiosta yleensä

Tämä EEC:tä ja yleensä integraatiota käsittelevä kirjallisuusluettelo ei pyri olemaan täydellinen. Myös eräissä bibliografisissa tiedoissa on puutteellisuuksia. Toivon mukaan luettelo on avuksi niille, jotka haluavat perusteellisemmin tutkia tähän mitä tärkeimpään poliitseen teemaan liittyviä ongelmia.

Eräisiin kirjoihin on valinnan helpottamiseksi liitetty pieniä huomautuksia. Samaten kirjat ja artikkelit on merkitty tärkeyden ja mielenkiintoisuuden mukaan yhdellä, kahdella tai kolmella tähdellä.

I Kirjat

a. marxilaiset

* EEC — monopolens gemenskap. Julkaisija Kommunistisk Ungdom. Göteborg 1971. Aineistoa varsinkin saksalaisen imperialismien osuudesta. 16 sivua. Hinta 1,- Rkr.

** *Friedrich Engels*: Der Freihandelskongress in Brüssel. Marx Engels Werke, 4. osa. 10 sivua.

* *Edo Fimmen*: Osakeyhtiö Eurooppa vai Euroopan yhdysvallat. Julkaisija Työväenjärjestöjen Tiedonantaja v. 1926. Luokkakantainen selvitys maailmansotien väliseltä ajalta. 141 sivua.

*** *A. Frumkin*: Modern Theories of International Economic Relations. Progress Publishers, Moscow 1969. Varsin perusteellinen kritiikki porvarillisen taloustieteen kansainvälisten suhteiden teorioista. Eritellään ja käsitellään tärkeimmät porvarilliset integraatioteoreetit. 490 sivua. Hinta 7,70 mk.

* *Ernst Haek — Hannes Wunderlich*: Grundkurs zu "Der Imperialismus als höchstes Stadium des Kapitalismus". Dietz Verlag, Berlin 1971. Erittäin ansiokkaan nykyajan imperialismien erit-

telyn yhteydessä arvokkaita huomautuksia EEC:stä. Kirjaa käytetään oppikirjana SED:n puoluekoulussa. 240 sivua. Hinta 2,50 mk.

* *Imperialismus heute.* DDR-läinen tekijäkollektiivi. Dietz Verlag, Berlin 1968 (5. painos; 1. painos 1965). Yhteensä 823 sivua. Luvussa 6., joka käsittelee EEC:tä on 53 sivua. Hinta n. 10,- mk.

* *Karl Kautsky:* Kauppapolitiikka ja sosialidemokratia. Yleistajuinen esitys kauppapolitiittisista riitakysymyksistä. Helsinki 1919. 127 sivua.

*** *Dieter Klein — Hannes Wunderlich:* Monopole, Integration, Aggression. Dietz Verlag, Berlin 1963. Perusteellisia erittelyjä EEC:n sosialismin, rauhan- ja demokratianvastaisuudesta. Syvälinen valtiomonopolistisen kapitalismin käsittely. Mielenkiintoisia taulukoita mm. EEC-maiden monopolipääomien yhteenkietoutumisesta toistensa ja USA:n monopolipääoman kanssa. 384 sivua. Teos on loppu kustantajalta, mutta saatavissa ainakin DDR Kulturzentrumista.

** *V. I. Lenin:* Euroopan yhdysvalloista. Teokset, 21. osa. Petroskoi 1959. N. 5 sivua. Koko 21. osan hinta 1,65 mk.

** *V. I. Lenin:* Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena. Teokset, 22. osa. Petroskoi 1959. Välttämätön perusteos integraatioprosessien ja erikoisesti niiden taustan ymmärtämiseksi. 115 sivua. Koko 22. osan hinta 1,65 mk.

*** *W. I. Lenin und das Westeuropa der Trusts.* DDR-läinen tekijäkollektiivi. Staatsverlag der DDR, Berlin 1970. Kirjan kokoon nähden mahtava määrä dokumentteja ja tilastoja. Käsittelee erityisesti 1960-luvun loppupuolen ilmiöitä. 103 sivua. Hinta 2,50 mk.

** *Karl Marx:* Rede über die Frage des Freihandels, Marx Engels Werke, 4. osa. 15 sivua.

Spätkapitalismus ohne Perspektive. Tendenzen und Widersprüche des Westdeutschen Imperialismus am Ende der 60er Jahre. DDR-läinen tekijäkollektiivi. Akademie-Verlag, Berlin 1969. Erityisesti II luku. Yhteensä 399 sivua.

Yeugeni Varga: Politico-Economic Problems of Capitalism. Progress Publishers, Moscow 1967. Venäjänkielinen laitos ilmestyi 1961. Kirjan luku "Problems of the Common Market Economy" käsittelee erityisesti kysymystä laajentaa-ko EEC:n muodostaminen tuotteiden menekkimarkkinoita. Yhteensä n. 300

sivua, EEC-luku n. 25 sivua. Hinta n. 13,- mk.

* *Kaiku Vuori:* Suomen yhteydet maailmantalouteen. Opintokirje Kansan Sivistystyön Liiton opintokirjassaan "Teollistuva Suomi". Kuopio 1966. 16 sivua, koko kirjanen 90 sivua. Hinta 2,- mk.

* *Kaiku Vuori:* Suomen yhteydet maailman talouteen. Opintokirje KSL:n opintomonisteissa "Yhteiskunta- ja talouselämän perusteista". Helsinki 1971. 8 sivua, koko opintomoniste 40 sivua. Hinta 2,- mk.

Kaiku Vuori: EEC — Euroopan talousyhteist. Kirjoitus Kansan tietokirjassa 1971. Tampere 1970. 10 sivua. Kirjan (290 sivua) hinta 6,- mk.

b. muut vasemmistolaiset

* *Kaj Bärnlund (toim.):* Miksi EI EEC:hen. Otavan Suunta-sarja N:o 14, Helsinki 1971. Kirjoittajat mm. K. Bärnlund, T. Lausti, N. Nilsson, J. Linnamo, P. Korpinen, J. Ikonen. Kirja on koottu Jyväskylän Talven 1971 alustuksista tiiputtamalla kuitenkin kommunistit (E. Tuominen ja J. Pakaslahti) pois. Silti edistyksellinen vaikeikaan täysin johdonmukaisen EEC-vastainen. 107 sivua. Hinta 7,- mk.

** *Kaj Bärnlund — Tapani Lausti:* Viimeinen taisto. Työväenliike ja taloudellinen yhdyntyminen. Suunta-sarja N:o 4. 75 sivua. Hinta 4,- mk.

Arne Haugestad: ABC om. EEC. Pax Førlaget (Norja).

** *Ernest Mandel:* EEC ja Euroopan vastaus Amerikan haasteeseen. Tammen huutomerkisarja. Helsinki 1970. Erittäin runsaasti tilastoaineistoa. Mandelin trotskilaisuudesta johtuen eräitä aiheettomia tölviäisyjä sosialistista maailmanjärjestelmää vastaan. Tällä varauksella erittäin suositeltava. 122 sivua. Hinta 9,- mk.

G. Myrdal — T. Ekström — R. Pålsson: Vi och Västeuropa. Ilmestyi Ruotsissa vuonna 1962. Kolmen sosiaalidemokraatin puheenvuoro, jotka kirjassaan vastustavat Ruotsin liittämistä EEC:hen. Hyvää tilastoaineistoa. 164 sivua.

Kari Tapiola (toim.): Yhdyntyvään Eurooppaan. Huutomerkisarja, Helsinki 1970. Hinta 8,- mk.

c. porvarilliset

* *Bela Balassa: The Theory of Economic Integration.* Allen & Unwin Ltd., painettu Englannissa 1965 (1. painos 1962). Eräs tärkeimpiä porvarillisia integraatiokirjoja. Erittäin paljon kritisoitavaa marxilaiselta näkökannalta. Apologiastaan johtuen monissa kohdissa sisäisiä ristiriitaisuuksia. 304 sivua. Hinta n. 22,- mk.

* *Werner Daiz: Euroopan uudet taloudelliset suuntaviivat.* Painettu 1941. Hitlerin talousmiehen esitys Euroopasta saksalaisen imperialismiin alaisuudessa. Fasismi-ideologian läpikäynti. N. 200 sivua.

* *S. Dell: Trade Blocs and Common Markets.* New York 1963.

* *J. F. Deniau: The Common Market. Its Structure and Purpose.* London 1960.

* Euroopan talousyhteisö. Suomen Pankin taloustieteellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja C:6, Helsinki 1969. Kirjassa on mm. EEC:n perustamissopimus ja sen liitteet. 164 sivua.

* Euroopan talousyhteisö. Kauppapoliittisen neuvottelukunnan toimesta tehty tutkimus Rooman sopimuksesta ja sen toteuttamisesta vuoteen 1969 alkuun mennessä. 5-osainen moniste, Helsinki 1969. Yhteensä 321 sivua.

* *EWG und die Folgen.* Itävaltalainen tekijäkollektiivi. Verlag Friz Molden, Wien-München 1966. Itävaltalaisen suurpääoman propagandakirja EEC:hen liittymisen puolesta. Mielenkiintoinen metodiansa vuoksi 413 sivua. Hinta n. 45,- mk.

* *Veikko Halme: Suomi ja maailmantalous.* Tammen Forum-sarja, Helsinki 1968 (3. painos). 241 sivua. Hinta 15,- mk.

* *Matti Julkunen (toim.): Suomi ja muuttuva Eurooppa.* Poliittisen historian laitos, Turun Yliopisto, julkaisusarja C:1. Kirjayhtymä, Helsinki 1969. Erikoisesti V. Reinikaisen puheenvuoro on mielenkiintoinen. 117 sivua. Hinta n. 7,- mk.

* *Uwe Kitzinger: Spelet kring Europamarknaden.* Ruotsissa painettu taskukirja. Länsisaksalaisen revanshistin ajatelmia EEC:n olemuksesta ja syntyvaiheista.

* *J. E. Meade: The Theory of Customs Unions.* London 1955.

* *G. Myrdal: An International Economy. Problems and Prospects.* New York 1956.

* *V. Reinikainen: Kansainvälisen*

kaupan uusklassinen tasapainoteoria metodina. Tohtorinväitöskirja. Helsinki 1969. 228 sivua.

* *Risto Rännäli (toim.): Suomi ja integraatio.* Ulkoministeriön toukokuussa 1968 järjestämän seminaarin alustukset ja puheenvuorot. Weilin & Göös, Tapiola 1969. Mielenkiintoisia ovat erityisesti V. Halmeen, V. Reinikaisen ja P. Haarlan puheenvuorot. 125 sivua. Hinta 8,- mk.

* *R. F. Sannwald — J. Stohler: Economic Integration. Theoretical Assumptions and Consequences of European Unification.* Princeton 1959.

* *Tibor Scitovsky: Economic Theory and Western European Integration.* Allen & Unwin Ltd., Northampton 1967 (1. painos 1958). Eräs kaikkein hurjimpia porvarillisia integraatio-apologioita. 154 sivua. 16,- mk.

* *Jean-Jaques Servan-Schreiber: Dollarin mähinnousu.* Tammi, Helsinki 1968. J-J S-S esittää EEC-maiden työväenluokalle luokkayhteistyötä "oman" suurpääoman kanssa taistelussa USA:n monopolipääomaa vastaan. Mielenkiintoisia numerotietoja. 220 sivua. Hinta 17,- mk.

* *D. Swann: The Economics of the Common Market.* Penguin Books 1970. N. 200 sivua.

* *J. Tinbergen: International Economic Integration.* Amsterdam 1954.

* *Utvecklingen av den svenska exporten på EEC-marknaden.* Julkaisija Handelsdepartementet, Stockholm 1967. Mielenkiintoinen tutkimusmetodinsa kannalta. 41 sivua. Hinta 4,- Rkr.

* *J. Viner: The Customs Union Issue.* New York. 1950.

II Lehtiartikkelit

a. Tiedonantaja

* *Taisto Sinisalo: Luokkakanta perustaksi NORDEK:n tarkastelulle.* 2/1970

** *Kaiku Vuori: NORDEK ilman naamiota.* 6/1970

** *Heikki Karapuu: EEC.* 15/1970

* *P. Krymov: EEC ja Pohjoismaat.* 23/1970

*** *Kaiku Vuori: "Kauppalliset järjestelyt" EEC:n salaovi.* 44/1970

* *Ei EEC:tä (pääkirjoitus).* 45/1970

* *Ehdoton ei EEC:lle — kaikki "järjestelyt" torjuttava (keskiaukeama).* 46/1970.

* *Ensio Laine: Ei EEC:hen.* 48/1970.

- * EEC — hyökkäys työväenluokkaa vastaan. 2/1971.
- * *Yrjö Malmberg*: EEC — vain markkina-alueko? I—II. 5 ja 6/1971.
- * Miksi valita keinoin ratkaisu — EEC? 9/1971.
- ** *Erkki Tuominen*: Suomen kansalliset olot ja kansainvälinen yhteistyö I—IV. 11, 12, 13 ja 14/1971.
- ** *Jaakko Laakso, Petteri Baer, Reijo Kalmakurki*: EEC, Kansan Uutiset ja "kaupalliset järjestelyt". Vastine KU:n pääkirjoitukseen. 13/1971.
- ** *P. Vasiljev*: Pohjoismaat ja pikku-Eurooppa I—III. 20, 21 ja 22/1971.
- * EEC:tä vastaan Norjassa todellinen kansanliike. 25/1971.
- * *Johannes Pakaslahti*: Integraation valtiomonopolistinen luonne I—II. 26—27 ja 28/1971.

b. Sosialismin teoria ja käytäntö

J. Tšebotareva: Uuden suljetun talousryhmittymän luomiseen tähtäävät suunnitelmat. 48/1969.

N. Patolitshev: Taloudellinen yhteistyö — tie rauhan lujittamiseen Euroopassa. 26—27/1970.

Yhteenveto Ranskan kommunistisen ja Sosialistisen puolueen välisistä neuvotteluista. Katso erityisesti s. 24—25. 3/1971.

** *N. Kuznetsov*: "Yhteismarkkinat" ja puolueettomuuden kohtalot. 4/1971.

* *I. Dudinski*: Tieteellis-tekninen valankumous ja SEV-maiden talous. 5/1971.

* *K. Popov*: Länsi-Euroopan yhdenytyminen ja kansainvälinen yhteistyö. 6/1971.

* *L. Zlomanov, G. Mihejev*: SEV — taloudellisen ja sosiaalisen edistymisen tiellä. 11/1971.

** *A. Volkova*: Itävalta ja yhteismarkkinat. 11/1971.

* *M. Lesetshko*: SEV-maiden yhteistyö nykyisessä vaiheessa. 19/1971.

c. Kommunisti

* *Kaiku Vuori*: Suurvaltojen kiista vaikutusalueista seitsemän maan vapaa-kauppa-alueen taustana. 6/1959.

S. Menshikov: Euroopan cheyttämisen ja pienet maat. 9/1959.

Erkki Tuominen: Suomi ja ulko-seitsikkoon liittymisen vaarat. 1/1960.

* *Kaiku Vuori*: Mikä on totuus EFTAsta ja "vientiteollisuutemme perikadosta"? 9/1960.

* *Aimo Aaltonen*: Suomi ja EEC. 3/1962.

*** Neuvostoliiton tiedeakatemian teetit imperialistisesta integraatiosta. 7/1962.

Kaiku Vuori: Suomen sitominen "kuutosiin" olisi kansallinen onnettomuus. 7/1962.

* *Erkki Tuominen*: Trustien Eurooppa ja demokraattinen vaihtoehto. 9/1962.

Alexander Mitil: Monopolipääoman "integraatio" ja työväenluokka. 10/1962, liite.

Otto Reinhold: Länsi-Saksan monopolipääoma ja yhteismarkkinat. 2/1964, liite.

Pierre Joye: Euroopan yhteismarkkinoiden ylikansalliset elimet. 5/1964, liite.

Fernand Nicolon: Muutosilmiöitä ja ristiriitoja Länsi-Euroopan talousyhteisössä. 12/1965, liite.

Eugenio Peggio: Talouselämän kansainvälistyminen ja työväenliike. 12/1965, liite.

** *M. S. Dragilev*: Nykyaajan imperialistinen integraatio ja sen ristiriidat. 5/1968.

* *Taisto Sinisalo*: NORDEK — EEC:n eteenen. 1/1969.

Margarita Maksimova: Integraatioprosessit imperialismin järjestelmässä. 4/1971, liite.

** *I. Dudinski*: Taloudellinen yhdenytyminen — sosialistisen yhteisön kehityksen lainmukaisuus. 5/1971.

* Länsi-Euroopan pienet maat kansainvälisiä monopoleja vastaan. Konferenssiaineistoa. 5/1971, liite.

** Kapitalistinen integraatio. SKP:n talouspoliittisen jaoston aineistoa. 6/1971.

d. muut lehdet

Ele Alenius: Taloudellinen integroituminen Euroopassa sekä sen vaikutus Suomen talouselämään ja ulkomaankauppaan. Seuratieto 4/1968 (SNS:n lehti).

Förhandlingar pågår. Ruotsalaisen sosialistisen toimintaryhmän hauska EEC: vastainen lehtinen. Norrtälje 1971.

* *Gesellschaftswissenschaftliche Beiträge*-lehden kirjoitukset. DDR:ssä ilmestyvä Sowjetwissenschaft-lehti. Kirjoituksia erityisesti sosialististen maiden integraatioprosessista.

* *Juhani Ikonen*: Länsieurooppalaisesta yhdentymisestä. Marxilainen aikauskirja 3/1971.

** *International Affairs* -lehden kirjoitukset. IA on neuvostoliittolainen keran kuukaudessa ilmestyvä kansainvälisen politiikan kysymyksiä käsittelevä lehti. Viimeisistä EEC-kirjoituksista mainittakoon *The Common Market and Associated Countries* (9/1970), *Deepening Contradictions in the Capitalist International Division of Labour* (9/1970) ja *American Capital in the Common Market* (1/1971).

* *Jaakko Laakso*: EEC:n teoria ja käytäntö. *Contactor* 30/1970.

Jaakko Laakso: Moniosainen artikkeli integraatiosta *Teinilehdessä* vuoden 1971 alussa.

* *Johannes Pakaslahti*: EEC — kansainvälisen monopolipääoman etujen toteuttaja. *Kansan Uutisissa* 14.5.1971 alkanut 5-osainen kirjoitusarja.

** *Eero Sola*: EEC — ketä varten? *Soihtu* 1/1969.

* *Erkki Tuominen*: Onko Suomella nuuta vaihtoehtoa kuin EEC? *Contactor* 30/1970.

* *Zenit-lehti* 21/1971. Koko lehti on teemanumero EEC:stä. 64 sivua. Hinta 4,- mk.

** *Kaiku Vuori*: Kapitalistinen integraatio. *Soihtu* 1/1970.

** *Kaiku Vuori*: EEC:stä. *Contactor* 4/1970.

** *Kaiku Vuori*: Kansainväliset integraatiot ja työväenliike. *Soihtu* 2/1970.

** *Kaiku Vuori*: Taloudellinen yhentyminen, EEC — Suomi. Marxilainen aikauskirja 3/1971.

Joulukuksi 1971 ilmestyy ainakin kaksi kirjaa EEC:stä. Toinen on Tammen kustantama ja *J. Pakaslahden & J. Ikonen* kirjoittama, toinen Gummeruksen kustantama ja *E. Tuomiojan* kirjoittama.

Petteri Baer

Marxilainen koulutoveri

Marxilaisen koulutus- ja kasvatuspoliittisen lehden *Koulutoverin* syntyminen on välttämätön seuraus sosialistisen koululaisliikkeen voimakkaasta kasvusta. Ilman jatkuvaa ja syvälleikäyvä analyysia koulutuksen luokkaluonteesta ja sen ilmenemisestä käytännön tilanteissa ei edistyksellinen koululaisliike voi toimia. Koulutoveri on apuna tämän analyysin tekemisessä. Se propagoi marxilaista kasvatus- ja koulutusnäkemystä, analysoi kapitalistisen yhteiskunnan koulutuspolitiikan luonnetta ja antaa samalla toimintaohjeita; Koulutoveri on siis myös agitaattori.

Koulutoveria julkaisee Sosialistinen koulutuspoliittinen ryhmä, joka koostuu pääasiassa Suomen Teiniliitossa toimivista kansandemokraateista. Yhdistyksen tarkoituksena on kehittää ja tehdä tunnetuksi marxismi-leninisin periaatteiden mukaista koulutus- ja kasvatusnäkemystä sekä osallistua koulutuspolitiikan alalla yleiseen imperialismin ja monopolienvastaiseen taisteluun. Koulutoveri on tämän taistelun väline.

Lehden toimituskunnan muodostavat päätoimittaja Eeva-Liisa Wallenius, toimitussihteeri Seppo Iisalo ja toimittaja Seija Soininen. Toimitusneuvostoon kuuluvat toverit Yrjö Engeström, Satu Hassi, Seppo Iisalo, Unto Kanerva, Juha Keltti, Jukka-Pekka Kouri, Eeva-Liisa Wallenius ja Matti Viikari.

Lehti ilmestyy syksyn aikana kolme kertaa. Sen ensimmäinen numero on ilmestynyt äskettäin ja se sisältää mm.: Krupskaja, kasvattaja; Tilanne nyt; Kouludemokratian kuuma syksy; Ammattikasvatus DDR:ssä; SUKOL kokouksen juoksupoikana; Sosialismi ja imperialismi oppikirjoissa; imperialismi, mitä se oikein on; Mitä kapitalistit vaativat koulutukselta; Mikkelin lääni; Mitä koulu maksaa; Opiskele, opiskele, opiskele.

Kirjoja

Puoluekantaiseen kirjallisuuteen

"Porvarillisten tapojen vastapainoksi, porvarillisen liikeyrityksen ja kaupantekolehdistön vastapainoksi, porvarillisen kirjallisen karrierismin ja individualismin, "herrasanarkismin" ja omanhyödyntävoitteluun vastapainoksi sosialistisen proletariaatin on asetettava periaatteeksi puoluekantaisuus kirjallisuudessa, kehitettävä tätä periaatetta ja toteutettava sitä elämässä mahdollisimman täydellisesti ja eheässä muodossa." — N. Lenin, *"Novaja Zizn"* nr. 12 marraskuun 13 pnä 1905 —

Ensi syksyn kirjasatoa on syytä tarkastella yllä olevan Leninin tekstin valossa. Me tarvitsemme kirjallisuutta, joka täydentää varsin vaillinaista marxilaista teoreettista traditiotamme. Me tarvitsemme kirjallisuutta, joka tarjoaa aseita käytännön agitaatio- ja propagandatyölle. Me tarvitsemme puoluekantaisista kirjallisuutta.

Kansankulttuurin ja Edistyksen taskusarjoissa ilmestyvistä ovat tärkeimmät marxilaisuuden klassikkojen teokset. Loppukesällä on jo ilmestynyt Leninin filosofinen perusteos *'Materialismi ja Empiokritisismi'* (v. 1908), joka on kirjoitettu Venäjän vallankumouksen (1905—07) tappiota seuranneena vastavallankumouksen aikakautena. Leninin ja Venäjän bolševikien ensisijaisena poliittisena ja teoreettisena tehtävänä oli tuolloin puolustaa marxilaista filosofiaa revisionistisia hyökkäyksiä vastaan. Täs-

tä lähtökohdasta Lenin kritisoi itävaltalaisen ja sveitsiläisen filosofien Mach'in ja Avenariuksen sekä venäläisten machilaisten pyrkimyksiä "uudistaa ja kehittää marxismia" subjektiivis-idealistisen teorian, empirio-kritismin pohjalta.

Syksyä myöden on tulossa Marxin varhaistuotantoon kuuluva, jo syvempää marxilaista näkemystä heijastava *'Filosofian kurjuus'* (v. 1847). Teos suuntautuu ranskalaisen pikkuporvarillisen filosofin ja taloustieteilijän Proudhonin näkemyksiä vastaan. Kirjassaan Marx kritisoi Hegelin idealistista dialektiikan tulkintaa ja kehittää materialistista vastinetta, analysoi kapitalistista tuotantotapaa ja luo poliittisen taloustieteen perustan. Tämän tarkastelun pohjalta Marx johtaa proletariaatin historiallisen tehtävän luokkataistelussa: "Työväenluokan vapautumisen ehtona on kaikkien luokkien hävittäminen..." Ja edelleen: "Proletariaatin ja porvariston antagonismin johtaa luokkien väliseen taisteluun, taisteluun, joka saa korkeimman ilmauksensa totaalisessa vallankumouksessa... Vain tilanteessa, jolloin ei ole luokkia eikä luokka-antagonismia, yhteiskunnallinen evoluutio ei päädy poliittiseen vallankumoukseen." Tämän kirjan merkitys ei rajoitu siihen, että se syventää Marxin tuntemusta ja marxilaisten tietoisuutta. Marxilaisten on lisäksi kyettävä kumoamaan myös tämän kirjan pohjalta niiden porvarillisten filosofien ja yhteiskuntatieteilijöiden jaottelut 'nuoreen' ja 'vanhaan' Marxiin, jaottelut, jotka tähtäävät Marxin myöhemmän tuotannon aliarvioimiseen.

Leninin kuuluisa ja alinomaa käytökelpoinen *'Mitä on tehtävä'* (1902—03) on saatettu taskukokoon ja ilmestyy Edistyksen kustantaman syksyn kuluessa. Teoksen ydinteemana tarkastellaan työväenluokan vallankumouksellisen tietoisuuden syntyedellytyksiä (socialismin tuottaminen ulkopäin työväenliikkeeseen, ammattiyhdistystietoisuuden rajoittuneisuus, vallankumouksellisen puolou-

een välttämättömyys) ja organisatorinen perusta).

Engels'in vuosien 1873—86 muistiinpanojen pohjalta koottu *'Luonnon dialektiikka'* on syksyn kirjauutuuksista mielenkiintoisimpia ja suomalaisen lukijakunnan kannalta todella harvinaisen (edellinen suomenkielinen laitos myytiin loppuun noin viisi vuotta sitten).

Edistyksen pokkarisarjassa ilmestyy myös Marx'in, Engels'in ja Leninin yhteisestä tuotannosta valikoidut kirjoitukset *'Historiallisesta metarialismista'* ja Kansankulttuuri ottaa uudet painokset *'Kommunistisesta manifestista'* sekä Tuure Lehenin *'Työväenluokan maailmankatsomuksesta'*, joka kovakantisen laitoksen rinnalle saa nyt myös taskukokoisen pehmeäkantisen.

Kansankulttuurin toinen taskusarja (4 la Johdatus Uuteen Yliopistoon) suoltaa syksyn kuluessa pari uutuutta. Syyskuun loppuun mennessä ilmestyy Erkki Salomaan *'Ammattiyhdistysliike tänään'* (120 s.), joka kuuleman mukaan ei ole mikään 'mielipidekirja', vaan pelkkä 'käytännön opas' ammattiyhdistysliikkeessä ilmenevien ongelmien ratkaisemiseksi ja toiminnan tehostamiseksi. Tekijäkollektiivin (Takala, Rossi, Viikari Engeström, Perheentupa, Pekka Ahmavaara, Kasvio, Artto) aikaansaannos *'Automaatio ja yhteiskunnallinen kehitys'* tulee tarkastelemaan yhteiskunnan luonteessa ja sen kehityksessä lisääntyvää ominaispainoa saaneen automaation eri аспектеja (automaation sosiaaliset seuraukset, automaatio-ideologiat jne.)

Kansankulttuurin "kovakantiset" tarjoavat ensinnäkin Marja-Leena Mikkolan toimittaman ja Tuure Lehenin tarkistaman *Otto Wille Kuusisen muistokirjan* (150 s.), jossa tarkastellaan 90 vuotta sitten syntyneen Suomen kommunistisen puolueen suurmiehen teoreettista tuotantoa ja hänen merkittävää panostaan Suomen vallankumouksellisen

työväenliikkeen kehitykselle. Soihtu julkaisee tässä numerossa Kuusisen myöhäistuotantoon kuuluvan analyysin *'Nykyaajan monopolikapitalismin tendensseistä ja näköaloista'*.

Antti Hyvösen uusiin teos *'SKP:n 25 maanalaisuuden vuotta'* (400 s.) on usealta kannalta merkittävä lisä marxilaiseen historiankirjoitukseemme. Kirja rakentuu SKP:n salaisten edustajakokousten aiemmin julkaisemattomien puheiden ja muun materiaalin varaan ja täyttää tässä mielessä ammottavan tyhjiön SKP:n historiasta. Tämän materiaalin pohjalta lähtevä marxilainen analyysi tarjonnee myös lisävalaistusta pyrittäessä ymmärtämään SKP:n aatteellisis-järjestöllistä kehitystä toisen maailmansodan jälkeen.

Edistyksen mielenkiintoisin kovakantinen lienee Perfiljevin *Neuvostodemokratia ja porvarillinen "soujetologia"*. Porvarillisten "neuvostoasiantuntijain" näkemysten kritiikin kautta Perfiljev etenee tarkastelemaan tämänpäivän neuvostodemokratian todellista olemusta ja siinä esiintyviä ongelmia.

Kansankulttuurin ensi vuoden uutuuksista mainittakoon R. Palme Dutt'in *Internationaalinen historia*.

Porvarillisten kustantamojen poliittisia suhdanteita noudatteleva epäyhtenäinen tarjontapolitiikka ilmenee havainnollisesti syksyn kirjamarkkinoilla. Rosa Luxemburgin syntymän satavuotismarkkipäivä oli viime vuonna. Otava ja Tammi "juhlivat" sankaria vuoden myöhässä julkaisemalla tulevana syksynä pari Rosan tekstiä (Kansankulttuuri ei ilmeisesti ole reagoinut Luxemburgin merkkipäivään laisinkaan). Tammi julkaisee Brita Polttilan kääntämän Rosan satasivuisen jutun *'Sozialreformism oder Revolution'* ja Otavalta on tulossa Matti Viikarin kääntämä *'Die Krise der Sozialdemokratie'* vuodelta 1916.

Tammen huutomerkkisarjassa on tulossa edellisen lisäksi Huberman-Sweezy'n *Kuuban sosialismi* ja Ander Gunder

Frankin *Kapitalismi ja aliehkitys Latinalaisessa Amerikassa*. Edellinen teos on eräs harvoista kokonaisvaltaisista Kuuban kymmenvuotisen poliittis-taloudellisen kehityksen tarkasteluista, joka ilmituo varsin havainnollisesti ne rakenteelliset ongelmat, joiden parissa imperialistis-kapitalistiseen järjestelmään aiemmin sidottu aliehkittynyt valtio joutuu kamppailemaan pyrkiessään kohti sosialismia. Frankin jo klassiseksi muodostunut teos pyrkii selittämään aliehkittyneiden maiden rakenteellisen aliehkityksen juontuvaksi kapitalististen metropolimaiden tarpeista ja vaatimuksista. Marxilaisten on syytä lueskella näitä teoksia kriittisesti. Soihtu aikookin tulevissa numeroissaan paneutua Huberman-Sweezy-Baran koulukunnan ja Frankin näkemyksiin ja pyrkii paljastamaan niiden teoreettisia virhenäkömää.

Peter Fredriksson

Aseistautukaa toverit —leninismillä

J. A. Krasin: Lenin, vallankumous, nykyäika. Kustannusliike Edistys, Moskova, ei vuosilukua, 347 sivua, hinta 10 mk.

Krasin asettaa tehtäväkseen "seurata eräitä sosialistisen vallankumouksen leniniläisen teorian yhdyslankoja nykyäikaan... ymmärtää leniniläinen sosialistisen vallankumouksen oppijärjestelmä nykyäikän vallankumousliikkeen tarpeita heijastavana eheänä katsomusjärjestelmänä". Tekijä korostaa kolmea metodologista lähtökohtaa.

(1) Marxilaisen teorian periytyvyys: Leninin ja Marxin-Engelsin työn välillä ei ole katkoa eikä vastakkaisuutta, vaan Lenin lähti uudessa historiallisessa tilanteessa samoista periaatteista kuin marxisin perustanlaskijat ja kehitteli niitä

luovasti vallankumoustaistelun antaman uuden kokemuksen erittelyn ja yleistämisen perusteella.

(2) Historismiperiaate Leninin näkemysten arvioinnissa: on tutkittava Leninin aatteiden konkreettisia historiallisia kehitysehtoja, niitä taisteluja, joissa Leninin näkemykset hioutuivat.

(3) Leninin näkemysten yhteys nykyäikaan: Lenin osasi konkreettisen historiallisen ajanjakson konkreettisissa olosuhteissa osoittaa nykyäikän vallankumousprosessin yleispiirteet, ihmiskunnan kapitalismista sosialismiin siirtymisen aikakauden tärkeimmät lainomaisuudet.

Lukujen otsikot osoittavat teoksen laaja-alaisuuden ja yleisen luonteen: Sosialistisen vallankumouksen historiallinen väistämättömyys; Sosialistisen vallankumouksen poliittisten voimien muotoutuminen; Vallankumouksellinen tilanne ja yleiskansallinen kriisi; Kysymys vallasta on vallankumouksen peruskysymys; Sosialistinen vallankumous ja yleisdemokraattinen liike; Maaikman vallankumousprosessin dialektiikka; Sosialistinen vallankumous ja kahden yhteiskuntajärjestelmän maailmanpoliittiset suhteet. Monimutkaisen ongelmakokonaisuuden syn-teettinen tarkastelu tuo mukanaan tiettyä pintapuolisuutta varsinkin yksittäisten kysymysten selvittelyyn, kuten Krasin toteaa alkusanoissa. Tutkimuksessa onkin joukko kohtia, jotka pakosta jäävät kaipaamaan täsmennystä ja jatkokehittelyä.

Konkreettisten olojen konkreettisen analyysin jatkuva aiheellinen tähdentäminen saattaa aiheuttaa tämän tyyppisen yleisen tutkimuksen yliarviointia. Erittäinkin nuoriso on malttamaton saamaan käsiinsä näitä konkreettisia eritteilyjä tämän hetken tapahtumista. On kuitenkin huomattava, ettei konkreettisten tilanteiden vaatimia poliittisia analyysijä voi koskaan ostaa valmiina kaupasta. Ne on opeteltava tekemään itse. Tässä onkin Krasinin teoksen merkitys.

Se antaa yleisen perspektiivin, tärkeimmät teoreettiset yleistykset, joita konkreettisissa analyyseissa vaaditaan. Yleisen perspektiivin puuttuminen lienee sosialistisen opiskelijaliikkeen uusien tulokkaiden suurin heikkous. Eivät ole vielä kaukana ne ajat, jolloin Suomessaakin sosialismista innostuneet opiskelija- ja sivistyneistöpiirit korottivat päässään itsensä vallankumouksen johtajiksi ja arvioivat Neuvostoliiton ja muut sosialismin maat jopa sosialismin vastaisiksi voimiksi. SOL:n uusi ohjelma ja Tšekoslovakia-kannanotto muun muassa osoittavat, että meillä kehitys on nopeasti kulkenut oikeaan suuntaan, kohti marxismi-leninismia. Leninin aatteiden opiskelu Krasinin välityksellä tulee epäilemättä vahvistamaan tätä suuntaa.

Teoksen loppusanat "Leninismi aatteellisena aseena taistelussa opportunistia vastaan" osoittavat Leninin ajatusten mitä suurimman merkityksen nykyajan vallankumoustaistelulle. Krasin ei tietenkään tarjota mitään kaavoja, joiden avulla ihmisiä jaetaan ideologisiin karsinoihin. Kuten sanottu, tutkimus tarjoaa kansainvälisen liikkeen kokemuksista yleistyksiä, joiden avulla voidaan tarkastella konkreettisia tilanteita. Krasin herättääkin suuren joukon kysymyksiä, jotka ovat myös meillä ajan-kohtaisia. Eräs tällainen kysymys on kommunististen puolueiden suhtautumisen työväenluokan uusiin liittolaisiin, meidän tapauksessamme erikoisesti opiskelijoihin ja sivistyneistöön. Krasin toteaa tässä kysymyksessä väliin esiintyvän lahkokuntaisia tai liberaalis-anarkistisia äärimmäisyyksiä, horjumista nihilistisen, epäluuloisen, aliarvioivan suhtautumisen ja liberaalis-porvarillisille mielialoille periaatteellisia myönnetyksiä tekevän suhtautumisen välillä. SKP:n suhtautuminen opiskelijoihin ja sivistyneistöön on ristiriitaista ja horjuvaa. Tämä on mitä vakavin teoreettinen kysymys, jolla on suuri käytännöllinen merkitys sivistyneistön aatteellis-poliittiselle kehitykselle ja

monopoliin vastaisen rintaman rakentamiselle. On selvää, että kysymys voidaan ratkaista oikein vain marxismleninismien pohjalla. On välttämätöntä, että opiskelijat jatkuvasti syventävät leninismien tuntemustaan. Ostakaa ja lukekaa.

O. P.

kirjavintti

taskukirjakauppa
yrjönk 4. p 633610

SOSIALISMIN KLASSIKOITA
JA PÄIVÄN POLITIIKKAA
HALPOINA TASKUKIRJOINA.

PYSYKÄÄ AJAN TASOLLA
KÄYKÄÄ VINTILLÄ

Aikakauslehtiä

Soihtu tulee tässä osastossa esittelemään poliittisteoreettisia aikakauslehtiä. Noudatamme kahta "päälinjaa".

Ensiksikin on välttämätöntä pyrkiä täyttämään suomalaisessa opiskelijaliikkeessä (akateemisesta keskustelusta puhumattakaan) vallitseva skandaalimainen informaatiokuilu: lähes täydellinen tietämättömyys toisaalta sosialististen maiden toisaalta kapitalististen maiden marxilais-leninilaisten puolueiden teoreettisesta tuotannosta. Tilanne juontuu tunnetusti opiskelijaliikkeen menneisyydestä. Sosialististen maiden ja marxilais-leninilaisten puolueiden merkityksen aliarvioiminen on ollut sekä syynä että seurauksena kriittittömään sitoutumiseen lähes kaikkeen kirjoitteluun, joka on kapitalistimaissa kulkenut marxilaisuuden nimellä. Tästä tilanteesta on päästävä ja ollaan pääsemässä eteenpäin.

Tässä numerossa esitellään kolme Neuvostoliitossa ilmestyvistä kymmenistä yhteiskuntapoliittisista aikakauslehdistä. Seuraavissa numeroissa siirrymme saksalaiseen kielialueeseen: puhumme sekä DDR:n että Liittotasavallan kommunistipuolueen (DKP) ja opiskelijaliitto Spartakuksen julkaisuista. Edelleen ovat vuorossa Ranska, anglosaksinen kielialue jne...

Toiseksi tulemme puuttumaan muissa lehdissä julkaistaviin tärkeisiin artikkeleihin. Tulemme tarttumaan kriittisesti sellaisten revisionististen aikakauslehtien tuotantoon, joilla saattaa olla vahingollista vaikutusta sosialistisen opiskelijaliikkeen kehitykseen. Pyrimme myös valaisemaan uusia tärkeitä ilmiöitä porvarillisen ideologian kehityksessä.

Social Sciences

Social Sciences on vuonna 1971 perustettu, 4 kertaa vuodessa ilmestyvä, 250-sivuinen teoreettinen julkaisu. Lehden kustantaja ja julkaisija on Neuvostoliiton Tiedeakatemian Yhteiskuntatieteellinen osasto. Lehteä voi tilata Kansankulttuurin kautta tai suoraan lehden osoitteesta: The Social Sciences, Editorial Board, 33/12 Arbat Street, Moscow G-2, USSR.

Social Sciences- lehden ensimmäisessä

numerossa todetaan julkaisun tehtävästä: "...tarkoituksena on sen kielimuurin ylittäminen, joka on estänyt ulkopuolisen tieteellisen maailman ja neuvostoliittolaisten tutkimusten yhteistyön eräissä kaikkein ongelmallisimmissa ja polttavimmissa ihmiskunnan kehitystä, historiaa, taloutta, kulttuuria, yhteiskunnan sisäisiä ja erilaisten yhteiskuntajärjestelmien välisiä kysymyksiä käsittelevissä ongelmissa..."

Ja edelleen:..."Uusi lehti aikoo julkaista uudelleen parhaita neuvostoliittolaisissa akateemisissa julkaisuissa ilmentyneitä artikkeleita (N:liitossa ilmestyy yli 30 sosio-poliittista lehteä venäjän kielellä), tuottaa uutta materiaalia ja pyrkii kartoittamaan humanististen instituuttien toimintaa..."

Lehden rakenne koostuu säännönmukaisista osista: pääartikkeleista (toisinaan teemaperustalta), neuvostoliittolaisten tieteellisten aikakauslehtien esittelystä, kirjakatsauksista, Neuvostoliiton tieteen tapahtumista ja bibliografia-osasta, jossa esitellään retrospektiivisesti ja systemaattisesti Neuvostoliitossa julkaistuja kirjoja.

Lehden ensimmäinen numero, joka ilmestyi vuoden 1970 alussa, omistettiin Leninin elämäntyölle. Julkaisu paneutuu Lenin teoreettiseen merkitykseen marxilaisen filosofian, historiatieteen, valtioteorian, vallankumouksen teorian, puoluteorian ja proletarisen internationalismin kehittämisessä. Lehti esittelee myös varsin mielenkiintoisia uusia N-L:n tiedemiesten kirjoja, jotka analysoivat Leninin teoreettisia premissejä yhteiskunnassa ilmenevien uusien tendenssien valossa. (esim. Lenin ja 20 vuosisadan tieteellinen vallankumous).

Vuoden 1970 toinen numero keskittyy lähinnä historioitsijoiden, sosiologien ja orientologien kansainvälisten kongressien esittelylle. Tärkeimmistä artikkelista mainittakoon "Yhteiskuntatieteiden merkitys sosialismissa", "Lenin ja historiatieteen metodologia", "Tilastolismatemaattinen tutkimus talous- ja sosiaalishistorian apuna" sekä "Lähdetieteen nykyisiä ongelmia". Kirjakatsaus paljasti yli 1200-sivuisen 3-osaisen englanninkielisen jättiläisteoksen, joka tarkastelee luokkia ja luokkataistelua kehitysmaissa (Classes and Class Struggle in Developing Countries). Vuotta sekä yhteiskuntatieteiden uudemman metodologian (kybernetiikka jne.) esittely saivat tärkeimmän sijan seu-

raavassa numerossa. Suomen vallankumouksellisen työväenliikkeen kannalta erästä keskeistä ongelmakenttää sivuaa lehdessä esitelty J. Juferevan kirja "Leninin tulkinta valtiokapitalismista sosialismiin siirryttäessä". Samaisessa julkaisussa tarkastellaan myös Neuvostoliiton Tiedeakatemian eri maanosia ja maita tutkivien laitosten toimintaa ja tehtäväkenttää.

Lehden viimeksi julkaistu numero perustuu ensi kerran varsinaiselle teemalle. Lähes 100 sivua omistetaan kehitysmaiden ongelmien tarkastelulle (aiheina mm. ei-kapitalistinen kehitystie, kansallinen vapausliike, Latinalainen Amerikka, kolmannen maailman monimuotoiset tuotantorakenteet, Neuvostoliiton apu alikehittyneille maille).

Peter Fredriksson

Mirovaja Ekonomika

Mirovaja Ekonomika i Meždunarodnyje Otnoshenija (Maailmantalous ja kansainväliset suhteet). Ilmestyy 12 kertaa vuodessa. Julkaisija Neuvostoliiton Tiedeakatemian Maailmantalouden ja kansainvälisten suhteiden osasto, Moskova. Keskimäärin 160 sivua. Vuosikerran hinta noin 70,- mk.

Nimenomaan tämän lehden vanhoista vuosikerroista olen joutunut etsimään aineistoa, joka valaisee meillä juuri nyt päivänpolttavaksi käynnyttä talouspoliittista tai maailmanpoliittista keskustelunaihetta, Japanin "talousihmeestä" Biafraan, dollarin kriisistä tulopolitiikkaan asti. Syynä on lähinnä se, että tämä suurelle yleisölle tarkoitettu kuukausijulkaisu on sopivasti ja sananmukaisesti "aavistuksen verran" aikaansa edellä. Eivätkä sen arviot, tilastot ja muut faktat vanhenekaan tuossa tuokiassa. Vaikka Tiedeakatemian näkökulmasta tietysti voitaisiin puhua suurelle ylei-

sölle tarkoitettusta julkaisusta, niin kokemuksesta sanoisin, että julkaisun tehokas lukeminen edellyttää esitietoina Marxin ja Leninin sosiologian, historiallisen materialismin tuntemusta sekä varsinkin marxilaisen taloustieteen peruskäsitteistön hallitsemista.

Erittäin valitettavaa on, että Mirovaja Ekonomikaa on toistaiseksi (ts. vuodesta 1957, jolloin ensimmäinen numero näki päivänvalon) saatu vain venäjänkielisenä. Tosin lehden loppuun on viime vuosina painettu lyhyt (1 1/2 sivua) yhteenveto englannin kielisenä sekä suomea sisällysluettelo myös ranskan, saksan, espanjan ja kiinan kielellä. Ne antavat kuitenkin vain televisiokuvan sisällöstä. Mirovaja Ekonomikan sisältö on kuitenkin niin korkeatasoista, että se jo sinänsä kannustaa muutaman numeron vilkaisemisen jälkeen poliittisesta taloustieteestä kiinnostunutta henkilöä vakavasti harkitsemaan venäjän kielen taitamisen etuisuuksia.

Lehden viime vuosien julkaisemista suurimmista ja keskeisimmistä keskusteluprojekteista mainittakoon seuraavat:

■ Keskustelu *maankorosta*, sen olemuksesta ja merkityksestä erityisesti kehittyneissä kapitalistisissa maissa. Keskustelun ensimmäinen kirjoitus julkaistiin tammikuun 1966 numerossa ja väittelynomaiseen keskusteluun osallistui yli 30 taloustieteilijää Neuvostoliitosta ja muista sosialismin maista.

■ Keskustelu *palveluelinkeinoista*, niiden taloudellisesta merkityksestä ja niissä toimivien työläisten työn olemuksesta kehittyneissä kapitalistimaissa. Keskustelu alkoi keväällä 1966 ja siinä käytettiin parisenkymmentä artikkelipuheen-vuoroa.

■ Keskustelu *tieteellis-teknisestä vallankumouksesta*. Käsiteltiin mm. kysymystä, minkä vuoksi tieteellis-teknistä vallankumousta on pidettävä vallankumouksesta eikä vain yksinkertaisesti uutena teknologisen kehitysprosessin vaiheena. Kuulimmillaan on keskustelu tästä toistai-

seksi ollut vuosien 1966/67 numeroissa.

■ Keskustelu *kapitalistisen uusintamisen jaksottaisesta luonteesta* vuonna 1969.

Kuvaavaa Mirovaja Ekonomikan ajankohtaiselle käsittelytavalle on se, että kun presidentti Nixon 16. 8. 71 teki tunnetun ilmoituksensa USA:n hallituksen talouspoliittisista toimenpiteistä, jotka johtivat kapitalistisen maailmanjärjestelmän vaikeimpaan sodanjälkeiseen valuuttakriisiin, niin elokuun alussa ilmestynyt Mirovaja Ekonomikan numero jo käsitteli mm. seuraavia aikeita: "Kulta rahavälineenä", "Maailmanraha: kulta vaiko dollari?", "Paperikulta ja kulta" sekä "Suhdanteet ja inflaatio USA:n taloudessa".

Mirovaja Ekonomikan 12-numeroisen vuosikerran sivumäärä — n. 2000 — ei ole aivan ylivoimainen annostus. Ylivoimaisempi sensijaan on, devalvaation seurattessa toistaan, julkaisun n. 70,-markkan hinta. Onneksi kuitenkin jotkut yleisemmät laitokset, mm. Kansan Arkisto huolehtivat sen saatavissaolosta ja arkistoinnista.

Timo Koste

International Affairs

International Affairs (Meždunarodnaja Žizn). Ilmestyy kerran kuukaudessa venäjäksi, englanniksi ja ranskaksi. Perustettu vuonna 1954. Julkaisija meidän Kansan sivistysliittoa vastaava järjestö "Znanie". Numeron laajuus noin sata sivua. Tärkein (myös laajalevikkisin) Neuvostoliitossa ilmestyvistä kansainvälispoliittisista julkaisuista. Lehtä voi tilata Kansankulttuurista: hinta 10:- (!) 12:lta numerolta.

International Affairs'in toimittaja- ja avustajakunta koostuu kansainvälisten kysymysten asiantuntijoista, Neuvostoliiton eri korkeakoulujen, instituutien ja tutkimuslaitosten professoreista

ja muista työntekijöistä, korkeatasoisista lehtimiehistä jne. Kirjoittajat ovat enimmäkseen neuvostoliittolaisia, joskus julkaistaan tosin myös esim. muiden sosialististen maiden arvovaltaisten poliitikkojen kirjoituksia (vrt. Jan Markon artikkeli Tsekkoslovakian ulkopoliitikasta, 5/71).

International Affairsin yleistä aihepiiriä on vaikea rajoittaa, se on siksi laaja ja käsittää kaikki ne kansainvälisen politiikan (myös talouspolitiikan) ilmiöt, jotka nykyinen historiallinen tilanne, kapitalismista sosialismiin siirtymisen vaihe ja imperialismi sekä toisaalta sosialistisen maailmanjärjestelmän vakiintuminen synnyttävät. Lehdessä käsitellään säännöllisesti Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden poliittista ja taloudellista yhteistyötä, näiden maiden ulkopoliittisia suhteita kapitalistisiin maihin, NL:n suhdetta kansalliseen vapautusliikkeeseen, valotetaan teoreettisemmalla tasolla leniniläisen ulkopoliitiikan periaatteita sekä sosialististen maiden diplomaattia, selostetaan sosialististen maiden edustajakokousten ulkopoliittisia toimintaohjeita jne...

Tämän vuoden ensimmäisissä numeroissa julkaistiin laaja NKP:n edustajakokouksen ulkopoliittikkaa koskeva valmisteleva materiaali. Säännöllisesti käsitellään myös imperialismiin aj neokolonialismiin liittyviä taloudellisia ja poliittisia ongelmia — esimerkiksi artikkelit "Porvarillinen taloustiede neokolonialismin palveluksessa" (3/71) ja "Neokolonialismin ideologinen perusta" (4/71). USA:n Indokiinan politiikka, sen asema latinalaisessa Amerikassa ja Lähi-idässä, sen sisäpoliittinen kehitys, NATO ja Euroopan taloudellinen yhdentymisen ovat jatkuvasti selkeitten ja perinpohjaisten analyysien kohteina, samoin myös Euroopan turvallisuuskysymys, Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan valtioiden sisä- ja ulkopoliittikka.

Laajempia teoreettisia kysymyksiä kä-

sitellään otsikon "Kansainväliset suhteet ja ideologioiden taistelu" alla, jossa on mm. julkaistu hyvin tyhjentävä selostus USA:n ideologisesta ekspansiosta ja sen muodoista ja menetelmistä (2/71).

Toimituksella on myös oma kommentaariosastonsa. Jokaisessa numerossa on sen lisäksi teoreettinen analyysi esim. jostain abstraktimmasta kv. oikeudellisesta ongelmasta, jonkun valtion taloudellisten riippuvuussuhteiden synnystä tai esim. sionismista Israelista (1/71).

International Affairs julkaisee edelleen joka numerossaan kirja-arvosteluja sekä Neuvostoliitossa ja muissa sosialistisissa maissa että Länsi-Euroopassa ja Yhdysvalloissa ilmestyneistä kirjoista. Lehden lopussa on lähinnä kansainvälistä politiikkaa jatkuvasti seuraaville (esim. luennoitsijoille) "Tosiasioita ja numeroita" otsikon alla suppeampia katsauksia tärkeiden valtioiden nykystoriaan, erilaisten ajankohtaisten talouspoliittisten ilmiöiden syihin jne.

Lehdellä ei ole varsinaisia teemanumeroita, mutta huomattavimpien historiallisten merkkipäivien yhteydessä (Leninin 100-v. päivä, Pariisin Kommunistien 100-v. päivä, Suuren Isänmaallisen Sodan 30-v. päivä) julkaistaan useampien kirjoittajien artikkeleja aiheesta sen syvällisen käsittelyn mahdollistamiseksi. Silloin tällöin on International Affairsissa myös vaikutusvaltaisten valtiomiesten haastatteluja tai muistelmia ja "poliittisia matkakertomuksia", sekä tärkeimpien kokousten asiakirjoja.

International Affairsin seuraaminen tekee mahdolliseksi kokonaiskuvan muodostamiseen Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden ulkopoliitiikan periaatteista ja sen johdonmukaisuudesta. Lehti auttaa hahmottamaan kansainvälisen kommunistisen liikkeen strategiaa, näkemään imperialistisen ja neokolonialistisen politiikan marxilais-leniniläisen analyysin valossa. Siksi sen olisi levittävä mahdollisimman laajalti myös Suomen sosialistisen opiskelijaliikkeen keskuuteen

vastapainoksi niille lukemattomille uus-
"vasemmistolaisille" julkaisuille, joiden
vahingollisesta vaikutuksesta meillääkään
ei vielä olla täysin irtauduttu.

Kanerva Cederström

Miten Soihtu tilataan

Soihtu on Sosialistisen Opiskelijaliiton julkaisema aikakauslehti. Se käsittelee marxilais-leniniläisen teorian, vallankumouksellisen työväenliikkeen, opiskelijaliikkeen ja kansainvälisen imperialismin vastaisen taistelun kysymyksiä. Sen ensisijainen tehtävä on työväenluokkaa lähestyvien opiskelijoiden tietoisuuden muodostamisessa sekä opiskelijaliikkeen vallankumouksellisten näköalojen edellyttämien strategioiden kehittämisessä.

Soihtu ilmestyy kuusi kertaa vuodessa. Sen irtolumerohinta on 3 markkaa. Parhaiten varmistat lehden saannin tilaamalla vuosikerran. Vuosikerran tilaushinta on 15:—. Voit suorittaa sen postisiirtotilille 76269-4, Soihtu Simonkatu 8 A 8 00100 Helsinki 10. Samalle postisiirtotilille voivat yksityiset toverit ja järjestöt osoittaa reaalista solidaarisuutta Soihtua kohtaan.